

BAŠĆINA 29

GROHOTE, 2020.

BAŠĆINA 29
Grohote, 2020.

IZDAVAČ:
KULTURNO-INFORMATIVNI CENTAR OTOKA ŠOLTE

ZA IZDAVAČA:
Marina Garbin

UREDNIK:
Dinko Sule

LEKTURA:
Kulturno-informativni centar otoka Šolte

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:
Dinko Sule

NAKLADA:
200 primjeraka

GRAFIČKA PRIPREMA I TISAK:
DES - SPLIT

UMJESTO PREDGOVORA

MISLI(N)

Užgite oganj, oganj nade...

Krist jučer i danas.

Počelo i kanata.

Alfa i Omega.

Njegova su vrimena

i vikovi.

Njemu slava i vlast

po sve vikove vičnosti.

Dviiijadedvadesetogodišće.

Godišće korone.

Dug je, pridug je, ovi tunel naš.

Svitlo nas na izlazu čeka.

Svitlo Kristovo.

Neka svitli, neka svitli i sad,

još puno je mraka.

Prignimo kolina, prignimo kolina svi.

Budimo ustrajni, ponizni...

Kršćajke su prazne.

Nek ne prišušu vrila naša...

Krsna vodo operi nas.

Prignimo kolina, prignimo kolina svi.

Uskrsli, spasi nas.

*Milostiv budi,
oprosti nan Gospodine...*

Kriste, čuj nas.

Kriste, usliši nas.

Prignimo kolina, prignimo kolina svi.

Teško se nad nan,
nadvilo vrime.
Vrime za razmišljanje,
vrime za kajanje...

Uskrsli,
'ko smo dostojni, izbavi nas.
Prignimo kolina, prignimo kolina svi...
Neka ne izgine baščina naša!

Dinko Sule
Vela subota, 2020.

U SPOMEN

U Vječnost su preselili dragi suradnici naše Baščine:

Anton Škoko (1933. – 2019.), dugogodišnji kapelnik drage nam „Olinte“ i voditelj crkvenog zbora u župi sv. Stjepana Prvomučenika - Grohote.

Dr. sc. Armin Pallaoro dipl. ing biologije (1955. – 2020.). Dr. Armin bio je i suradnik u monografiji Otok Šolta koju je uredio prof. dr. sc. M. Mihovilović .

U Vječnost je preselio i prof. dr. sc. Duško Kečkemet (1923. – 2020.). Nije bio suradnik Baščine ali je svojim tekstovima oplemenio stranice obje monografije Otok Šolta.

Hvala im za vrijeme i stručnost koje su darovali otoku Šolti. Neka im je laka zemlja.

Mirosija Žic

OSTACI STARIJE RASPODJELE ZEMLJIŠTA U JUGOZAPADNOM DIJELU ŠOLTANSKOG DONJEG POLJA

Šoltansko Srednje i Donje polje dugačko je oko 3,5 km, a široko najviše oko 800,0 m. Pruža se u smjeru istok – zapad i nalazi se na nadmorskoj visini oko 100,0 m. Polje je pretežno ravno s vrlo malo gomila/ suhozida, do prije nekih pedesetak godina potpuno prekriveno vinogradima, a danas je velikim dijelom potpuno zapušteno, obraslo korovom i dračom. Ovo polje u stvari predstavlja istočni dio jednog većeg polja u Donjoj Šolti, o kojem govori **dr. IVO RUBIĆ** u radu: **PODRIJETLO STANOVNIŠTVA OTOKA ŠOLTE: Šoltansko je polje antiklinalno, dužina mu je 6 km, a širina 2,8 km. Nastalo je djelovanjem tektonske longitudinalne linije i epozivnim djelovanjem, osobito u pleistocenu. Vodeni tok je od polja išao kod Uglja prema Šešuli. Pritok ovog vodenog toka je današnja Korišćica koja teče od Studenca. Zagrađivanjem aluvijalnog materijala od Uglja do Korišćice, zatim pravljenjem parcela, omeđenih suhozidima, u ovom prostoru između Uglja i Korišćice, voda je iz polja prestala otjecati prema Šešuli, što je izazvalo plavljenje polja, prije više nego sada. Ta voda preko tri ponora vertikalno prodire u zemlju i ne zna se gdje izlazi. Denudacijskim silama (djelovanjem ispiranja i odnašanja snagom vjetra) akumuliralo se tlo s pristranaka, osobito sa sjeverne strane Straže u polje tako da se nakupila velika množina “črvanja” (crljene zemlje ili *terra rosa*). Korozijskim djelovanjem vode od kamena vapnenca stvorilo se u polju dobro tlo, pogodno za razne kulture. Djelovanje vode utjecalo je na horizontalno proširenje i vertikalno produbljenje polja. Položaj polja je uvjetovao njegove klimatske specijalnosti; zatim svojim dobrim tlom aglomeraciju stanovnika i stvaranje naselja.**

Uvidom u katastarsku kartu u mjerilu 1:2880, a kasnije i očevidom na terenu uočila sam, da se u jugozapadnom dijelu Donjeg polja, na lokalitetu Uglja, u dužini od oko 230 m u smjeru istok-zapad proteže široki suhozid, a od njega prema zapadu u istom pravcu drugi nešto uži suhozid mjestimično urušen, dužine 250 m, uništen. Širina istočnog suhozida se kreće od 5,40 m, a ponegdje i do preko 10 m. Izgrađen je u podnožju padine brda, koje s južne strane zatvara ovaj najzapadniji dio polja. Visina suhozida uz sjeverni rub je

manja od 1 m, dok mu se prema jugu visina naglo povećava nabačajem velike količine kamenog materijala. Na njegovom gornjem dijelu je pješačka staza, s koje je moguć prilaz parcelama na padini južno od njega te pristup na zapadni dio suhozida. Istočna strana ovog suhozida je doslovno odsječena, što znači da je suhozid koji je išao dalje prema istoku potpuno porušen sve do razine terena. Od točke gdje prestaje suhozid prema istoku u dužini od 130 m, a još su mjestimično vidljivi njegovi ostatci. Iz mjesta gdje se sudaraju zapadni i istočni dio suhozida, ide ortogonalno prema sjeveru i jugu, drugi suhozid. Sjeverni dio mjeren na karti je dužine oko sedamdesetak metara, međutim sada je, vjerojatno djelovanjem bagera, skraćen na dužinu oko 30 m, dok mu je širina oko 3,50 m. U pravcu ovog suhozida prema sjeveru, na padini brda sa sjeverne strane ovog uskog dijela polja i s južne strane otočke ceste Maslinica – Grohote, na karti je vidljiv još jedan dio toga suhozida u dužini oko 50 m. Južni dio ovog ortogonalnog suhozida širine oko 2,60 m, penje se uz padinu u dužini od 140 m. Istočni široki suhozid i suhozidi koji idu ortogonalno na njega, po svom položaju predstavljaju bez svake sumnje skromne ostatke jedne vrlo stare raspodjele zemljišta, čije tragove bi trebalo tražiti u njihovim najnižim dijelovima.

Na temelju prethodno utvđenih arhitektonskih elemenata u prostoru, ucrtala sam u topografsku kartu Donjeg i Srednjeg polja u mjerilu 1:2000, pretpostavljeni pravac pružanja suhozida u smjeru istoka prema Grohotama. Na taj način sam došla do zaključka, da on prolazi s južne strane otvorene vode Lokva ispod Donjeg Sela, zatim se proteže sjevernim rubom lokve Basilija i u nastavku prati put od Basilije prema istoku u dužini od 100 m. Dalje prema istoku siječe polje i izlazi na prilazni put preko gomile dužine oko 100 m, kojom se iz polja nekad dolazilo u naselje Grohote. Nakon toga presijeca glavnu otočnu cestu zapadno od kuće Ursić i s jugozapadne strane, na mjestu „Patalolnih kuća“, ulazi u Grohote. Nadalje taj ucrtani pravac prelazi preko dvorišta kompleksa bratske kuće te nakon toga izlazi na zapadnoj strani ulice Igrališće. Zatim ide uz sjeverni rub kuće Slave Bezić te se dalje pruža južno od župne crkve i starog groblja prema istoku. Ovaj pretpostavljeni pravac završava na suhozidu koji se naslanja na gomilu-put s istočne strane parcele k.č.zem. 1038 k.o. Grohote. Dužina ovog suhozida je 14 m, dok mu je širina oko 5,40 m, te je na isti način poprečno nepravilno odsječen, kao i suhozid u jugozapadnom dijelu polja.

I/ katastarska karta u mjerilu 1:2880 s označenim decumanusom i cardom

II/ zračni snimci središnjeg dijela otoka Šolta s vidljivim ostacima centurijacije u jugozaopadnom dijelu polja

Na površini jednog i drugog suhozida nailazi se na fragmente keramike. Iscrtni pravac nedvojbeno ukazuje na to, da je položaj naselja Grohot

u direknoj vezi s ucrtanim pravcem koji se pruža od sačuvanog suhozida u krajnjem jugozapadnom dijelu Donjeg polja do sjeveroistočne strane naselja Grohota i da bi on u stvari trebao predstavljati *decumanus* – glavnu antičku komunikaciju kroz polje koja ulazi u naselje Grohote. Suhozidi u jugozapadnom dijelu polja, koji su okomiti na *decumanus* je *cardo* i sjecište ovih dvaju zidova u jugozapadnom dijelu Šoltanskog polja je vrlo vjerojatno mjesto, odakle je mjernik, prilikom provođenja postupka centurijacije, mogao vidjeti krajnju točku u budućem naselju. Polazišna točka za ucrtati preostala *carda* u topografsku kartu, bilo mi je ovo sjecište i pretpostavljena središnja ulica u naselju Grohote u smjeru sjever – jug, koja se vrlo vjerojatno nalazila nad podzemnim kanalom za koji sam čula od mještana, da postoji kod kuće Slave Bezić. Tu ulicu sam smjestila uz zapadnu stranu te kuće (k.č.zgr. 1091/1 k.o. Grohote) u čijem je podrumu sačuvan antički mozaik (**Monografija OTOK ŠOLTA – Franko Oreb – PREHISTORIJSKO, ANITIČKO I STAROKRŠĆANSKO RAZDOBLJE NA OTOKU ŠOLTI u kući Slave Bezić pok. Martina**). Računajući tako i ucrtavajući pretpostavljena *carda* u kartu u mjerilu 1:2000, došla sam do zaključka, da je njihov međusobni razmak oko 176 m. Međutim proučavajući dostupne podatke s interneta o grčko-rimskoj centurijaciji-limitaciji na dalmatinskim otocima (Visu, Hvaru i Korčuli) naišla sam na članak **Marina Zaninovića GRČKA PODJELA ZEMLJIŠTA NA OTOKU VISU**, u kojem uvaženi stručnjak navodi sljedeće: **tragove isejske chore, tj. njene podjele nalazimo u Dračevu polju na južnoj strani Visa**. Po uzoru na raspodjelu polja u Dračevu polju u kojem je utvrđeno da je udaljenost graničnih linija čestica 350 m, što iznosi udaljenost od dva grčko-rimska stadija duljine $176,6 \times 2 = 353,2$ m, primjenila sam tu širinu stadija u Šoltanskom polju. Ucrtavajući *carda* okomito na pretpostavljeni *decumanus* počevši od jedinog sačuvanog u jugozapadnom dijelu polja označenim brojem “0” prema istoku, došla sam do zaključka, da *cardo* broj „16“ prolazi raskršćem prometnica Maslinica – Grohote – Stomorska i Grohote – Rogač, dok se *cardo* broj „17“ proteže malo istočnije od lokve Kavčina. Duljinu pojedinih stadija nisam mogla odrediti, jer nije poznato koliko su se pojedine čestice uvlačile u padine brda s južne i sjeverne strane polja. Jedino bi eventualno bilo moguće odrediti dužinu stadija koji se pružaju prema današnjem Donjem Selu, budući sam ustanovila, da je Gornji put u Donjem Selu i njegov nastavak prema zapadu i istoku u ukupnoj dužini od 500 m, paralelan s pretpostavljenim *decumanusom* i od njega je udaljen pet stadija, odnosno 883 m. Tako dobivenu mrežu pravaca ucrtala sam u kartu **Režimi uređenja, korištenja i zaštite prostora, Područje zaštićenih prirodnih i kulturno povijesnih obilježja u mjerilu 1:10000**,

koja je sastavni dio **Prostornog plana uređenja općine Šolta iz svibnja 1996. godine**, u kojoj su osim do tada poznatih arheoloških lokaliteta ucrtani i novotkriveni arheološki nalazi proizišli iz terenskog obilaska i istraživanja stručnjaka u Projektu Jadranski otoci (PJO) -Adriatick Island Project 1992-1997., a koji su osim Hvara, uključivali i susjedne otoke, Brač, Šoltu, Vis, Biševo, Svetac i Palagružu. Pri tome sam dobila stadije izduženog oblika u smjeru sjever – jug, čije su se granice idealno poklopile s arheološkim nalazima ucrtanim u prethodno naznačenu kartu iz Prostornog plana uređenja općine Šolta, a što znači, da je unutar granica pojedinog stadija upala markica s označenim potencijalnim arheološkim nalazištima posloženim ukolo polja i to osobito s njegove južne strane.

III/ Karta u mjerilu 1:10000 s pretpostavljenom limitacijskom mrežom

Osim suhozida u najzapadnijem dijelu polja, koji je bio i glavno polazište za istraživanje, ostalo je samo još nekoliko fragmenata suhozida na pravcu pretpostavljenog *decumanusa*, a to su: gomila koja izlazi na današnju glavnu otočku prometnicu kod kuće Ursić i suhozid južno od starog groblja u Grohotama. Također su još na nekoliko mjesta uočene granice parcela koje su paralelne s pretpostavljenim *decumanusom* kao na primjer, južna granica

parcela u dužini od 150,0 m na području između crkve sv. Jele i vode Svilaja, kao i još niz kraćih pravaca ispod Donjeg Sela. Zapadna granica između parcela k.č.zem. 5547 i 5548/1 kod Zadrugnog doma u Grohotama, kao i putevi u polju južno od Grohota i lokaliteta Opatije oznaka k.č.zem. 9404 i 9405, koji se protežu istočno od otvorene lokve, također su paralelni sa zamišljenom linijom *decumanusa*, iako su granice parcela na tom području, kao i na ostalom polju očito proizvod jedne kasnije raspodjele zemljišta.

IV/ pogled na dio suhozida u jugozapadnom dijelu polja

V/ pogled na suhozid u sjeveristočnom dijelu Grohota

Na gotovo čitavom polju nisu uočeni ostaci *carda*, ali je moguće uočiti granice parcela koje su paralelne s *cardom*. Takvi primjeri mogu se sresti i u okolici Grohota, npr. istočne granice parcela 5534/2, 5534/1 i 5524 kod prodavaonice „Pivac“, zapadni zid kuće na k.č.zem. 1203, 1204 k.o. Grohote, te sjeverni dio istočne granice parcele k.č.zem. 5545 malo zapadnije od ucrtanog *carda* „16“, te u polju južno od Grohota i puta pod oznakom k.č.zem. 9404 zapadna granica parcela k.č.zem. 6267 i 6268, koja je također paralelna s jednim od susjednih pretpostavljenih *carda*.

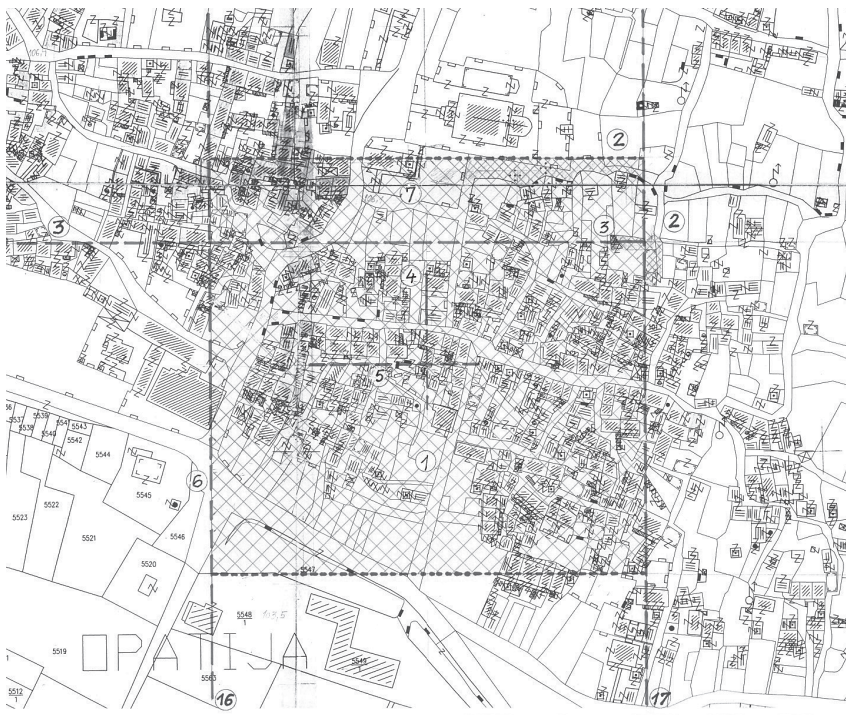

VI/ pogled na suhozid kojim se iz polja nekada dolazilo u Grohote

Na više mjesta u samom mjestu Grohote pronađeno je više ostataka rimske arhitekture i arheoloških predmeta. U konobi kuće Slave Bezić pok. Marina i do danas je sačuvana veća površina podnog rimskog mozaika (3.85mx3.25m). U današnjem dvorištu sa sjeverne strane konobe bili su vidljivi antički zidovi, koji su prema pričanju vlasnice, porušeni prije Drugog svjetskog rata, prilikom gradnje bunara. Južno od kuće, u okviru jednog porušenog pomoćnog objekta, još se naziru tragovi antičkog temeljnog zida dužine oko 2 m. I u kući učitelja Slavomira Mladinova vide se ostaci mozaika. U kući Mate Pećara, Bulić je primjetio kamenicu dimenzija 1,42 x 0,68 x 0,62 m, što je pronađena 1887.g., dok je u dvorištu primjetio komad poklopca sakofaga i ulomak praga. Na još nekoliko mjesta u Grohotama pronađeno je ostataka antičke arhitekture: u dvorištu Mihovila Bilankova (ostaci *terma-hipocausta* koji su uništeni, dijelovi antičkog stupa i otučena kapitela), te u vrtu Ive Bežića i Nikole Ruića (mozaik). Na ovom području nailazilo se na pojedinačne nalaze grobova i to 1894.g. u vrtu Lucije Bezić, u vrtu braće Ante i Josipa Mladinova

grobovi od tegula te više glinenih svjetiljki (lucerni). (MONOGRAFIJA –OTOK ŠOLTA, Franko Oreb-Prehistorijsko, antičko i starokršćansko razdoblje na otoku Šolti.

S obzirom da se gore navedeni antički nalazi prostiru između carda “16” i carda “17”, za pretpostaviti je, da se najstarija jezgra Grohota nalazila upravo na tom prostoru.

VII/ Tlocrt Grohota s pretpostavljenim antičkim naseljem 16 i 17 pretpostavljena carda

- 1 antička jezgra ;
- 2 ostaci antičkih bedema;
- 3 pravac pružanja *decumanusa* s ostatkom *decumanusa*;
- 4 antički kanal s pretpostavljenom glavnom ulicom;
- 5 ulica paralelna s *decumanusom*;
- 6 lokacija pretpostavljenog zapadnog zida naselja;
- 7 Igralište – pretpostavljena agora

Sjeverna granica naselja protezala se trasom betoniranog puta, s vanjske strane južnog ogradnog zida župne crkve i starog groblja. Na tom mjestu je prema svemu sudeći, bio sjeverni obrambeni bedem naselja, međutim, kao i sve ostalo i on je u minulim vremenima većinom porušen. Ostao je jedino na potezu od puta s kojim se s južne strane pristupa župnoj crkvi, prema istoku, do istočne granice groblja. Pretpostavljam da je na njemu je istrgnut vanjski plašt od većih blokova, tako da mu se unutarnji dio od sitnijeg kamenja doslovno rasuo prema jugu. Ovaj dio mogućeg bedema širine 4 – 5 m se od davnine koristio kao put, a danas je betoniran odozgo i sa strane i koristi se kao kolni put.

Prema katastarskoj karti iz 1830. g. moguće je zaključiti da je od prilaznog puta do crkve prema zapadu, bedem još uvijek postojao, a nalazio se sa sjeverne strane ranije župne kuće i stambene kuće preko puta župne, s druge strane ulice. Kameni materijal ugrađen u gomilu u sjeveroistočnom dijelu dvorišta današnje župne kuće, mogao bi upravo potjecati od porušenog bedema i župne kuće. Početkom 20. stoljeća izgrađena je malo sjevernije od stare nova župna kuća, a na mjestu bedema s druge strane ulice, podignuta je sredinom 20. stoljeća kamena kuća. Preostali dio sjevernog bedema prema zapadu, kao i ostali bedemi porušeni su u vrijeme širenja naselja izvan antičke jezgre prema istoku i zapadu. Postoji vjerojatnost da se na dijelu gomile puta sa sjeveroistočne strane naselja, na mjestu gdje se ta gomila sudara sa pretpostavljenim ostatakom *decumanusa* na k.č.zem.1038 k.o. Grohote, nalaze ostaci istočnog bedema. Ostaci istočnog bedema mogli bi se eventualno pronaći i na zasad neizgrađenom prostoru ispresjecanom zidovima na k.č. zem. 1268, 1269 K.O. Grohote, koji je znatno deniveliran u odnosu na okolni teren. Slična situacija deniveliranog terena vidljiva je i uz jugozapadnu granicu naselja (dvije gustirne i kamena prizemnica na k.č.zem. 5521 čiji je pod znatno ispod razine okolnog terena).

Južna granica antičkog naselja, pretpostavljam, mogla se pružati u pravcu zapadnog dijela granice između parcela k.č. 5548/1 i k.č. 5547 (zapadno od Zadržnog doma), a moguće i malo južnije od te granice, koja je također paralelna s ucrtanim *decumanusom*. Zgrada Zadržnog doma izgrađena je na povišenom terenu u odnosu na okolni teren. Po rubu ove padine prema polju uočava se mnoštvo fragmenata antičke keramike. Prema članku Nikole Mateljan SAVUNAR objavljenom u Baščini broj 7/8, taj prostor je umjetno povišen. Naime, tu je bila ledina u razini s okolnim terenom, za koju je aristokrat Slavić tražio od seljana da je iskrče i na tom mjestu posiju žito. Međutim, seljani su se tome suprostavili i jedne noći za ružnog vremena su na to mjesto počeli dovoziti savuru i građevni materijal od porušenih kuća u selu i na taj način su osujetili zamisao gospodara. Kasnije su nastavili s dovoženjem savure šta

im je smetala, pa je tako nastao veliki savunar, današnjim rječnikom deponij građevinskog materijala, kojeg su kasnije poravnali i na njemu napravili guvna za vršiti žito.

Prije dvadestak godina na mjestu pružanja *carda* "16", na dnu iskopanog dubljeg kanala u neposrednoj blizini ograđenog bunara na k.č. 5545 k.o. Grohote, uočeni su ostaci kamenog zida nepoznatog porijekla, međutim prema sadašnjim saznanjima, to bi mogli biti ostatci zapadnog zida naselja.

Točno po sredini prostora između *carda* "16" i *carda* "17" trebala se u smjeru sjever-jug pružati središnja ulica naselja, koju je sada u odnosu na ranije određen položaj, trebalo minimalno pomaknuti prema istoku, na udaljenost od 2913,9 m ($16 \times 176,6 = 2825,6 + 88,3$) od početnog *carda*. To je značilo da bi sačuvani kanal, koji je vrlo vjerojatno bio ispod te ulice, trebao biti unutar objekta k.č.zgr. 1091/1, a ne zapadno od njega, što se naknadnim uvidom na terenu i potvrdilo. Naime, kanal se pronašao neposredno uz istočnu stranu zapadnog zida navedenog objekta, odnosno između tog zida i gore spomenutog antičkog mozaika u podrumu kuće Slave Bezić. Gornji rub tog kanala, koji je većim dijelom zatrpan nalazi se na približno 1,2 m ispod razine današnje ulice. U prizemnom ruševnom objektu bez krova na k.č.zgr. 1091/2, koji se nalazi južnije od gore navedenog, pod je također deniveliran na način, da je na udaljenosti od 4 m od zapadnog zida objekta pod upušten više od 1 m u odnosu na kameni pločnik u preostalom dijelu objekta. Ovaj dio prostora s upuštenim podom je u pravcu pružanja kanala u objektu sjeverno od njega, pa bi se i tu, pretpostavljam, mogli nalaziti ostatci kanala. Između ova dva objekta, kako to navodi u već spomenutom članku Franko Oreb u MONOGRAFIJI - OTOK ŠOLTA, u okviru jednog porušenog objekta, još se naziru tragovi antičkog temeljnog zida dužine oko 2 m, a koji je također na trasi tog kanala. Uvidom u katastarsku kartu iz 1830.godine na ovom prostoru nisu postojali izgrađeni objekti, a ovi današnji su napravljeni tek početkom 20. stoljeća, a s obzirom kako su locirani, očito je da su njihovi graditelji znali za postojanje kanala i na taj način su ga dijelom sačuvali. Prema pričanju pok. Slave Bezić u dvorištu sa sjeverne strane objekta i podruma s mozaikom, postojali su neki zidovi, koji su oni vjerojatno prilikom gradnje gustirne porušili. Tijekom uviđaja osamdesetih godina prošlog stoljeća na toj istoj lokaciji u vrtu sa zapadne strane ograđenog dvorišta, uočeni su pri zemlji tragovi zida širine 0,5 m, koji se pružaju prema zapadu u pravcu sjevernog dvorišnog zida.

Pretpostavljam da se paralelno s *decumanusom* prema jugu na udaljenosti od nekih četrdesetak metara nalazila ulica, koja je bila južnije od današnje, odnosno pružala se s južne strane sklopa objekata koji se niže uz južnu stranu ove

današnje ulice. U ovoj pretpostavljenoj ulici u kući k.č. zem. 1136 nekadašnjeg vlasnika učitelja Slavomira Mladinova bili su vidljivi ostaci mozaika, a zapadno od nje je u dvorištu Mihovila Bilankova bili su pronađeni ostaci *terma* – *hipocausta*, te dijelovi antičkog stupa i otučena kapitela. Ova ulica bi se mogla pružati i prema istoku, naime, u pločniku pasaža (prolaz u dvorište) na k.č.zem. 1201 (uz sjeverni zid kuće k.č.zem. 1203) vidljiv je kameni okrugli poklopac, koji očito zatvara neki nepoznati prostor ispod pločnika.

Kuće u antici bile su raspoređene u blokove koje su dijelile ulice koje se sijeku pod pravim kutem. Ovaj rešetkasti plan s pravilnim blokovima i ulicama mogao se mjestimično naslutiti i u Grohotama. Naime, udaljenost *decumanusa* i pretpostavljene ulice je oko 40 m, a između ove ulice i južne granice naselja stanu točno dva bloka zgrada širine po 40 m, koje dijeli ulica širine 4 m.

Između *decumanusa* i sjevernog bedema naselja pružao se otvoreni trg pravokutnog oblika, na kojem je u sjeverozapadnom uglu mogao biti bunar s pitkom vodom. U kući Bezić na k.č.zem 841 postoji jako star bunar dubine 7,00 m, po pričanju pokojnog vlasnika, najdublji u selu. Za ovaj prostor već od davnine u mjestu postoji naziv **IGRALIŠĆE**, međutim prema njegovom današnjem izgledu, a i ranijem kada je taj prostor bio još više izgrađen (pri bombardiranju Grohota u Drugom svjetskom ratu, porušena je kuća na k.č.zem. 849), ne bi se moglo reći da izgleda kao igralište. Stoga je opravdano tvrditi, da taj naziv potječe još iz vremena kada je tu bio otvoreni trg – agora, uz čiji se južni rub pružao *decumanus*.

S obzirom da se antičko naselje nalazilo na kosom terenu u blagom padu prema polju, vjerujem da je odvodnja bila riješena obzidanim kanalima, kojima je voda otjecala u otvorene lokve na južnim rubovima antičkog naselja, na istoku to je lokva Kavčina, a na zapadu Studenac. Takav kanal sada postoji uz zapadnu stranu puta od vode Studenac do pitke cisterne u polju, pa je lako moguće da su za njegovu izgradnju poslužili kameni elementi nekog ranijeg kanala.

Sa sjeverne i sjeverozapadne vanjske strane pretpostavljenog antičkog naselja bilo je pogansko groblje. Na to ukazuju pojedinačni nalazi grobova i kamenih artefakata, a na tu činjenicu su upozoravali i raniji istraživači. Tako u **Monografiji otoka Šolte u članku Prehistorijsko, antičko I starokršćansko razdoblje na otoku Šolti, Franko Oreb** navodi sljedeće:

Godine 1899. Bulić je istraživao jednu gomilu kamenja u vrtu Božana Bečice ispod koje je pronašao jedan grob pokriven velikom kamenom pločom, koja nije bila obrađena (dimenzije 1,7 x0,65x0,90m). U grobu nije pronađeno nikakvih predmeta, niti kostiju osim fragmenata rimske

posude. Prema navodu Bulića, vlasnik je vjerojatno otvarao grob i izvadio predmete. U vrtu istog vlasnika Bulić je primjetio i fragment rimske stele bez natpisa. Na tom se položaju još naišlo i na grobove s tegulama te poklopac sarkofaga, koji smo za istraživanja na starokršćanskoj bazilici u Grohotama prenijeli ispred današnje župne crkve. (Franko Oreb – Prehistorijsko, antičko i starokršćansko razdoblje na otoku Šolti).

Vrt Božana Bečice (k.č.zem. 399) nalazi se sjeverno od ulice Šoltanskih iseljenika, tj. zapadno od kule Zabota. Zapadno od vrta Bečica, s iste strane ulice, a u neposrednoj blizini kaštela Martinis također su evidentirana dva groba, jedan na parceli pod oznakom k.č.zem. 419, a drugi je ostao ugrađen u podrumu kuće k.č.zem.434 k.o. Grohote. Na ovom prostoru koji se proteže sjeverno od ulice Šoltanskih iseljenika, odnosno sjeverno od pretpostavljenog antičkog naselja, koji karakterizira veći broj nalaza cemeterijalnog sadržaja, moglo bi se pod naslagama zemlje i kamenja nalaziti pogansko groblje. Na to ukazuju kameni artefakti pronađeni u vrtu Bečicinih, koji su vrlo vjerojatno izronili nakon iskopa u terenu za gradnju nedovršene kuće uz sjeverni rub tog vrta. Unutar ovog prostora svojevremeno je izgrađen i novovjekovni kaštel Martinis, a s obzirom da je teren uokolo njega prilično ravan i u razini je s ulicom, moguće da je i ovdje prebacivanjem zemlje i kamenog materijala došlo do devastacije starog groblja.

U Peristilu broj 26, u članku Starokršćanska bazilika u Grohotama na otoku Šolti Franko Oreb iznosi sljedeće: Najstarijoj građevnoj fazi na mjestu starokršćanske bazilike pripadala je poganska nekropola iz vremena I do IV st. pa je stoga Bulić smatrao da je na tom mjestu bio poganski hram. Tu pretpostavku Bulić temelji na istaknutom položaju i kontinuitetu starokršćanskog mjesta. Naime, po njegovom mišljenju stup ispred današnje župne crkve mogao bi pripadati tom hramu. Sličan takav stup bio je u zapadnom ogradnom zidu zemljišta pod oznakom k.č.zem. 899 k.o. Grohote (na vrhu Brda uz put prema Rogaču), međutim, i on je prilikom radova na konzervaciji zidova starokršćanske bazilike, prebačen ispred župne crkve.

Na dijelu poganskog groblja na udaljenosti od dvadesetak metara od sjevernog bedema pretpostavljenog antičkog naselja, izgrađena je u V st. starokršćanska crkva. S obzirom da se nalazila izvan antičkih bedema, a budući da je otok u to vrijeme bio izvrnut čestim napadima neprijatelja s mora, pretpostavljamo da je i prostor oko nje bio ograđen obrambenim zidovima. Prema pisanju Tome arhidakona 1240. g. ova starokršćanska crkva je bila izvrnuta napadu od strane omiških gusara pod vodstvom Osora Kačića, pri čemu je opljačkana i zapaljena,

te je nakon toga prestala biti u funkciji. Tada je stradalo i naselje Grohote. Služba božja od tada se obavljala u prizemnici (sadašnja općinska vijećnica), koja se nalazila unutar ograđenog prostora uz jugozapadnu stranu naselja. U **Peristilu broj 26** u istom članku o **Starokršćanskoj crkvi u Grohotama Franko Oreb** piše sljedeće: **Prilikom kopanja temelja za današnju župnu crkvu 1914.g., koja se trebala graditi četiri metra sjeveroistočno od stare, pronađeno je nekoliko antičkih natpisa i dijelova sarkofaga, koji se datiraju u I-IV. st. n.e. kao i starokršćanskih sarkofaga iz V. i VI. stoljeća. Već te godine trebalo je nastaviti s istraživanjima u okviru areala novoprojektirane crkve, budući je Bulić smatrao da se na tom mjestu nalazi pogansko groblje stanovnika Šolte, nad kojim je, na temelju nalaza nekoliko starokršćanskih sarkofaga, po svemu sudeći došlo starokršćansko groblje. Međutim I svjetski rat je spriječio tu zamisao, te je tek 1926. g. Bulić inicirao istraživanja jedne velike gomile zemlje i kamenja, koja se nalazila sa sjeverne strane lokacije gdje se namjeravala graditi nova župna crkva. Nakon provedenih istraživanja ukazali su se porušeni zidovi jednobrodne starokršćanske bazilike, na kojoj su tek 1978. - 1979. g. izvedena revizijska istraživanja, a nakon toga 1981.g. i zaštitni konzervatorski radovi.**

Šoltansko Donje i Srednje polje očito je jako davno pripadalo zajednici koncentriranoj u Grohotama, kao jedinom u ono vrijeme većem otočkom mjestu, pa je i *decumanus* položen tako da prolazi sjevernim dijelom starog naselja Grohote i proteže se do najzapadnijeg kutka polja. *Carda* su bila položena u razmaku od 176,6 m. Osnovne parcele među *cardima* su izdužene pravokutna oblika, za koje Zaninović tvrdi, da su karakteristične i tipične za grčke zemljišne podjele i katastre. Današnja razdioba polja potječe vrlo vjerojatno iz vremena kasnog srednjeg vijeka, tada su, naime, formirana naselja Donje i Srednje Selo, a Grohote je doživjelo srednjevjekovnu preobrazbu. Život u brojnim gospodarskim nastambama (*villae rusticae*) uokolo polja polako se gasi. Od početka 13. stoljeća, za ranije razdoblje nema podataka, šoltanska zemlja je u vlasništvu Splitskana i Crkve, odnosno splitskog plemstva i samostana sv. Stjepana de Pinis. Oni su davali Šoltu u zakup svojim građanima (plemićima), kojima su Šoltani morali davati određene daće (dohotke), tako da su Šoltani od 14. st. pa sve do konačnog otkupa zemlje od splitske općine 1905.g. bili u kolonastom odnosu. U to vrijeme je vrlo vjerojatno među selima nastala nova razdioba zemljišta (katastarske općine), koja se odikuje prevelikom usitnjenošću pacela, čija os u smjeru sjever-jug, u odnosu na sačuvani *cardo*, idući od zapada prema istoku polja, postepeno se naginje u smjeru sjeveroistoka. Šoltansko polje je uglavnom ravno s vrlo malo suhozida kojima su jedino ograđeni glavni putevi

prema polju, dok na padinama oko polja ima jako puno suhozida. Granice među pojedinim parcelama u polju naznačene su kamenjem i kamenim pločama postavljenim na nož, ako su tako bile naznačene i granice između pojedinih stadija, takve granice antičke podjele zemljišta nije bilo teško mijenjati. Upravo zato nije bilo teško napraviti novu razdiobu zemljišta, budući im stara nije odgovarala, a i potrebe su bile sasvim drugačije. Putevi iz polja sada su bili usmjereni u pravcu svakog pojedinog sela, a ne kao u antici kad je glavni put vodio u jedino naselje Grohote, a poprečni do svake pojedine gospodarske kuće – ville rustice izgrađene na padinama uz rubove polja. Antička komunikacija preko polja u skladu s novom situacijom na otoku potpuno je prestala biti u funkciji te je formiranjem novih naselja, izvedena nova otočka prometnica malo sjevernije od ove stare.

Pretpostavljeno antičko naselje doživjelo je u kasnijim vremenima potpunu transformaciju. Kako su usitnjene izdužene parcele u polju sada zaokrenute u smjeru sjeveroistoka u odnosu na raniji smjer stadija, tako su i ulice u naselju dobile drugačiji smjer i ne poklapaju se s antičkim ulicama. Razgradnja antičkog naselja izgleda da je nastala jako rano, možda već u starokršćanskom razdoblju, kada je nakon propasti Salone stanovništvo bježalo na najbliže otoke, pa tako i na Šoltu. Pri tome je pretpostavljam osim djelomično sačuvanih bedema vidljivih iznad terena, sve ostalo kroz proteklo dugogodišnje razdoblje uništeno do temelja, stoga je prilikom eventualnih arheoloških istraživanja moguće pronaći ostatke arhitekture i fortifikacije duboko ispod površine zemlje.

Kako navodi **Franko Oreb u Monografiji otoka Šolte u članku Prehistorijsko, antičko i starokršćansko razdoblje na otoku Šolti: U rimsko doba provodi se centurijacija svih većih obradivih površina na obali i otocima, što ukazuje na vrijednost i značenje zemlje u životu stanovništva. Naselja su obično nastajala uz rubove tih polja ili nedaleko od morske obale. Taj se princip očuvao i dalje, na što ukazuje smještaj i današnjih šoltanskih naselja. Čini se da je u doba rimske vladavine otok bio uklopljen u salonitanski ager te da je predstavljao važan dio poljoprivredne proizvodnje, najbližeg velikog grada Salone. Naime, centurijacija na Šolti izmakla je pažnji dosadašnjih istraživača, mada je M. Suić izrazio mogućnost postojanja ostataka limitacijske tehnike na otoku. Čini se da je ipak šoltansko polje bilo uklopljeno u sistem centurijacije, što je u posljednje vrijeme pokušao utvrditi I. Fisković.**

Stoga ovaj moj prilog u kojem sam iznijela svoja zapažanja o mogućnosti postojanja raspodjele zemljišta i jednog kompaktnog naselja u antičko doba na otoku Šolti, neka bude doprinos za istraživanje mladim stručnjacima, kako

bi se konačno potvrdilo da je i otok Šolta - Olinta, antički otok Olyntha, koji obiluje brojnim arheološkim lokalitetima i nalazima, bio uklopljen u sistem centurijacije – raspodjele zemljišta u antičko doba.

Nataša Blagaić

**Dr. MIRKO MLADINOV
1893. - 1970.**

Dr. Miro Mladinov, Dubrovnik, 1938. Obiteljska arhiva.

2020. godine navršava se pola stoljeća od smrti Mirka (Mira) Mladinova, liječnika, koji je svoj životni trag ostavio u mnogim zemljama i gradovima, ali dva najljepša životna razdoblja upisana su mu, i u oštrem, i u glatke škrape, za mene, najljepšeg otoka na svijetu, Šolte. Djetinjstvo, kada se za ništa ne brineš i raduješ se svakom sljedećem danu, te starost, kada se također za ništa više ne brineš i raduješ se svakom proteklom danu, pošto mudro star, ne znaš koji ti je zadnji.

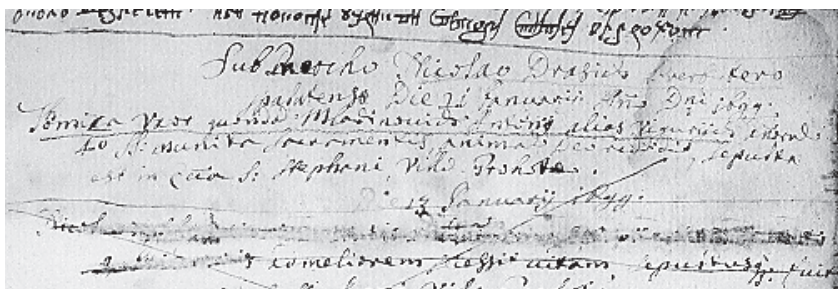
Foto: obiteljska arhiva. S lijeva na desno: pok. Pere Pitalo, pok. Mirjana Blagaić, Ivica Blagaić, pok Mirko Mladinov, pok. Stanka Mladinov, 19.09. 1963.

Slučajni pronalazak jedne stare fotografije sa vjenčanja mojih roditelja kojima je kumovao doktor Miro, potaknuo je istraživanje o ovome izuzetnom čovjeku i liječniku. Polako, umjesto jednog pupoljka koji se rascvao u predivan cvijet, ispred mene se pojavio čitav rascvali grm kapare. Da, baš kapare, te kamene, dalmatinske ljepotice koja raste gdje ona hoće, najčešće u kamenu, na osami, odolijevajući suncu, olujama, posolici. I dok se pitamo od čega raste u tom surovom okruženju ona samo jednom, između jutra i podneva, otvara svoje bijelo ljubičaste cvjetove ispred kojih bi se i najljepše orhideje posramile. Bijelo-ljubičaste cvjetove koji me tako podsjećaju na jednu izuzetnu obitelj, obitelj Mladinov.

MLADINOV, obitelj

Prezime Mladinov vuče podrijetlo iz roda Vigurić i prvi put se na Šolti spominje krajem 16.stoljeća. Muški pripadnici ove obitelji, još od jednog od prvih začetnika ovog roda u Grohotama, Antuna, su se svi više puta ženili: Dr. Miro, njegov djed Damjan, prapradjed Luka i prapraprapradjed Antun dva puta, pradjed Dujam i prapradjed Antun tri puta, te prapraprapradjed Luka čak četiri puta¹.

Antun (c1630.-1692.) ženi se prvo sa Ivanom Kundičević (c1640.-1685.) s kojom ima šestoro djece. Ivana Kundičević umire 1685. u dobi od 45 godina, a posljednje, šesto dijete, kći Franka rođena je 1691. tako da je za pretpostaviti da je ona dijete iz Antunovog drugog braka. Antun se kao pedesetsedmogodišnjak 1689. ženi drugi put tridesetak godina mladom Tomicom Kuščević (c1659.-1699.) udovicom Ivana Ursića pa je Franka, rođena dvije godine kasnije, njena kći, a ne kći Antunove prve žene Ivane Kundičević kako se da zaključiti iz knjige Mladena Andreisa *Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900*. U knjizi mrtvih sela Grohote piše da je umrla Tomica, udovica pokojnog Mladinović Antuna alias Vigurića.

<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-L99X-XQTQ?i=153&wc=9R24-MNY%3A391644801%2C392177401%2C954404401&cc=2040054>

U knjizi rođenih sela Grohote za Antunove dvije kćeri Anticu (1660.-1680.)² i Margaretu (1670.-1730.)³ piše da im je otac Antun Vigurić. Za sina

¹ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900., Mladen Andreis, nakladnik:Općina Šolta, urednik:Dinko Sule, Split, 2011.

² Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane),<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-899X-X72J?i=7&wc=9R24-MNY%3A391644801%2C392177401%2C954404401&cc=2040054>

³ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane), <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-899X-X7X7?i=20&wc=9R24-MNY%3A391644801%2C392177401%2C954404401&cc=2040054>

Stjepana (1673.-1699.) koji je mlad umro u knjizi mrtvih piše da je umro Stjepan Mladinov⁴. Za sina **Luku** (1676.-1740.) u knjizi vjenčanih, kada se 1699. prvi put oženio, piše Luka Mladinov⁵, a kada mu je prva žena umrla u knjizi mrtvih piše da je umrla žena Luke Vigurića⁶.

Luka (1676.-1740.) se kao dvadesetogodišnjak oženio prvi put 1699., matica vjenčanih sela Grohote vodi ga kao Luku Mladinova⁷, a kada mu je prva žena umrla u knjizi mrtvih istog sela piše da je umrla žena Luke Vigurića⁸. Luka je također jedini muški Antunov nasljednik jer mu stariji brat Stjepan umire mlad. Luka se prvi put ženi kao dvadesetogodišnjak sa pet godina starijom Domenikom Burica (1671.-1712.) sa kojom ima troje djece. Domenika vjerojatno umire pri porodu sina Matije (1712.-?) pa se Luka, ostavši sam sa troje malodobne djece od kojih je zadnje bilo još dojenče, već iduće godine ženi ponovo sa Frankom Ursić (c1695.-c1714.) iz grane Markov, koja umire već iduće godine.1715. Luka ženi njenu sestru Domeniku Ursić (1690.-1726.) sa kojom ima još četvoro djece⁹. Međutim i Domenika umire kada im je četvrto dijete imalo jedva godinu dana te Luki ne preostaje ništa drugo nego da se i četvrti put oženi i to imenjakinjom i prezimenjakinjom svoje treće žene, Domenikom Ursić (1678.-1749.) iz grane Kaštelančin¹⁰. Vjenčali su se u Splitu 1726. u kući Domenikinog pokojnog supruga Domenika Sagine. U matici vjenčanih Sv.

---

⁴ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane),<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99X-XQTP?i=153&wc=9R24-MNY%3A391644801%2C392177401%2C954404401&cc=2040054>

⁵ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane), <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q5Q-G99X-XQH4?i=134&wc=9R24-MNY%3A391644801%2C392177401%2C954404401&cc=2040054>

⁶ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane), <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-XQXD?i=158&wc=9R24-MNY%3A391644801%2C392177401%2C954404401&cc=2040054>

⁷ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane), <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q5Q-G99X-XQH4?i=134&wc=9R24-MNY%3A391644801%2C392177401%2C954404401&cc=2040054>

⁸ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane), <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-XQXD?i=158&wc=9R24-MNY%3A391644801%2C392177401%2C954404401&cc=2040054>

⁹ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900., Mladen Andreis, nakladnik:Općina Šolta, urednik:Dinko Sule, Split, 2011.

¹⁰ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900., Mladen Andreis, nakladnik:Općina Šolta, urednik:Dinko Sule, Split, 2011.

Dujma upisani su kao Luka Vigurić i Domenika Kaštelančić¹¹. Već vremenšni, Domenika i Luka, nisu imali djece samo što je Domenika Lukinoj djeci, njih sedmero, dodala svoju nezakonitu devetnaestogodišnju kći Vicencu(1707-?)¹²

Antun (1705.-1762.), Lukin prvorođenac u dobi od 27 godina oženio se u Splitu u katedrali Sv. Dujma prvi put sa Magdalenom Ursić (1706.-1741.). U matici vjenčanih nije upisan kao Antun Mladinov nego kao Vigurić¹³. Magdalena mu rađa troje djece i umire u dobi od trideset pet godina kada najmlađi sin ima nepune dvije godine. U matici umrlih sela Grohote pak piše da je umrla Magdalena, žena Antuna Mladinova¹⁴. Još je takvih primjera, ali prezime Mladinov se ustalilo početkom osamnaestog stoljeća. Antun približno 1743. ženi Ivanu N. nepoznatog prezimena i nepoznate godine smrti. Za pretpostaviti je da je umrla nedugo nakon udaje jer Antun već 1744. ženi Anticu Pavišić (c1721.-1776.) sa kojom ima još troje djece¹⁵.

Luka (1733.-1798.) je Antunov prvorođeni sin. U dobi od 26 godina u matici vjenčanih sela Grohote zabilježen kao Luka Mladin, ženi se prvi put sa Magdalenom Cecić sa kojom je imao desetoro djece od kojih su im četiri kćeri umrle u dojenačkoj dobi. Žena mu, Magdalena, umire u 46. godini rodivši posljednjeg sina Grgura pa Luka u svom domaćinstvu ostaje sam sa kćerima Ivanom (20), Jerkom (11), Klarom (5) i sinovima Antunom (23), Dujmom (16) i Grgurom (1). Ivana i Antun su bili odrasli i bilo je pitanje dana kada će se udati odnosno oženiti i zasnovati svoje obitelji pa je Luka razmišljao da se oženi ponovo radi maloljetne djece. Ali prije starijeg brata Antuna i oca Luke oženio se osamnaestogodišnji mu sin, Dujam, Lucijom Glavurtić iz Maslinice. Iste godine otac mu, Luka, ženi njenu majku Ivanu Radman, udovicu Marka Glavurtića podrijetlom iz Mostara koji je bio nastanjen u Maslinici.

---

¹¹ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane), <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-L99X-FDYS?i=49&wc=9R24-W38%3A391644801%2C392240201%2C954406901&cc=2040054>

¹² Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900., Mladen Andreis, nakladnik:Općina Šolta, urednik:Dinko Sule, Split, 2011.

¹³ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane), <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-FDZX?i=84&wc=9R24-W38%3A391644801%2C392240201%2C954406901&cc=2040054>

¹⁴ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane), <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-FDZX?i=312&wc=9R24-MNY%3A391644801%2C392177401%2C954404401&cc=2040054>

¹⁵ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900., Mladen Andreis, nakladnik:Općina Šolta, urednik:Dinko Sule, Split, 2011.

Dujam (1768.-1844.) je drugorođeni Lukin sin. Kao osamnaestogodišnjak ženi godinu dana mlađu Luciju Glavurtić, kćerku svoje maćehe Ivane Radman, udove Glavurtić. Vjerojatno je to bila velika ljubav jer prvo dijete, sin Bartol, im se rađa nakon tri godine braka, upisan u maticu rođenih Grohota kao sin Dujma Mladinova¹⁶.

Kada je Bartol imao tri godine umire mu majka Lucija¹⁷. Dujam ostaje udovac s trogodišnjim sinom, ali se ne ženi ponovo nego sam odgaja sina. Dujmova tragedija se nastavlja kada Bartol umire u dobi od osam godina. Tek nakon dvije godine Dujam se odlučuje oženiti ponovo u Splitu Magdalenom Smoje. Svjedoci na vjenčanju u katedrali Sv. Dujma u Splitu su grofovi Marin Pavlović i Ivan Benedetti¹⁸.

Magdalena i Dujam imali su četvero djece. Kada je najmlađoj Mariji bilo jedva godina dana Magdalena umire pa Dujam ovaj put ne čeka nego već iduće godine ženi Anticu Bezić (1776.-1860.) koja je iste godine kada i Dujam ostala udovica iza Šimuna Brtanova s kojim je imala troje djece. Sin Nikola joj je umro pa u novi brak dolazi sa osmogodišnjom Ivanom i trogodišnjom Domenikom. Antica je s Dujmom imala još petoro djece tako da su zajedno, uz njenih dvoje i Dujmovih četvero, odgojili jedanaestoro djece. U poznim godinama za to doba (76), Dujam se razbolio, te pozvao dva svjedoka, seoskog postolara Antuna Juretića i Petra Ruića pok. Filipa, da svjedoče njegovoj oporuci koju je zapisao grohotski župnik i šoltanski vicedekan don Mijo Vušković. Imanje ostavlja sinovima, dvojici koje imao sa Magdalenom Smoje, Damjanu i Marinu, dvojici koje je imao sa Anticom Cević, Mihovilu i Luki, te svojoj tadašnjoj supruzi, spomenutoj Antici. Damjan i Luka trebaju nadoknaditi zakoniti dio Mihovilu i Marinu, jer ta dvojica ne žive na obiteljskom imanju nego su se ženidbama odvojili u posebna domaćinstva te brinuti o majci, odnosno maćehi Antici. Kćeri Magdaleni, udatoj za Antuna Andreisa, ostavlja 100 fiorina umjesto

---

¹⁶ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane), <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-X4ML?i=294&wc=9R24-MNY%3A391644801%2C392177401%2C954404401&cc=2040054>

¹⁷ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane), <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q5Q-G99X-X71R?i=348&wc=9R24-MNY%3A391644801%2C392177401%2C954404401&cc=2040054>

¹⁸ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane), <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99X-FJHS?i=62&wc=9R24-HZZ%3A391644801%2C392240201%2C954407001&cc=2040054>

njenog zakonitog dijela nasljedstva, a isto toliko i kćer Filipa će dobiti kada se bude udala¹⁹.

Damjan (1802.-1869.) je Dujmov trećerodeni sin, ali pošto su, Bartol kojega je Dujam imao sa Lucijom Glavurtić i Mate, kojega je imao sa Magdalenom Smoje, umrli, Damjan dolazi na prvo mjesto. Sposoban, pismen²⁰ i snalažljiv, uzdiže obitelj Mladinov od težaka, seljaka i poljoprivrednika do trgovaca, posjednika, općinskih načelnika, političara i liječnika koji su ženidbenim vezama ušli i u plemićke krugove tadašnje, austrijske Kraljevine Dalmacije. Nadimak mu je Šekada. Potomci ne znaju što ovaj nadimak znači, a istraživanjem ove riječi ne dolazi se do jednoznačnog zaključka. Tako šekada u Čakavskome *vrimeslovlju* znači vrlo nisku oseku²¹, u *Velikom rječniku šibenskih riči* znači zanovetan, pepav posal²², da je to smutnja ili zavrzlama može se pročitati u *Sinjanju*²³, dok Korčulanin Goran Cetinić za oseku kaže da je šekada. Njegovo objašnjenje mi se, obzirom na to kako zamišljam Damjana Mladinova, čini najbolje: *Područje plime ili oseke uza sam rub mora, područje je banjošuga. B. Žižović lijepo ga je opisao: "U pet ujutro je ura otići na banjošugo. Kad je najveća šekada. Uvijek s dozom ljubomore gledam one koji bazaju po tavnim prevlakama otkud se more privremeno povuklo. Potpuno izdvojeni iz cijeloga svijeta, nosa zabijenog u obraslo kamenje, pijesak ili blato, svako malo se sagnu, pa nešto prčkaju, pa to nešto nađeno ubace u sić ili kanticu. Zavidim im na potrazi, ali i na marendi ili objedu koji će iz toga nastati."*²⁴ Tako je Damjan za vrijeme velikih, životnih šekada, uvijek pronalazio nešto što će ubaciti u škrinjicu i uzdići svoju obitelj. A možda je uvijek bio spreman napraviti kakvu zavrzlamu kao kada se jednom prilikom, kada su ga oklevetali ispred djevojke kojoj je udvarao da ima spolnu bolest, pred njenom obitelji skinuo gol²⁵.

---

¹⁹ Državni arhiv u Splitu, HR-DAST-180, Zbirka oporuka, Mladinov Dujam pok.Luke(AIS III/36, br.58, kutija 27)

²⁰ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane), <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-899X-FD6Z?i=167&wc=9R24-44D%3A391644801%2C392177401%2C954404501&cc=2040054>, još dok se u maticama vodio kao seljak, Damjan je bio pismen i to u doba kada je većina stanovništva u Kraljevini Dalmaciji bila nepismena.

²¹ Čakavsko nazivlje i tradicije iz meteorologije i oceanografije na kvarnerskim otocima, A.Ž.Lovrić, Split, 2007.

²² Veliki rječnik šibenskih riči, Ivo Jakovljević, 2018.

²³ Riči Sinja i Cetinske krajine, Joško Kontić i slušatelji Hit radija, Sinj, 2014.

²⁴ Vreme, broj 886-887, od 27.12.2007.

²⁵ Zapisu Dušana Mladinova(1908.-2000.), Filomeninog unuka, obiteljska arhiva gospodina Siniše Meichsnera

U 32. godini Damjan se prvi put ženi sa osam godina starijom Jelenom (1794.-1857.) iz roda Lisičić iz Grohotama sa splitskim podrijetlom. Vjenčali su se u Grohotama 1834., oboje pismeni, vjenčani kumovi su im bili Damjanušić Anton, zlatar, i Radman Nikola, trgovac, obojica iz Splita. Jelenina majka bila je Katarina Andreis Zlodričin, splitskog podrijetla (1772.-1852.), grohotska babica, kći prvog šoltanskog načelnika Andrije Andreisa (1741.-1821.)²⁶ i sestra Petra (1774.-1842.) i Tome Andreisa (1778.-1856.), trgovaca i pomoraca, vlasnika prvih većih jedrenjaka na Šolti. Već njihovi sinovi se u šoltanskim maticama spominju kao posjednici²⁷. Damjan se 1845. navodi i kao fabricer, odnosno član crkvenog odbora crkve Sv.Stjepana²⁸

Bio je to brak bez djece koji potrajao 23 godine, sve do Jelenine smrti. Veze sa obitelji Andreis su postale neraskidive i na obiteljskom a vjerojatno i na poslovnom planu²⁹. Često su kumovali jedni drugima na krštenjima i vjenčanjima, Damjanova polusestra Magdalena udala se u obitelj Andreis, a dio imanja Andreisovih je nakon Jelenine smrti vjerojatno prešao u obitelj Mladinov. I obitelj Bezić Antona koji je imao najviše djece u Grohotama, njih 25, je bila povezana sa Andreisima i Mladinovima. Jelenina sestra Matija bila je udata za sina Antuna Bezića, Mihovila (načelnik općine u drugoj polovici XIX. st.), Antonove kćeri Ivana i Božica bile su udate u obitelj Andreis. Damjanov polubrat Luka ženi Katarinu, kćer Antuna Bezića itd., tako da je bilo neminovno da kroz te društvene veze, Damjana kao udovca u dobi od 55 godina, životni put dovede do Antunove posljednje kćeri a dvadeset i četvrtog djeteta - Filomene. 1859.godine na krštenju Ivane, kćeri Filomeninog polubrata Frane, kumovi su pedesetsedmogodišnji udovac Damjan i dvadesetjednogodišnja Filomena. Filomena, koja će u ovom tekstu dobiti, uz sve muške Mladinove, poseban dio.

Već iduće godine, 1860., Damjan ženi Filomenu i postaje načelnik općine Šolta.

---

²⁶ Kraljski dalmatin 13/1809., prve novine na hrvatskom jeziku koje u navedenom broju spominju Andriju Andreisa kao *starescina od Šolte*. U istom broju saznajemo da je te godine i na Šolti razdijeljeno sjeme voća koje se zove krumpir ali da nije *napredovalo u četiri sela od otoka Šolte jer je mnogo štete uzrokovala suša*.

²⁷ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900., Mladen Andreis, nakladnik:Općina Šolta, urednik:Dinko Sule, Split, 2011.

²⁸ Pravilnik bratovštine Sv. Stjepana u Grohotama 1679.godine, Nevenka Bezić Božanić, Čakavska rič, Split, 1993.

²⁹ Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, Narodni list br.31, 1878.-u ovom broju NL piše da su u Rogaču 1878. bile samo tri kuće odnosno magazini obitelji Andreis, Kalebić i Mladinov. Magazini su služili za skladištenje robe, a Andreisi su bili vlasnici većih jedrenjaka na Šolti u to doba.

Filomena (1838.-1924.), rođena Bezić, udata Mladinov, rođena je kao dvadesetčetvrto dijete Antuna Bezića (1782.-1844.) odnosno jedanaesto dijete njegove druge žene Antice Krstulović Opara. Kada se njen najstariji, živući polubrat, stariji od nje 35 godina, Mihovil, oženio Matijom, sestrom Damjanove prve žene Jelene, Filomena se još nije bila ni rodila, a kada se rodila, Damjan je bio već četiri godine u braku s Jelenom. Mihovilova kći, Marija, kasnije udata za Nikolu Karamana, bila je tako dvije godine starija od svoje tetke, a Marijin brat, profesor Ante Bezić, alfa i omega splitskih vatrogasaca, od tetke je bio mladi 11 godina. Sestra joj se, Katarina, 1847. godine, udaje za Damjanovog polubrata Luku, Filomeni je devet. Njena najstarija prava sestra Božica, od nje je starija 19 godina, a brat Barnaba 18. I Božica i Barnaba udajom, odnosno ženidbom, ulaze u obitelj Andreis. Dok se Filomena zadjevojčila imala je uz 18 živućih sestara i braće i oko stotinjak nećakinja i nećaka a od tog broja četvrtini nećakinja i nećaka je bila na sprovodu. Nadživjela je sve svoje sestre i braću. Ne čudi stoga što je prema sjećanjima svog unuka Dušana bila svoje glava od malih nogu. Bježala je u ljetne noći potajno na kupanje jer u to vrijeme djevojkama i ženama nije bilo dopušteno da se javno svlače. Izabrala je Damjana, unatoč razlici od 36 godina. Može biti i da je on izabrao nju, takvu, posebnu i svoju. I dobro su se izabrali³⁰.

Iako se Damjan sigurno nije nadao da će imati četvero djece na pragu starosti prvo su 1860. dobili Marina, 1862. Anu, 1866. Antuna i na kraju 1869. Josipa³¹. Iste godine, nakon samo devet godina braka, kada se Josip rodio Damjan se razbolio, napisao testament i umro. Pokopan je najvjerojatnije u zajedničkoj grobnici bratima bratovštine Sv. Stjepana unutar same crkve, koja je nestala pri gradnji nove crkve. Filomena u dobi od 31 godine ostaje udovica sa četvero malodobne djece, Marin je imao 9 godina, Ana 7, Antun 3 i Josip nepunu godinu te s velikim Damjanovim imanjem. Damjan polovicu imanja ostavlja svojoj ženi Filomeni na uživanje sa sinovima u slučaju da se ne bi udala. Ukoliko se uda nema pravo na njegovu imovinu, ali ostavlja joj 1000 fiorina jer je oko njega izgubila svoju mladost. Drugu polovicu ostavlja sinovima i kćeri Ani kojoj ostavlja 4000 fiorina ako se uda pod uvjetom da braći ne dira baštinu. Ako se ne uda ima ista prava kao i braća. Određuje da se sa novcem koji ostavlja

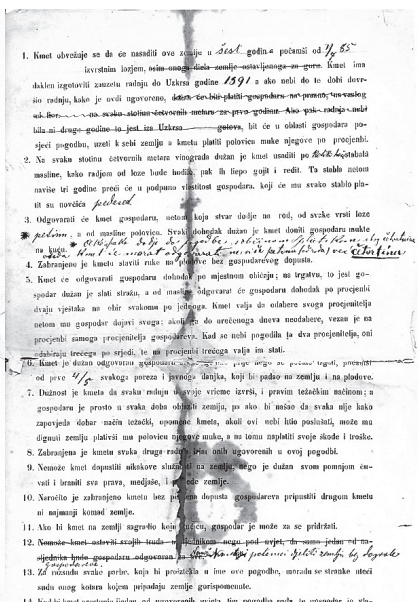
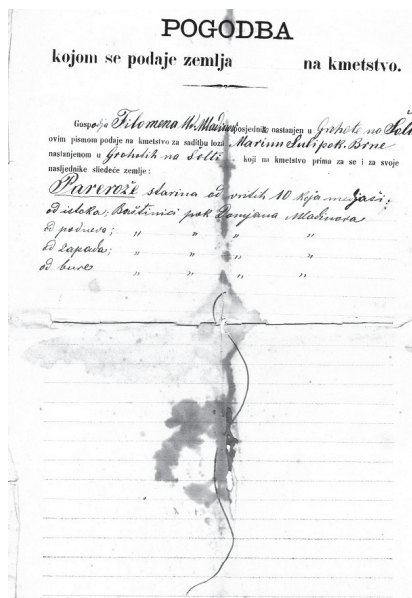
---

³⁰ Zapisi Dušana Mladinova(1908.-2000.), Filomeninog unuka, obiteljska arhiva gospodina Siniše Meichsnera

³¹ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900., Mladen Andreis, nakladnik:Općina Šolta, urednik:Dinko Sule, Split, 2011.

Naime on u Narodnom listu piše između ostaloga da je 1868. tadašnji splitski gradonačelnik Antonio Bajamonti nudio osobno njegovom svaku Damjanu Šoltu za 80.000 fiorina. Damjan, kao i svaki pametan i poslovan čovjek tražio je dokaz o vlasništvu. Pošto mu ga Bajamonti nije predočio, od kupnje nije bilo ništa³⁴. Damjan je Filomenu ovlastio da otkupi Šoltu nakon njegove smrti jer su iza njegove smrti ostale pune škrinje srebra. Filomena nije otkupila Šoltu, ali je imanjem upravljala sama i to bolje nego muškarac. Pamte da je jahala konja, s dva pištolja zataknuti za pojasom, obilazeći imanje i nadgledajući radove. Bila je vrlo nezavisna i zvali su je **Teuta** po ilirskoj kraljici za koju legenda kaže da je svoje dvore imala i na Šolti. Umjesto otkupa Šolte kupovala je nekretnine i od težaka ostvarivala prihode.

Filomeninom rukom ispisana Pogodba kojom se predaje zemlja na kmetstvo iz 1885. Obrazac je tiskan u tiskari Narodnog lista u Zadru. Marin Sule pok. Brne³⁵ prima na sebe i svoje nasljednike zemlju zvanu Parerože u Grohotama površine 10 vritih.

³⁴ Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb, Narodni list broj 90 i broj 98 iz 1893.godine
³⁵ Stanovništvo otoka Šolta do godine 1900., Mladen Andreis, nakladnik: Općina Šolta, urednik: Dinko Sule, Split, 2011. Točnije radi se o Marinu Burica Sule(1828-?) pok. Barnabe/Brne. Grana Burica Sule potječe od Dujma Burice i Klare Sule.

Hvalila se svom polubratu don Bepu³⁶ da je svakom sinu kupila jedan šoltanski kaštel. Kaštel Slavić u kojem je danas smještena Općina Šolta bio je sve do njene smrti u vlasništvu obitelji Mladinov. S posebnom ljubavi Filomena je uredila prekrasan vrt uz kaštel (današnji Đardin pored općinske zgrade), sa stoljetnim borovima i raznim mediteranskim biljem i povrtnjak te je imala stalno zaposlenog vrtlara koji je o njemu brinuo³⁷. Kupila je i ljetnikovac obitelji Martinis Marchi (danas u vlasništvu obitelji Brodarić, koja ga je kupila od dr. Mira Mladinova) te kaštel u Rogaču. Najstariji sin Marin je ostao uz nju na obiteljskom imanju, jer je ženi u to doba pa makar ona bila i Filomeninog kova bilo sigurno teško samoj voditi poslove i imanje. Zato je mlađe sinove Antuna i Josipa, prema posljednjoj želji njenog supruga Damjana dala školovati i to u Graz za liječnike nakon završene Klasične gimnazije u Splitu. Tako je Josip 1889. bio u školskom semestru 1889/90 izabran za blagajnika *Prvog hrvatskog literarnog zabavnog društva Hrvatska*³⁸. 1893. braća dr. Ante i dr. Josip su među potpisnicima izjave hrvatske sveučilišne mladeži u Grazu *Za hrvatsko državno i narodno pravo*³⁹. Iste godine u prosincu Antun Mladinov je promoviran u liječnika te mu uredništvo lista Katolička Dalmacija čestita⁴⁰. Na žalost nemamo njegovu diplomu, ali zato je tu diploma Josipa Mladinova koji je također promoviran za liječnika u Grazu 18.12.1893.

Obzirom da dr. Antunu list *Katolička Dalmacija* čestita na promociji u liječnika četiri dana prije, pitanje je da li su braća promovirana zajedno ili je propust novinara što nije spomenuo i dr. Josipa, jer nije zanemariva vijest da su dva brata sa male Šolte u istom mjesecu u dalekom Grazu završili svoje nauke i bili promovirani u liječnike.

---

³⁶ Bezić don Josip(1817.-1893.) bio je posljednje, dvanaesto dijete koje je Antunu, Filomeninom ocu, rodila njegova prva žena Marija Bezić. Prof.dr.sc don Slavko Kovačić, Životni put arhidakona prepošta vrhbosanskog kaptola Josipa Bezića, Katolička crkva u Bosni i Hercegovini u XIX iXX st., 1986.; Povijesno teološki simpozij prigodom stogodišnjice ponovne uspostave redovite hijerarhije u BiH, 1982.

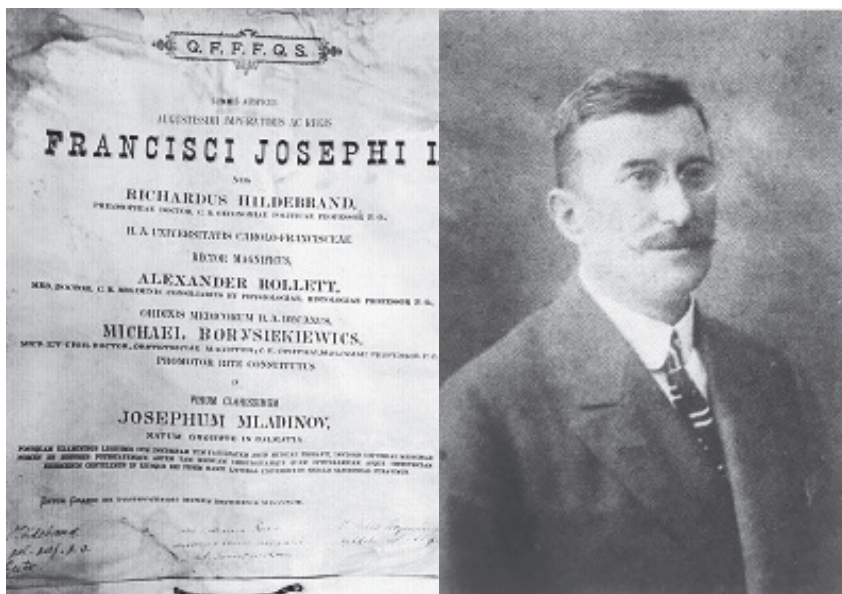
³⁷ Zapisi Dušana Mladinova(1908.-2000.), Filomeninog unuka, obiteljska arhiva gospodina Siniše Meichsnera

³⁸ Digitalna knjižnica Državnog arhiva u Zadru, Katolička Dalmacija broj 68 od 31.10.1889.

³⁹ Digitalna knjižnica Državnog arhiva u Zadru, Katolička Dalmacija broj 44 od 26.06.1893.

⁴⁰ Digitalna knjižnica Državnog arhiva u Zadru, Katolička Dalmacija broj 89 od 14.12.1893.

Diploma i fotografija dr. Josipa Mladinova.
Obiteljska arhiva u kući Radovinović, Imotski.

Dok su braća studirala u Grazu Filomena je odbijala prosee kojih je bilo puno kao i rodbine koja je smatrala da i njima pripada dio Damjanove ostavštine. Filomena je nastojala opstati, što s pištoljem za pojasom, što dajući i pomažući gdje god je mogla, jer više puta je bila i fizički napadana i pljačkana. Jednom je izgleda skoro došlo do vjenčanja. Filomena se spremila za put ali je jedan kovčežić srebra, koji je trebala ponijeti sa sobom, nestao. Nikada se nije saznalo tko ga je ukrao. Do vjenčanja nije došlo, a pošto Filomena nikada nije govorila o tom događaju ne zna se razlog. Inače voljela je putovati i obišla je tada poznate gradove carske Austrije⁴¹. 1887. udala je kćer Anu za profesora Luku Karamana, prvog kapetana Dobrovoljnog vatrogasnog društva Split, inače sina svoje nećakinje Marije (Marija je bila kći Filomeninog najstarijeg polubrata Mihovila)⁴².

⁴¹ Zapisi Dušana Mladinova(1908.-2000.), Filomeninog unuka, obiteljska arhiva gospodina Siniše Meichsnera.

⁴² Baščina broj 27, urednik Dinko Sule.

I njima je puno pomagala jer i pored velikog miraza kojeg je Ana dobila teško su izlazili na kraj sa Lukinom profesorskom plaćom⁴³.

Na nagovor svog polubrata don Bepa (Josipa Bezića) kojega je veoma poštovala, Filomena se odlučuje udati za Ivana Deškovića, posjednika iz Omiša⁴⁴. 20.07.1889. u katedrali Sv. Dujma u Splitu udaje se Filomena Bezić za Ivana Deškovića. Vjenčani kum bio je advokat dr. Ivan Manger koji će 1893. postati jedan od najuspješnijih splitskih gradonačelnika⁴⁵. Dešković, pripadnik stare, omiške, plemićke obitelji je ostao udovac nakon smrti svoje prve žene Mihe degl;Ivelio, u to doba najbogatije pripadnice bračkog plemstva, jedinice kćerke Radoša degl;Ivelia i Regine Tomaseo. To je bio krug u kojem se u to doba kretala naša Filomena, rođena u siromašnoj obitelji sa puno djece. Da li se drugi put udala iz ljubavi ili interesa ne zna se, ali tada pedesetjednogodišnjakinja, Filomena je već iduće godine oženila najstarijeg sina Marina i to ni manje ni više nego za kćerku svog novog muža, Elisabettu Carminu Dešković.

Filomena sa Ivanom Deškovićem navodno nije živjela pod istim krovom, niti je prihvatila njegovo prezime. On se bavio svojim imanjima u Omišu i na Braču, a ona se sa sinom Marinom u to doba trudila da sagumacija na Šolti ne prođe bez problema⁴⁶. Sigurno je bila ponosna kada njen sin dr. Josip nakon završenog fakulteta dolazi raditi na Šoltu⁴⁷.

Portret Filomene Mladinov, obiteljska arhiva. Fotografiju su ljubaznošću gospodina Siniše Meichsnera poslali Filomenini potomci koji žive u Americi. U Ameriku je portret odnio njen unuk Dušan.

⁴³ Zapisi Dušana Mladinova(1908.-2000.), Filomeninog unuka, obiteljska arhiva gospodina Siniše Meichsnera.

⁴⁴ Zapisi Dušana Mladinova(1908.-2000.), Filomeninog unuka, obiteljska arhiva gospodina Siniše Meichsnera.

⁴⁵ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane), <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-L99X-2KJ1?i=201&wc=9R2C-ZJ9%3A391644801%2C39225501%2C392255801&cc=2040054>

⁴⁶ Splitsko-šoltansko pitanje, okružnica splitskoga občinskog upraviteljstva občinskim vijećnicima, 1893.

⁴⁷ Prilog broju 2 *Liečničkoga viestnika*, 1895. Kao dopisujući član naveden je *dr.Mladinov Josip privatni liečnik na Šolti*.

Nakon Šolte **dr. Josip** premješten je za općinskog liječnika u Vodice⁴⁸, a na Šolti ga 1896. smjenjuje njegov brat, dr. Antun⁴⁹. Iz Vodica **dr. Josipa** je put odveo u Imotski kojega je toliko zavolio da se tamo trajno nastanio, organizirao zdravstvenu djelatnost te u neposrednoj blizini Modrog jezera sagradio krasnu kuću. Možda i nije slučajno u Imotski zalutao ako se prisjetimo da je omiljeni brat njegove majke.

Žene iz obitelji Mladinov. Za prvu fotografiju pretpostavljamo da je na njoj Filomena Mladinov Dešković⁵⁰. Na preostale dvije je vjerovatno Filomenina kći Aneta udata Karaman. Gospoda Anamaria Marušić Tonković, jedna od potomaka Mladinovi, je ovom tekstu priložila veliki broj fotografija i dokumenata iz obiteljske arhive Radovinović. Dr. Uroš se nije ženio i među njegovim fotografijama su se nalazile i stare fotografije obitelji Bitanga i Mladinov. Kada je gđa. Anamarija eliminirala sve, njoj poznate, fotografije obitelji Bitanga, logično je zaključila da se preostale fotografije odnose na obitelj Mladinov. Svakako se nadamo da će se naći neki čitatelj ovog teksta koji će moći sa sigurnošću identificirati osobe sa fotografija.

Obiteljska arhiva Radovinović.

---

⁴⁸ Liečnički viestnik od 15.01.1896., Vlastnik i izdavatelj: Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije.

⁴⁹ Liečnički viestnik od 15.07.1896., Vlastnik i izdavatelj: Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije.

⁵⁰ Istorija fotografije u Bosni i Hercegovini do 1918. Marušić Nikola, 2002. Fotografija je snimljena u ateljeu Schadler Antona koji je otvorio prvi studio u Sarajevu 1879. došavši sa vojskom. Umro je 1912. Fotografije sa crvenim pečatom u donjem, desnom uglu su napravljene početkom XX. stoljeća. Istorija

1. Vrlo stara fotografija na tankoj metalnoj ploči što znači da datira negdje krajem pedesetih godina XIX. stoljeća⁵¹. Gđa Anamarija Marušić Tonković smatra da veliku sličnost sa dr. Josipom Mladinović ima muškarac koji sjedi desno pa se vjerovatno radi o njegovom ocu Damjanu. Ja se slažem tako da pretpostavljamo da su ovo muškarcu iz obitelji Mladinović. Obiteljska arhiva Radovinović.

2. Fotografija muškarca iz obitelji Mladinović snimljena krajem XIX. st u bečkom ateljeu Josepha Lowy, dvorskog fotografa. Za pretpostaviti je da se radi o ocu dr. Mira, Marinu, koji je kao i njegova majka putujući obišao sve veće evropske gradove. Obiteljska arhiva.

Filomene, njegov ujak Pavao (Pave) Bezić(1841.-?), bio prvi učitelj u državnoj osnovnoj školi u Imotskom početkom druge polovice XIX. stoljeća te da je 1873. oženio Imočanku iz poznate posjedničke obitelji, Elizabetu Vrdoljak(1856.-?).

---

⁵¹ Posebne fotografske tehnike i njihove simulacije, Diplomski rad, Grafički fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Vedrana Klaić, 2012.

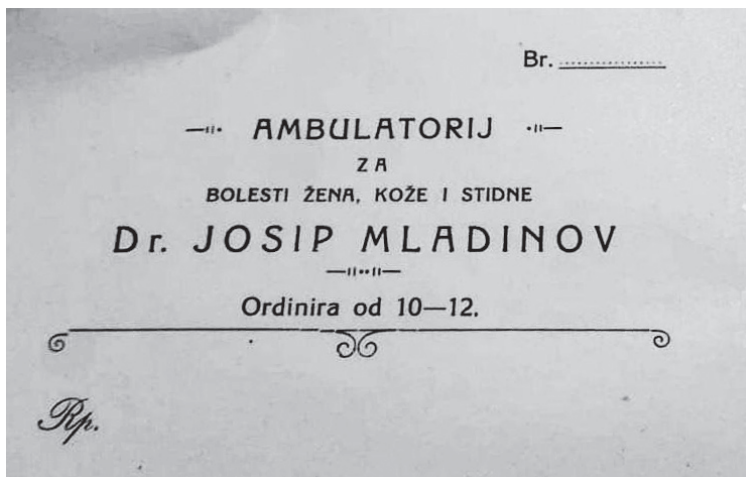

Kuća dr. Josipa Mladinova koju je poklonio gradu Imotskom⁵². Kuća je postala pomoćna bolnica koja je raspolagala sa više kreveta a poslije je dugi niz godina tu bilo rođilište. Obiteljska arhiva Radovinović

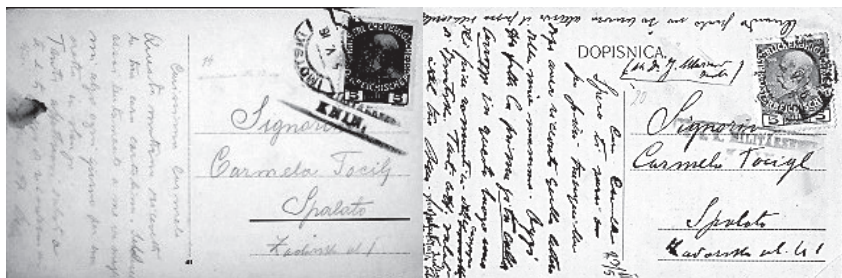

Ambulanta dr. J. Mladinova u sklopu kuće pored Modrog jezera.
Fotograf: Rajmondo Đamonja, 1930. Obiteljska arhiva Radovinović.

⁵² Prof. Snježana Tonković, dugogodišnja ravnateljica Zavičajnog muzeja u Imotskom, o kući Mladinov piše: *O arhitekturi zgrade Mladinov bi se dalo pričati ali ja bi se osvrnula na ukrasne detalje-skulpture četiri godišnja doba, vrtne ukrase, vaze, koji su proizvedeni u tvornici cementa Betizza u Splitu. Svakako bi skrenula pozornost na ograde od kovanog željeza na prozorima i prekrasno spiralno stubište također od kovanog željeza. To je čipka u željezu, nešto prekrasno. Dugo nisam vidjela to stubište, pitanje je gdje je sad. Svojedobno je bilo na općinskoj licitaciji, htio ih je kupiti dr. Meter, ali sam tražila da to ostane gdje pripada. Vodile su do terase i vidikovca kojih više nema, ograda je skinuta, ostao je samo ravan krov...*

Stari recept iz ordinacije dr. Josipa. Obiteljska arhiva Radovinović

1. Razglednica koju je dr. Josip poslao zaručnici Karmeli od 05. svibnja 1916. Piše: Najdraža Carmela, Jutros sam primio tvoju dragu razglednicu...Slabo i vrlo polako sam bolje. Ustanem se svaki dan po sat vremena u sobi. Puno srdačnih pozdrava tebi i molim te da me skoro kontaktiraš. Bepo

2. Razglednica koju je dr. Josip Mladinov poslao iz Imotskog 23. svibnja 1916. godine zaručnici Karmeli Tocigl u Split. Arhiva Antonjete Baškarad Jutronic.

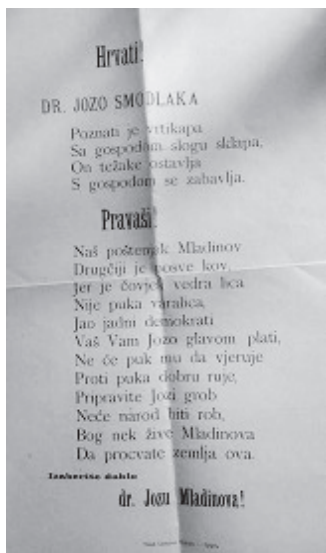
Piše: Draga Karmela

Nadam se da ćeš biti mirna, pošto si primila ono pismo od moje mame. Danas sam napravio prvu ditu sa kočijom u ovom mjestu. Vrlo je romantično oko Imotskoga.

Puno pozdrava i poljubaca

Tvoj Bepo

Iz ove dvije razglednice očito je da je dr. Josip bio ozbiljno bolestan. Moguće da mu je kao strastvenom pušaču osnovna bolest bila rak pluća a upala slijepog crijeva radi koje je iste godine umro komplikacija osnovne bolesti.

1. Predizborni letak iz 1900. godine u kojem Imotsku krajinu pri osnivanju Političkog Hrvatskog društva u Splitu zastupa dr. Josip Mladinov. Letkom se pozivaju glasači da glasuju za dr. Josipa Mladinova, a protiv dr. Josipa Smodlake. Obiteljska arhiva Radovinović.

2. Fotografija govori o osnivanju društva za brigu o prirodi Jezero, a napravio ju je dr. Mile Vuković (na fotografiji stoji lijevo, do njega je Alfons Bitanga, Remigio Truccolo, dr. Josip Mladinov, Josip Tripalo i pop Špiro Margetić dok na zemlji sjedi Kamilo Benković). Obiteljska arhiva Radovinović.

Kuće sa kompletnom opremom dr. Josip ostavio je gradu Imotskom.⁵³ Na njegovu inicijativu 1904. godine osnovano je društvo *Jezero*, a on je vlastitim novcem 1907. godine izgradio 1100 m duge serpentine u Modrom jezeru. Društvo je širilo ekološku kulturu i bavilo se pošumljavanjem krške goleti između Modrog i Crvenog jezera. Dr. Josip Mladinov, hrvatski rodoljub, 1908. godine u Imotskom je jednoglasno izabran za zastupnika Stranke prava te je bio u grupi intelektualaca i naprednih ljudi uz dr. Augustina Bitangu, dr. Milu Vukovića, dr. Iku Jerkovića i dr. Grisogona koji su zahtijevali ujedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom i Slavonijom. Tako je kao zastupnik u Dalmatinskom saboru 1912. svjedočio protuhrvatskim izgredima u Zadru, u kavani Central, te sudjelovao u tučnjavi skupa sa stranačkim kolegama Kunjašićem i dr. Matom Drinkovićem⁵⁴. Ovaj posljednji, također kolega liječnik, bio je u Kraljevini SHS prvo ministar pošta i telegrafa, zatim socijalne politike te socijalne politike i narodnog zdravlja. Sva trojica su uhapšeni ali su posredovanjem pravaških zastupnika pušteni na slobodu.

Josip Mladinov umro je 1916. godine u Sarajevu, od upale slijepog crijeva⁵⁵, neposredno pred vjenčanje sa Karmelom Tocigl iz poznate splitske obitelji koja je imala ljekarnu u Zadarskoj ulici u Splitu. Karmela se, ne mogavši preboljeti dr. Josipa, nikad nije udala.

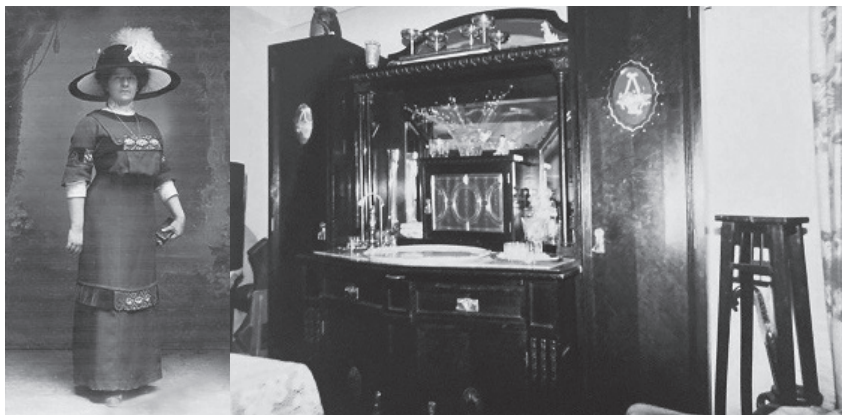
---

⁵³ Fra Vjeko Vrčić, *Lijepa kuće u Imotskom*, Imotska Krajina br.498, 1993.: *Mladi liječnik dr. Josip Mladinov, došljak sa Šolte* ukratko je stekao bogatstvo i njime sagradio dvorac kojim bi se mogli dičiti i veći gradovi. U krugu obzidanom kamenim fasadama sagradio je štalu za konje i kočiju jer su tada automobili bili u počecima. U sredini je posebna zgrada za liječničku ambulantu. S južne strane prema suncu nalazi se njegov stan, ukrašen figurama četiri godišnja doba. Sve je zidano lijepim kamenom. Posebno se ističe svojom bjelinom i zidarskom vještinom. Dvorište je zasadeno borovima, drugim cvijećem i zelenilom. Kod proširenja ulice s južne strane obor je malo skraćen. Pred samu ženidbu radi upale slijepog crijeva potražio je spas u sarajevskoj bolnici. Bilo je kasno. Dvorac je posljednjih godina preuređivan ali do danas je zadržao svoju osobnost.

⁵⁴ Hrvatska Rieč, Šibenik, br. 624 od 25.02.1912.

⁵⁵ Hrvatski list broj 296 od 22.10.1916. donosi kratku vijest da je u Sarajevu preminuo dalmatinski zastupnik u zemaljskom vijeću dr. Josip Mladinov.

1. Signorina Carmella: Fotografija Karmele Tocigl, zaručnice dr. Josipa. Mnoge osobne Karmeline stvari poput odjeće, nakita, suncobrana i sl. izloženi su u Muzeju grada Splita kamo ih je prema kazivanju Anamarije Marušić Tonković, donirao nasljednik Tocigla, gospodin Dragan Jutronic, suprug Antonjete Baškarad Jutronic u čijoj se arhivi ova fotografija nalazi.

2. Dio raskošne dnevne sobe koju je dr. Josip dao izraditi za kuću u Imotskome prije vjenčanja sa Karmelom koji je nakon njegove smrti prodan na javnoj dražbi. Fotografija u vlasništvu Gordane Radić.

48 - XIII

Grobnica s natpisom:

DR. JURAJ MLADINOV

1869 - 1916

Iz knjige *Splitsko groblje Sustipan*, Duška Kečkemeta.

Gospođa Anamaria Marušić Tonković skrenula mi je pažnju na knjigu Duška Kečkemeta *Splitsko groblje Sustipan* u kojoj je autor, popisavši natpise sa sustipanskih grobnica, sačuvao sjećanje na pokojnike. Budući da u natpisu sa grobnice 48-XIII, godina rođenja, godina smrti i prezime odgovaraju dr. Josipu

složile smo se da je obitelj Mladinov svog Josipa vratila iz Sarajeva kući, a ime je vjerovatno krivo prepisano jer je pola stoljeća koliko je prošlo od pokopa dr. Josipa do popisa Duška Kečkemeta ostavilo traga na kamenoj ploči. Kosti dr. Josipa se vjerojatno i danas nalaze na Sustipanu jer mnogi pokojnici koji nisu imali nasljednike nikada nisu preneseni na groblje Lovrinac. Zateknete li se u šetnji Sustipanom pogledajte prema Šolti, pomolite se i sjetite Josipa Mladinova.

DR. JOSIP MLADINOV

Zapadni ga vjetar zadnjih godina devetnaestog stoljeća donio u Imotu s otokâ. Brzo urastao u duhovni krajolik Imotskoga. Hod mu pratimo na starinskim fotografijama: svečarskim (plešač, arbiter elegantiarum), stranačkim (jedan od pravaških vođa), društvenim (utemeljitelj društva za poljepšavanje Modrog jezera i gradnju njegovih legendarnih staza). Rano se obogatio. U tkivo Imotskoga, na njegov jezerski rub, inkrustirao svoj prelijepi dvorac-dom. Ogradio kovanim željezom, ukrasio alegorijama godišnjih doba. Odlagao ženidbu: da mládu uvede među zabate i stupove, ruže i alegorije. Nije mogao odložiti smrt. Bogatstvo i ljepotu ostavi Imotskomu.

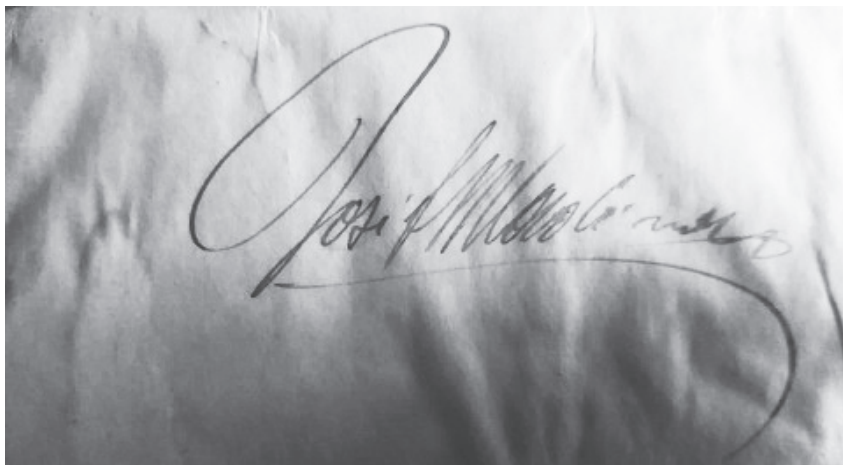
Tekst iz monografije *Put u Imotu*, Petar Gudelj, 1996.

U to vrijeme dr. Josip bio je i načelnik općine Šolta, iako je živio u Imotskom⁵⁶.

---

⁵⁶ Baščina broj 15, urednik Dinko Sule, Iz autobiografije don Ante Bezića (Rodoslovlje plemena Bezić), Grohote, 2008.

Imočani su doktoru Mladinovu svoju zahvalnost i sjećanje na njega iskazali imenovavši po njemu jednu ulicu u centru Imotskog.

Potpis dr. Josipa Mladinova u jednoj od njegovih knjiga koje se nalaze u obiteljskoj arhivi Radovinović.

Nakon odlaska dr. Josipa sa Šolte u Imotski krajem devedesetih godina XIX st. njegov brat **dr. Ante Mladinov** radio je na Šolti kao liječnik te je vodio računa o poslovima oko imanja.

U Grehotam na stoku Sella dne 20/decadeslog Travnja 1897. bilješka
u samostodjelstest. deveto.

Marin Mladinov pok. Damjana, štite D. Mladinov pok. Damj.
i Filomena, udova pok. Damjana Mladinova, predala D. Novakovića kao
prodavatelji sa jedne strane, a s druge štite i štite Novakovića pok.
Tome kao Kupca, prvi iz Grehotata a drugi iz Stomorske oklopiće
tanas sliedeće:

Kupno-prodajna pogodba

Marin i D. štite brata Mladinov pok. Damjana i Filomena, udova
pok. Damjana Mladinova, predala D. Novakovića prodajni štite i štite dev
iz Novakovića pok. Tome, koji kupuju za se i na sliedeće, svoju štite
ta kuća na tri posla. Spadaju u anagrafskim bijim B. sa odno
nim dionostima, kavanjima i put. vrbom tececu u selu Stomorske
vionedju medjara. sa istoka i zapada obinški put, od potocera
nasliedim pok. Damjana Mladinova, a od juga obinški Svratka
pok. Petra, kao kadodop i kucina zvanu, štrica. tececu u dev
sa strane istočne i svo prava i varloge pripadajuće zgor sp
nim nepokretunam, koji spadaju de bi mogli spazite na pro
valje u krišpot njihovih naslova i posjedovanju, sa štite
na imovnom, dionim, oštom i neovisnim, sicutu prodav
fi odriču se svega i svaku prenosu na Kupca, koji štite, ja
svemu na mjestu svoje za sve pravne polidise, priče kup
u jedino za se proučljivosti, prelaza i pravna predav
sa strane istočne, tececu de njihove kuća zvanu, štrica
razmaku od dva metra i po tako da spicun pravom b. da m
li doći i smeti sve poticbate i štite kao svo. istočne vata
reću njihovu kuću zvanu štrica.

Ovu Kupovitinu i prodaju štite obe strane anagrafski
i utvrdjaju na sliedeće sa štite.

Kupoprodajna pogodba iz 1897(1899?) između Mladinovića i Novakovića. Nije sigurno o kojoj se godini radi jer slovima piše 1899. a brojkom 1897. Interesantno je da Novakovići kupuju svoju vlastitu kuću, a neobično što se kao jedan od prodavatelja ne navodi i dr. Josip Mladinov, također baštinik svog pok. oca Damjana. Saznajemo da su Mladinovi osim u Rogaću bili vlasnici magazina i u Stomorskoj. Ova pogodba uokvirena visi na zidu kuće Novaković u Stomorskoj. Arhiva obitelji Jovović.

U Grohotam na Soti dan 10. Siječnja 1902.

Ante Mladinova imena svojih braće Marina i Jozice
svoje strane, a strage Burica Sule pok. Marina
Sule i Jozice

Pogodbu težaštine.

1. Ante Mladinova imena svojih braće Marina i Jozice sa ma
težaštinu Antonu Suli pok. Marina. svoju vlastitu
zemlju zvanu Pareroža prostom okolo Gvanast
vlasnik, kćerka u posrednoj obitelji Jozice imenja svojstva od
svoje braće Sule i Jozice od zepala Sule i Jozice
Mladinova od polovine Sule i Jozice i od
braće Sule i Jozice Mladinova

2. Ante Sule pok. Marina primajući se težanju gori
opisane zemlje izjaviti uzi da će ju držati i obrađivati te dopuštati da će nositi prava,
držati i obzore poticane od ove pogodbe.

3. Uvjeti ove pogodbe jesu sljedeći:

a. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.
b. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

c. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

d. da tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

e. da tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

f. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

g. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

h. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

i. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

j. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

k. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

l. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

m. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

n. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

o. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

p. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

q. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

r. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

s. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

t. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

u. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

v. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

w. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

x. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

y. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

z. da će tezi Ante Sule pok. Marina zgor opisane zemlju
održavati i obrađivati i nositi prava, držati i obzore poticane od ove pogodbe.

Pogodba težaštine iz 1902. godinom kojom dr. Ante u ime svoje i svoje braće Marina i dr. Jozice daje na težaštinu zemlju zvanu Pareroža Antonu Suli pok. Marina. Ovom pogodbom nastavlja se odnos težaštine na istoj zemlji koju je njegova majka Filomena sklopila sa ocem Antona Burica Sule, Marinom. Jedan od svjedoka ovoj Pogodbi je i Mitre Karaman, djever Ane Mladinov udate Karaman, sestre Marina, dr. Josipa i dr. Ante. Obiteljska arhiva Cević-Karuzić.

Kako su braća bila jako povezana, dr. Ante odlazio je u posjet bratu u Imotski. Josip ga je upoznao sa svojim kolegom i političkim istomišljenikom dr. Augustinom Bitangom te njegovom obitelji. Ante se zaljubio u jednu od sestara Bitanga, Anticu (Tonću), a ljubav je okrunjena vjenčanjem 16.09.1903.

Fotografija snimljena 1901. prigodom zaruka dr. Ante Mladinova i Tonče Bitanga. U gornjem redu s lijeva na desno stoje advokati dr. Iko Jerković i dr. Sebastijan Cambi, te krajnje desno dr. Augustin Cindro. Zaručnik dr. Ante Mladinov sjedi krajnje lijevo, a zaručnica Antica (Tonča) sjedi treća s lijeva.

Fotografiju snimio dr. Cindro. Obiteljska arhiva Radovinović.

Iste godine dr. Ante je član upravnog odbora prve liječničke komore u Dalmaciji, a zajedno s bratom Josipom redoviti je član Hrvatskog starinarskog društva s intelektualnom elitom s područja čitave monarhije⁵⁷.

Vjenčanje je bilo vrlo raskošno. Tončina majka Marietta Lusnik Bitanga, splitska veleposjednica školovana u Veneciji, jedina kći Antonie Carminati i Mathiasa Lusnika govorila je nekoliko jezika, svirala klavir, vezla, bavila se humanitarnim radom, a preko splitskog društva Javne dobrotvornosti financijski je pomagala u školovanju najsiromašnije djece, doživjela je udaju samo kćeri Antonie Tonče 1903. godine za dr. Antu kada je i organizirala raskošno vjenčanje na kojem su bili angažirani dvojica kuhara iz Beča⁵⁸ koji su u Imotskom proveli

---

⁵⁷ *Starohrvatska prosvjeta*, glasilo Hrvatskog starinarskoga društva u Kninu, urednik Frano Rradić, Knin, god VI, sv.3 i 4, 1901., Dionička tiskara, Zagreb.

⁵⁸ <https://www.facebook.com/jagulovipodrumi/photos/a.254961981357343/1059747704212096/?type=1&theater>

mjesec dana pripremajući razne delicije. Tonća i dr. Ante su živjeli na Šolti krajem XIX. i početkom XX. st. jer je dr. Ante tamo radio kao liječnik. Prvo žive s njegovom majkom Filomenom u kaštelu u Grohotama (današnja zgrada Općine) jer je u njemu bila uređena ambulanta. Kada je tadašnja vlada počela sufinancirati izgradnju i opremanje privatnih uljara uređena je 1906. i uljara braće Mladinov u Grohotama⁵⁹.

1910. dr. Ante gradi veliku kuću u Rogaču⁶⁰. Kako priča njegov unuk gospodin Siniša Meichsner, kuća je sagrađena na temeljima neke starije građevine, vjerojatno samostana (crkvice Sv. Tereze je odmah prekoputa), a iza kuće se prostirao lijepo uređen perivoj. Taj predio u Rogaču se i danas naziva Đardin.

Razglednica Rogača iz 1910. Lijevo je kuća Blagaić (Kacolova), a desno velika kuća dr. Ante Mladinova, danas u stranom vlasništvu. Između njih, dole, sa tamnijim krovom, je magazin za ulje Mladinovich koji je danas nadograđen a u suterenu se nalazi restoran Pijero. Bijeli krov gore je magazin za vino kojega je također nadogrudio dr. Antin unuk, gospodin Siniša Meichsner i danas u njemu živi. Visoka kuća između magazina je kuća Parunov. Dr. Ante sa suprugom je bio jako gostoljubiv i ugodan domaćin pa su sestre njegove supruge sa svojim obiteljima znale dugo boraviti na Šolti. Arhiva gospodina Siniše Meichsnera.

⁵⁹ Gospodarstvo, br.19-20, 1907.

⁶⁰ Podrijetlo stanovništva otoka Šolte, dr. Ivo Rubić, Beograd, 1960.

1913. obitelj seli u Split jer je te godine dr. Ante bio izabran u Splitsko općinsko vijeće⁶¹, a kako kaže unuk Siniša, postaje i ravnateljem splitske bolnice. Na tom mjestu nije dugo ostao, jer prema pisanju Liječničkog vijesnika već 1914. na mjesto ravnatelja splitske bolnice premješten je dotadašnji ravnatelj šibenske bolnice dr. Filip Colombani, a dr. Ante postaje privatni liječnik. Kada je 1911. umro poznati splitski gradonačelnik dr. Vicko Mihaljević koji je bio inspiracija Smojinom doturu Vici iz kultne serije Velo Misto, njegovu kuću procijenjenu tada u Podnesku za prikazivanje imovnika njegove ostavštine na 50.000 kruna, na obali Marjana u Velom Varošu kupio je i na nju se uknjižio dr. Ante Mladinov, pok. Damjana, u Podnesku naveden kao dermatolog⁶².

Fotografija je snimljena ispred stare kuće Colombani u Imotskom prigodom zaruka Antonije Tonče, kćeri dr. Augustina Bitange i dr. Ante Mladinova (brata dr. Josipa Mladinova). U drugom redu četvrti lijevo sagnut je advokat dr. Sebastijan Cambi, u istom redu prva lijevo u bijeloj haljini i šeširu stoji majka zaručnice Marietta Lusnik Bitanga te desno u zadnjem redu sa šeširom na glavi mladi Toni Colombani. U prvom redu krajnje desno sjedi Zorka Bitanga, sestra zaručnice Antonije, njena sestra Slavka sjedi treća lijevo od nje, a među njima sjede djevojčice i dječaci iz obitelji Bitanga, Colombani i Mladinov. Fotografiju 1901. Snimio dr. Augustin Cindro. Obiteljska arhiva.

⁶¹ - Grad i ljudi, Split 1918.-1941., Zdravka Jelaska Marijan, Hrvatski institut za povijest, 2009. -Splitski gradonačelnik Vinko Katalinić(1857.-1917.), Čipčić Marijan, Muzej grada Splita, znanstveni rad, UDK 32- 05Katalinić, V. 352.075.2Katalinić, V.(497.583Split)“1911/1914“, Split, 2018.

⁶² Dr. Vicko Mihaljević, Izvorni znanstveni rad, UDK 32-05 Mihaljević V. 352.075.2 Mihaljević, V.(497.583 Split)“1907/1911“, Državni arhiv u Splitu, Hania Mladineo Mika, 2018.

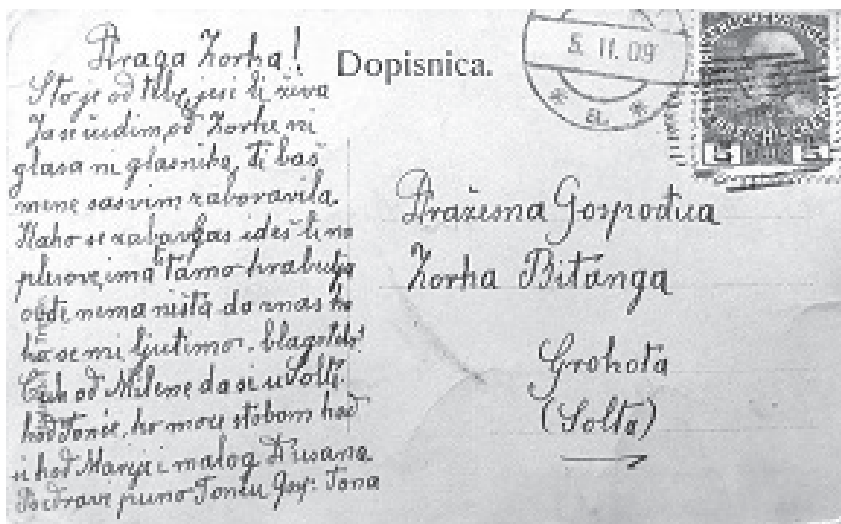

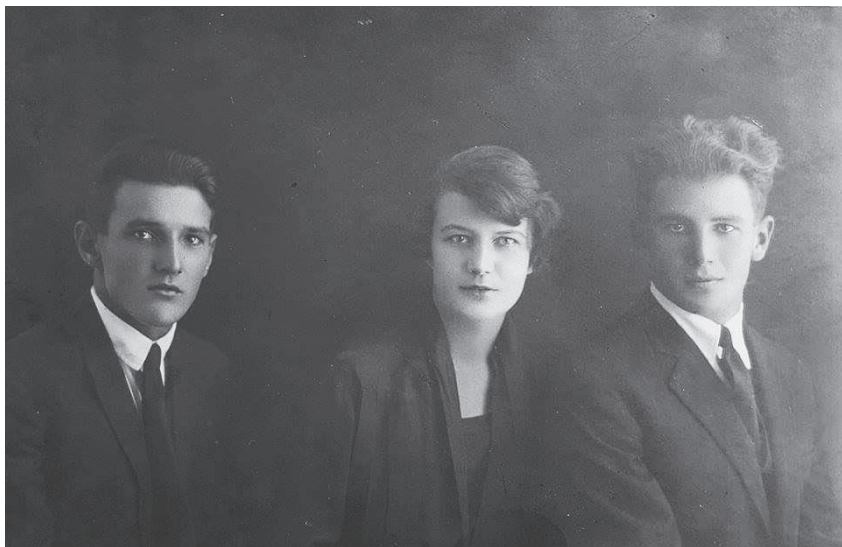
Dr. Ante Mladinov sa suprugom Tončom i malom Marijom 1905.
Obiteljska arhiva Radovinović.

Dr. Ante Mladinov. Obiteljska arhiva Radovinović.

Razglednica koju je iz Imotskog u vrijeme Poklada prije 110 godina, 05. 02. 1909. godine poslala Kristina Bitanga rođici - Dražesnoj Gospodici Zorki Bitanga u Grohote na otoku Šolti koja je tada boravila kod sestre Tonče, zeta dr. Ante Mladinova i njihovog sina Dušana, obiteljska arhiva Radovinović.

Djeca dr. Ante Mladinova: kći Marija (1905.-1989.), udala se 1931. za dr. Vjekoslava Meichsnera 1901.-1981.), pravnika i financijskog stručnjaka (pravnika u Narodnoj banci Jugoslavije, profesora financija na Ekonomskom fakultetu u Skopju, a nakon umirovljenja savjetnika u Narodnoj banci Jugoslavije). Njegov otac Vjekoslav plemeniti Meichsner bio je jedan od najvećih umova XIX. stoljeća. Između ostalog izgradio je hidroelektranu Krka 1895.godine koja je u rad puštena samo dva dana nakon svjetski najpoznatije hidroelektrane na slapovima Nijagare⁶³.

Sinovi dr. Uroš (1910.-1996.) i ing. Dušan (1908.-2000.). Uroš, rođen u Grohotama, neženja, jedan od osnivača zaraznog odjela splitske bolnice, specijalist za zarazne bolesti, jedan od osnivača JK Labud a zajedno sa bratom Dušanom sudionik prve Mrdujske regate 1927.⁶⁴. Dušan, također rođen u Grohotama, rudarski inženjer, vrlo aktivan u društveno političkom životu tadašnje Hrvatske, glavni nadzorni inženjer Dalmatinske industrije cementa, predsjednik Društva inženjera i tehničara, predsjednik Savjeta za privredu NO kotara Split, narodni poslanik u Vijeću proizvođača sabora Narodne Republike Hrvatske⁶⁵. Oženio je Silvanu Morpurgo iz poznate splitske, židovske obitelji (brat od Silvaninog djeda bio je Vid Morpurgo, poznati hrvatski nakladnik, knjižničar i političar, a Silvanina sestra Tina, splitska slikarica, ubijena u masovnim progonima židova u II. svjetskom ratu.). Dušan je sa majkom, bratom i sestrom živio u Splitu između crkve Gospe od zdravlja i bivše robne kuće Prima (Ćiril metoda 2) u krasnoj, kamenoj kući koja je pripadala Tončinoj prabaki Giannini

⁶³ <https://eyecro.wordpress.com/2019/05/27/hrvatski-inzenjeri-vjekoslav-pl-meichsner/>

⁶⁴ Povijest Hrvatskog sporta, izdavač HOO, 2011.

⁶⁵ Arhiv Slobodne Dalmacije, SD od 22.10.1953, 09.11.1955 i 24.01.1958.

Nonveiller, udatoj Carminati, a Silvana u velikoj trokatnici u Sinjskoj ulici tako da su se upoznali gledajući se sa svojih terasa te dogovarajući sastanke da njihove obitelji ne primijete. Nakon ženidbe Silvana i Dušan su živili u Ćiril Metodovoj do preseljenja u prekrasnu kuću ispod prve vidilice na Marjanu, sagrađenu na židovskom zemljištu. Nakon što su im djeca otišla u Ameriku prodali su je 1985. nogometašu Ivici Šurjaku⁶⁶. Nekoliko godina kasnije odlaze u Ameriku. Dušan je u Ameriku ponio i portret bake Filomene, njen namještaj i uspomene na nju koje je na našu veliku radost zapisao da se ne zaborave. Imali su dvoje djece, kćer Mirjanu (1948-) i sina Duška (1946.-2013.). Mirjana Mladinov, umjetnica u keramici, je scenografiju i kostimografija započela studirati u Beogradu, a završila u Tel Avivu. Izrađivala je kostime za opere i balete u mnogim kazalištima. Sin Duško, koji uzima kasnije i židovsko ime David, je bio magistar arheologije i dramaturgije te strastveni pripovjedač. Piše o tragičnom iskustvu holokausta i životu preostalih Židova u poslijeratnoj Jugoslaviji. U Bostonu je desetljećima vodio umjetničke i kulturne programe Židovskog centra JCC Boston⁶⁷.

Dr. Ante je 1914. izabran u upravu liječničke komore u Dalmaciji na trogodišnje razdoblje⁶⁸, a 1918. na popisu je družinara splitskog brodogradilišta *Jug d.s.o.j.* kao vlasnik udjela u iznosu od 10.000 kruna⁶⁹ koji mu je na skupštini osiguravao dva glasa. U to doba u Splitu živi i njegova majka Filomena. Potomci nisu sigurni, ali mišljenja su da je jedno vrijeme ipak živjela pod istim krovom sa svojim drugim mužem Ivanom Deškovićem. Ono što jest sigurno preminula je 1924. samo godinu dana prije sina Ante, pokopana na Sustipanu u njegovoj obiteljskoj grobnici i to pod prezimenom Mladinov, a ne Dešković, koje očito nikada nije prihvatila. Potomci su grobnu ploču i posmrtno ostatke dr. Ante i njegove majke Filomene, u vrijeme sramotne devastacije starog Sustipanskog groblja prije više od pola stoljeća, premjestili na splitsko groblje Lovrina, c gdje je 1969. pokopana i njegova supruga Tonća. I Ana Karaman, rođena Mladinov, Filomenina kći, je zajedno sa svojim suprugom Lukom i kćeri Darinkom pokopana na Lovrincu u grobnici Lukina brata Mitre Karamana.

Dr. Ante je od 1923. do svoje smrti bio predsjednik *Slobodne organizacije liječnika za Dalmaciju*. U tom periodu bila su izrađena nova pravila kojima se proširuje djelokrug društvenog rada te od tada svrha organizacije nije samo da

---

⁶⁶ Anamaria Marušić Tonković dala mi je podatke o toj kupoprodaji koja se obavila u švicarskom Zurichu.

⁶⁷ Universitas, list Sveučilišta u Splitu, br.44 od 15.07.2013. In memoriam Dušku Davidu Mladinovu, Duško Čizmić Marović.

⁶⁸ Hrvatska liječnička komora 2005-2015, Spomen knjiga u povodu dvadesete obljetnice obnove Hrvatske liječničke komore, Zagreb, 2015.

⁶⁹ Struktura vlasništva splitskog brodogradilišta *Jug* 1918.-1931., Zdravka Jelaska Marijan, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2006.

štiti interese liječnika već i da njeguje liječničku znanost i da radi oko podizanja narodnog zdravlja i to demonstracijama, javnom propagandom i publikacijama u *Liječničkom vjesniku* ili drugdje. Također Slobodna organizacija stupa u prisne veze sa Zborom liječnika Hrvatske u Zagrebu, te *Liječnički vjesnik* postaje i službeno glasilo *Slobodne organizacije liječnika za Dalmaciju*. U splitskom općinskom vijeću bio je sve do svoje smrti 1925.⁷⁰ od upale pluća.

Fotografija dr. Ante Mladinovi i supruge Tonče dok su živjeli u Splitu. Arhiva gospodina Siniše Meichsnera.

Vrijeme je to kada Mladinovi dobro žive, što se vidi po krupnom liku dr. Ante na fotografiji. Volio je život, volio dobro jesti i piti, obilno se znojio pa je ljeti nekoliko

---

⁷⁰ Grad i ljudi, Split 1918.-1941., Hrvatski institut za povijest umjetnosti u Zagrebu, Zdravka Jelaska Marijan, 2009.

puta dnevno mijenjao svileni odijela. U kući se govorio talijanski iako je dr. Ante Šoltanin, a Tonča Imočanka. U tom periodu dosta ulaže u razna poduzeća, ali ulaganja propadaju, naročito u rudnike u Rusiji nakon ruske revolucije. I krupan stas i propala ulaganja, kumovali su visokom tlaku kojeg je dr. Ante liječio pijavicama. Nastojeći se izvući iz financijskih problema tražio je i dobio državnu službu, ali narušen imunitet, još k tome pušača, rezultirao je upalama pluća. Liječio se u Zagrebu od posljednje upale pluća, tješeći suprugu i sina Dušana da je dobio dobar posao i da će i dalje dobro živjeti, ali srce mu nije izdržalo. Iza sebe ostavlja suprugu Tonči i troje djece u dosta teškoj materijalnoj situaciji⁷¹.

Nakon njegove smrti kuća Mladinovi na Marjanskoj obali, te, 1931. godine kada joj je adresa bila Obala Vojvode Stepe, a koju je dr. Ante kupio od dr. Vicka Mihaljevića, prodana je *Jugoslavenskom hotelskom a.d.* te je na tom mjestu izgrađen hotel Ambassador. Na fotografiji iz Novog Doba od 10.08.1932. vide se kuće Mladinov prije početka rušenja, odnosno gradnje hotela Ambassador.⁷².

Početak gradnje hotela Ambassador

---

⁷¹ Zapisi Dušana Mladinova(1908.-2000.), Filomeninog unuka, obiteljska arhiva gospodina Siniše Meichsnera.

⁷² Hotel Ambassador-mjesto i zgrada, Mr.sc. Ambroz Tudor, stručni rad, UDK:728.5.011(091) (497.5 Split), 1999.

Prva fotografija u obiteljskoj arhivi gospodina Siniše Meichsnera. Ostale dvije foto: Nataša Blagaić, groblje Lovrinac, 2020.

Marin Mladinov (1860.-1936.), prvorođeni sin Filomene i Damjana, kao devetogodišnjak ostaje bez oca. Sestri Ani je sedam, bratu Anti tri, a Josip je jednogodišnjak. Kao najstariji ne završava škole kako je želio njegov otac, već pomaže majci oko velikog imanja i zajedničkim naporima, poštujući posljednju očevu želju, školuje braću. Godinu dana nakon što mu se majka Filomena udala za Ivana Deškovića, ženi njegovu kći Elizabetu (Karminu) u katedrali Sv.Dujma u Splitu. Vjenčani kumovi bili su im dr. Petar Dešković, Elizabetin brat, poznati splitski odvjetnik tog doba, te Josip Mladinov, Marinov brat, tada student medicine⁷³.

1891. rađa im se prvi sin Damjan (Žarko). Dvije godine kasnije rađa se drugi sin Mirko. Kada je Mirko imao svega nekoliko mjeseci obitelj je snašla tragedija. Iz članka u Narodnom listu da se zaključiti da je mali Damjan Žarko u Rogaču od kuće šefa carinske ispostave otišao sam na drugu stranu uvale, u kuću Vicka Kalebića koju je njegov otac Marin iznajmio za ljetni boravak obitelji Mladinov. Ispred kuće Paška Righija, *opravnika* splitske općine, nalazila se lokva puna vode, duboka dva metra u kojoj su plivale patkice. Damjan Žarko ih je htio uloviti pa je upao u lokvu. Sin Tome Buktenice, Petar,

⁷³ Hrvatske crkvene knjige od 1516.-1994.(digitalizirane), <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-899X-2V7X?i=211&wc=9R2C-ZJ9%3A391644801%2C392255501%2C392255801&cc=2040054>

vidio je sa svog broda što se dogodilo, alarmirao je ljude pa su malog Damjana Žarka iz lokve spasili Paško Righi i Nikola Bezić koji se kod Righija zatekao poslovno⁷⁴. Usprkos spasu već nakon mjesec i po dana u istom listu Marin i Karmina Mladinov objavljuju, zbog gubitka sina Damjana Žarka nakon kratke, ali užasne bolesti, javnu zahvalu tadašnjem općinskom liječniku⁷⁵ i premilim Grohoćanima koji su im u toj prigodi iskazali toliku ljubav i utjehu da je to nemoguće odvratiti⁷⁶.

1894. rađa im se kći, Mihovilka (Vilka) koja je ime dobila po baki sa majčine strane, Mihi de Ivelio. Na Šolti je to razdoblje kada Šoltani nisu mogli izabrati općinsku upravu pa su otokom upravljali vladini povjerenici (od 1893.-1896.), unutrašnje razjedinjenje Narodne stranke uzima maha, kao i u ostatku Hrvatske. Stranka prava istupa iz Narodne stranke. Na Šolti je tada postojala Narodna stranka na čelu sa posjednikom Vjekoslavom Zlencićem iz Stomorske te novoosnovana Stranka prava koju su vodili posjednici iz obitelji Mladinov iz Grohota s Marinom na čelu, koja nakon gotovo četverogodišnje borbe dolazi na Šolti na vlast, a Marin Mladinov postaje općinski načelnik. Novi načelnik, te, 1896. zatiče gotovo praznu općinsku blagajnu i mnoge financijske probleme, ali već za tri godine uspješno se grade neki putevi, stanje sa vodom je poboljšano, otvorena je ribarnica, plaćeni dugovi, čak je prikupljeno i nekoliko tisuća kruna viška. Pred tom općinskom upravom je bilo i rješenje splitsko-šoltanskog pitanja. Marin Mladinov je kao član šoltanskog odbora za otkup Šolte sudjelovao u pregovorima za vrijeme svog prethodnika Luke Sinovića, a njegov otac Damjan Mladinov je o otkupu Šolte pregovarao sa Bajamontijem još 1868., te i njihov doprinos rješavanju tog pitanja nije zanemariv⁷⁷. Ne čudi stoga što je u posjedu Marina Mladinova bila knjižica „Quatro communi dell isola Solta“ koja sadrži dokumente vezane za splitsko-šoltanske odnose tijekom više stoljeća.

---

⁷⁴ Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb, Narodni list broj broj 63 od 09.08. 1893.godine.

⁷⁵ Uzroci smrti na otoku Šolti od god.1825. do 1900. Prema podacima matičnih knjiga umrlih, Mladen Andreis, UDK 612.67 (497.13 Šolta) „18“ (093), Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta, Zagreb, 1989. U godini 1893. Spominju se dva liječnika na Šolti i to Isidor Friedlander(1890-oko 1893.) i dr.Hovorka(oko 1893.-oko 1895.)

⁷⁶ Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb, Narodni list broj 73 od 13.09. 1893.godine.

⁷⁷ Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900., Mladen Andreis, nakladnik: Općina Šolta, urednik:Dinko Sule, Split, 2011.

Knjižica Quatro communi dell isola Solta nalazi se u arhivi gosp. Dinka Sule i čeka da bude prevedena. Potpis Marina Mladinova u gornjem desnom uglu odgovara njegovom potpisu iz crkvenih matica.

Tih posljednjih godina devetnaestoga stoljeća Karmina i Marin održavaju prisne veze sa svojim obiteljima, kumuju na krštenjima i vjenčanjima u obiteljima Mladinov, Dešković i Bezić. Marin svojom poslovnom spretnošću, ne samo da unapređuje općinu, nego i poslove vlastite obitelji. U njegovo doba Mladinovi su bili zakupnici dobara splitskog sjemeništa u Grohotama i ubirali su prihode od pedeset težaka.

Marin i Elizabeta (Karmina) Mladinov, rođena Dešković. Obiteljska arhiva

1900. godine Marinovu obitelj snašla je još jedna tragedija, gubitak sina Branka u dobi od četiri godine. Ostali su Mirko i Vilka, okruženi pažnjom i ljubavi roditelja, bake i stričeva, te materijalnim blagostanjem. Marin je i vlasnik udjela od 5.000 kruna (koji je nosio jedan glas na skupštini) u splitskom brodogradilištu *Jug* od osnutka brodogradilišta⁷⁸. Kći Mihovilka (Vilka) udala se 1919. za akademika dr. Mirka Deanovića (1890.-1984.), istaknutog filologa i lingvиста, dugogodišnjeg profesora književnosti i talijanskog jezika na filozofskom fakultetu u Zagrebu, istaknutog masona, člana masonske lože Maksimilijan Vrhovac u Zagrebu⁷⁹. Tim više je zanimljivo da je dr. Mirko Deanović skupa sa svojom obitelji pokopan u grobnici zajedno sa dr. Aleksandrom pl. Bresztyensky, redovitim profesorom i rektorom kraljevskog sveučilišta *Franje Josipa I* u Zagrebu, koji je objavio niz članaka protiv masonstva, a 1896. sa ovlaštenjem Josipa Juraja Strossmayera, đakovačkog biskupa, sudjelovao kao predstavnik Hrvatske na protumasonskom kongresu

⁷⁸ Struktura vlasništva splitskog brodogradilišta *Jug* 1918.-1931., Zdravka Jelaska Marijan, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2006.

⁷⁹ Ivan Mužić, *Masoni u Hrvatskoj 1918-1967*, {Dokumenti iz tajnih arhiva Udb-e}, Orbis, Split, 1993.

u Tridentu⁸⁰. Radi se o sveučilišnoj grobnici jer je dr. Bresztyensky svoju imovinu oporučno ostavio Sveučilištu u Zagrebu koje mu je u znak sjećanja podignulo nadgrobnji spomenik na Mirogoju⁸¹. Dr. Mirko Deanović bio je i profesor u splitskoj Klasičnoj gimnaziji i to u vrijeme kada ju je pohadao njegov budući šurjak, dr. Miro. Vilka je bila domaćica ali pronalazimo je kao prevoditeljicu sa talijanskog jezika knjige *U sjeni bregova* autorice Paole Drigo⁸². Vilka i dr. Mirko Deanović imali su dvoje djece, dr. Anu Deanović (1919.-1989.), povjesničarku umjetnosti i konzervatoricu i sina dr. Živana (1920.-2002.), vojnog liječnika, internistu koji napušta vojnu službu da bi na Institutu Ruđer Bošković u Laboratoriju za eksperimentalnu neuropatologiju radijacijskog oštećenja započela njegova prava znanstvena karijera⁸³. O radijacijskom zračenju i njegovim mogućim posljedicama rado je razmjenjivao mišljenja sa ujakom dr. Mirkom pa tako među njegovom dokumentacijom u obiteljskoj arhivi nalazimo rad dr. Živana Deanovića, poručnika, *Atomska oružje i sanitetska služba*.

⁸⁰ Ivan Mužić, *Masoni u Hrvatskoj 1918-1967*, {Dokumenti iz tajnih arhiva Udb-e}, Orbis, Split, 1993.

⁸¹ *Pravnik*, časopis za pravna i društvena pitanja, br.84, 2007.(In memoriam Aleksandar pl.Bresztyensky, Marko Fak)

⁸² Bibliografija izdanja Matice Hrvatske od 1842.-1962. Marin Samoborac

⁸³ *Ruđer*, mjesečno znanstveno glasilo Instituta Ruđer Bošković, Zagreb,2003.

Marin je zajedno s majkom bio veliki protivnik sagumaciji na Šolti protiv koje se otvoreno bunio te je 1891. kada je sakrio vino iz svoje konobe ne želeći dati splitskoj općini njen dio, protiv njega i njegove majke Filomene bila izvršena ovršna sagumacija, a protiv Marina je bila podnesena i kaznena prijava⁸⁴. U Rogaču je preuređio kuću u kojoj je stanovao njegov prvi rođak don Duje Mladinov (1845.-1915.) za ljetni boravak⁸⁵. Don Duje je u toj kući živio jer je njegov stric, a Marinov otac Damjan, oporučno odredio da se popu *Don Duji dade sva potriaba dok reče missa*. Kada je u Gornjem Selu 1870. osnovana pomoćna škola učenike je učio don Duje⁸⁶, bio je svećenik osamdesetih godina XIX. st. u župama Drašnice, Igrane, Komin te 1903. na Klisu. Opisuje ga don Ante Bezić u svojoj autobiografiji. Iako su se dobro poznavali jer je don Antin pradjed Antun bio pradjed i Marinu Mladinovu, don Dujinu prvom rođaku, kada su don Antu imenovali kapelanom na Klisu nije bio oduševljen jer je don Dujina obitelj bila drukčije politički orijentirana od njegove, točnije Mladinovi su bili pravaši a don Antini narodnjaci. Kasnije ga je don Duje zavolio i bio sretan kada su ga imenovali njegovim provizorom u rodnim im Grohotama gdje je don Duje udario temelje obnovi župske crkve, neposredno prije nego je umro⁸⁷. Budući je bio vrlo poduzetan u svim župama u kojima je služio za zasluge je odlikovan postavši počasni savjetnik biskupskog konzistorija s crvenim pojasom⁸⁸ Nema više ni don Duje ni don Ante. Nema ni Don Dujinog žala u Rogaču, male plaže koju je oblucima nasuo sam don Duje radi ugodnijeg kupanja.

Iako najstariji, Marin jenadživio braću. Iz razglednice koju su supružnici Karmina i Marin poslali 1933. barunici Hirschfeld koja je stanovala u neposrednoj blizini sanatorija njihovog sina Mirka u Dubrovniku i bila u bliskim odnosima s njim i njegovom obitelji, saznajemo da se Marin te godine razbolio. Umro je 1936. i pokopan je u sarkofagu Mladinovi na groblju crkve Sv. Stjepana u Grohotama. Njegovi baštinici, supruga Karmina, sin Mirko i kći Vilka poklonili su zemlju za novo groblje *Dočine* te se vjerojatno tada dozvolilo obitelji Mladinov da se ukopava u sarkofag na starom groblju⁸⁹.

---

⁸⁴ Splitsko-šoltansko pitanje, okružnica splitskoga občinskog upraviteljstva občinskim vijećnicima, 1893.

⁸⁵ Dr.Ivo Rubić,Podrijetlo stanovništva otoka Šolte, Beograd, 1960.

⁸⁶ Ivan Pažanin,Školstvo u trogirskom kraju u 19.st.

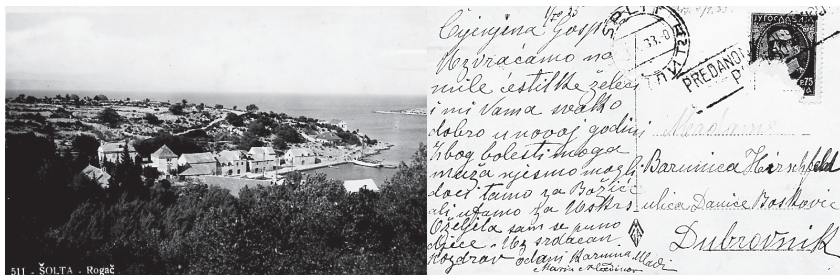
⁸⁷ Baščina 15-16, urednik Dinko Sule, Grohote, 2008.

⁸⁸ Nada, župska smotra Sv.Stjepana, Grohote, god.III, 1981, br.2 i 3.

⁸⁹ Nada, župska smotra Sv.Stjepana, Grohote, god.III, 1981, br.2 i 3.

Sarkofag Mladinovi⁹⁰ prilikom sprovoda Karmine Mladinov, 1954.
Obiteljska arhiva.

Razglednica Rogača poslana u Dubrovnik, 1933. Obiteljska arhiva.

⁹⁰ Tipologija i topografija kasnoantičkih grobova u arheološkom krajoliku srednje Dalmacije, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Vinka Bubić, Doktorski rad, 2016.-radi se o ranokršćanskim sarkofazima od 5. do 6. stoljeća uz ranokršćansku baziliku u Grohotama.

DOKTOR MIRO

Mirko Mladinov (1893.-1970.) rođen je one godine kada se obitelj i radovala i tugovala. Od posljedica tragičnog događaja umro mu je trogodišnji brat kada je on bio beba od četiri mjeseca. U Sarajevu je umro don Bepo, brat od njegove bake Filomene, čovjek i svećenik kojemu su poštovanje iskazivali i ljudi drugih vjera. Najveći sprovod koji je Šolta ikada vidjela. Stričevi su u Grazu završili studije i postali liječnici. Otac mu je bio vođa stranke prava na Šolti i spremao se za općinske izbore za načelnika Šolte. U Splitu je sagrađeno Hrvatsko narodno kazalište kojem je jedan od projekatanata bio nećak njegove bake Filomene, prof. Ante Bezić. Majka, Karmina, je u krvnu sliku Mladinovich dodala i krv najbogatijih posjedničkih obitelji tog vremena (Dešković, de Ivelio, Tomaseo), a baka po ocu Filomena osigurala je Miru rođenje u, za to doba, veoma imućnoj šoltanskoj obitelji. Kao da je njegov život već onda bio predodređen za velike stvari. Nakon šestogodišnje osnovne škole koju završava u Grohotama, 1904. polazi u Klasičnu gimnaziju u Splitu. U knjizi *290. godina Klasične gimnazije u Splitu* za godišće 1912/13, uoči Prvog svjetskog rata, kao maturanta nalazimo Mladinov Jerka, a ne Mirka⁹¹. Sigurno je da se radi o pogrešci jer potvrdu u svrhu upisa na fakultet iz 1913. da je Mirko Mladinov, Marinov maturirao, a koju potpisuju tadašnji ravnatelj Klasične gimnazije Vid Petričević, predsjednik ispitne komisije Dr. Josip Posedel, te Mirkov razrednik prof. Rabadan, nalazimo u obiteljskoj arhivi. Dr. Miro je također u odboru za proslavu pedesetogodišnjice mature klasičara iz 1913⁹².

---

⁹¹ 290.godina Klasične gimnazije u Splitu, grupa autora, Split, 1990.

⁹² Pozdravni govor maturantima Klasične gimnazije prigodom proslave 50.godišnjice mature, Msgr. Mladen Alajbeg, profesor, Split, Sv. Filip, 14.06.1963. Prema popisu pokojnih drugova za koje je bila održana Sveta Misa očigledno je da se radi baš o Mirkovoj generaciji maturanata i da je u knjizi *290. Godina Klasične gimnazije u Splitu* greškom navedeno da je maturirao Mladinov Jerko umjesto Mladinov Mirko. Obiteljska arhiva.

Prvi svjetski rat zatiče Mirka kao studenta medicine na Karlovom sveučilištu u Pragu, najstarijem sveučilištu u Srednjoj Evropi.

1920

NOS RECTOR ET DECANUS COLLEGII PROFESSORUM

Carolinae Pragensis
Universitatis

facultatis medicae ~~et~~ universitatis litterarum
bohemicae hae tabula profitetur testatumque volumus:

Dominum **M L A D I N O V M I R K O**

Oriundum **[Dolna] Grahoale Chovatsko S. S.**

Filium **Marinis et Karoline Klodinov**

quum se dignum civitate academica praestitisset testimonio maturitatis gymnas. dno.

25-V. 1913 Zagreb

in numerum civium huius universitatis relatum et eius disciplina usum esse inde ab initio
semestris aestivi anni scholastici 1919 usque ad finem semestris aestivi
anni scholastici 1919.-

Per hoc tempus sequentes magistrorum scholas se frequentasse, vel secundum
pristina universitatis instituta in iisdem doctrinis se operam passuisse legitime comprobavit:

INDEX MAGISTROUM ET SCHOLARUM	ANNOTATA
<u>Per nemestre aestivum 1919.-</u>	
Prof. Dr. Thomayer: Klinika interní	7 a pól pract.
„ „ Kukula : Chirurgická klinika	7 a pól pract.
„ „ Šamberger: klinika dermatologická	5
„ „ Hlava: Pathologická anatomie	5
„ „ Křmle : Všeobecná a pokusná pathologie..	5

Indeks dr. Mirka sa Karlovog sveučilišta u Pragu, 1919. Obiteljska arhiva.

Iz prijavne tabele Zemaljske vlade za Dalmaciju od 13.02.1919. i Svjedožbe općine Šolta od 26.02.1922. vidimo da je Mirko rat proveo u Austro-ugarskoj koppenoj vojsci kao zdravstveni poručnik te da je po završetku rata pozvan da stupi u kraljevsku Srpsku vojsku u istom svojstvu.

Svjedočba

Najam pisane svjedoči da je gosp. Dr. Mirko
Madelmar Murinec iz Grahata na Šolti
bio u vojnoj službi i kao takav služio je u
kivskoj Austro-ungarskoj Kopenen-aj
vojsci kao Sanitetski pomoćnik od
dana 1. juna 1915. pa do slama
austrije -

Općina Šoltanska
Grahata 26. Velj. 1922
Općinski Predsjednik

Kalebić

velj. 26. 1922
F. Bečić

Svjedočba općine Šolta potpisana od strane tadašnjeg načelnika Jakova Kalebića.
Obiteljska arhiva.

1920. Mirko je apsolvent medicine na Bečkom sveučilištu. Iz potvrde (Absolutorium) da je završio propisani broj semestara u sklopu studija vidimo da ih je završio u Grazu, Pragu i Beču u kojem kao apsolvent upisuje zadnju godinu.

ABSOLUTORIUM.

Wir, Rektor der Universität zu Wien und Dekan der
medizinischen

Fakultät, bestätigen hiermit, daß der Studierende der *Medizin*

Herr *Mladinov Mirko*

geboren zu *Grohle* in *Palmatien*

zuständig nach *Grohle* in *Palmatien*

Staatsbürger des *Ö.Ö.Ö. - Reichs*

auf Grundlage des Maturitätszeugnisses des *Palatiner, d. d. 8. Juli 1913* mit

Abgeschickenen vom Prag, d. 20. Juni 1912

in die akademischen Studien aufgenommen worden sei, vom *Winter - Semester*

des Studienjahres *1912/13* bis zum *Sommer - Semester* des Studienjahres *1919/20*

an dieser Fakultät studiert und die Studien den bestehenden Anordnungen
gemäß vollendet habe.

Das akademische Benehmen des Kandidaten war den akademischen Gesetzen
vollkommen entsprechend.

Zur Abklärung des B. v. D. Pr. regolamento, sind
Grund des Min. Ent. d. B. April 1915, Z. 325.

Zu Urkunde dessen bekräftigen wir dieses Zeugnis mit unserer Unterschrift
und dem Siegel der Universität.

Wien, den *20. Juli* 1920

Fitzner

Rektor der Universität.

Stumy
d. Z. Dekan.

Absolutorium, Mirko Mladinov. Obiteljska arhiva.

Za razliku od svojih stričeva koji su u doktore medicine promovirani u Grazu, Mirko je na veliku radost obitelji, a posebno bake Filomene, doktorom postao 15.12.1921. u Beču. Ocjene na fakultetu su mu bile prosječne, a odličan je imao iz ginekologije⁹⁴.

⁹⁴ Potvrde o položenim ispitima. Obiteljska arhiva.

COPIA.

NOS RECTOR UNIVERSITATIS LITTERARUM VINDOBONENSIS

GUSTAVUS RIEHL

UNIVERSAE MEDICINAE DOCTOR, PROFESSOR DIETETICAE PULVIS ORDINARIUS

ARNOLDUS DURY

UNIVERSAE MEDICINAE DOCTOR, PROFESSOR PHYSIOLOGIAE PUBLICE ORDINARIUS

ORDINIS MEDICORUM HIERATICANUS

Rudolfus Krimm
philosophiae doctor, professor chemiae, medicinae publicae ordinarius

PROMOTOR RITE CONSTITUTUS

VIRUM CLAUSTRUM

Mirko Mladinov
Prohote in Palmarortum

PORTUAM EXAMINIBUS LEGITIMIS CUR DOCTRINAM TUM FACULTATEM ARTIS MEDICAE PROBAVIT

DOCTORIS UNIVERSAE MEDICINAE NOMEN ET HONORES

POTESTATIBUS UNIVERSITATIS ARTIS MEDICAE EXERCENDAE CUSTODIENS IN HONOREM DEI FIRMO
HANC LITTERAS UNIVERSITATIS SIGILLO SANCTISSIMO CECAVIT

VINDOBONAE, DIE *II mensis Februarii* MCMXXI

Rechtsanwältin wegen Verbindlich auf Ausübung der Praxis im Staatsgebiete der Republik
Österreich eingetrag. K. U. M. Ex. no. vom 28. April 1912. Z. 3840

R. Riehl *A. Dury* *R. Krimm*

L. S.

ad verbum concordare fides facit auctoritatis Vindobonensis cancellariae.

Vindobonae, die *II Februarii* MCMXXI.

J. J. J. J.
cancellarius universitatis
director.

Kopija diplome dr. Mirka Mladinova. Datum na crvenom pečatu iz 1912. odnosi se na dataciju Zakona iz iste godine prema kojem dr. Mirko nije mogao odraditi praksu na području Austrije, ali on povlači svoju prijašnju odluku da neće odraditi praksu što pečat potvrđuje. Obiteljska arhiva.

Jednogodišnju praksu odraduje dr. Mirko u pokrajinskoj bolnici Šibenik koja je u razdoblju od 1883. do 1951. bila po broju kreveta najveća dalmatinska bolnica. Primarijus dr. Josip Pasini, koji je upravo u toj bolnici 1939. izveo prvu operaciju srca u Hrvatskoj, prisjeća se i dr. Mirka koji je postao vrstan kirurg stekavši prva umijeća u kirurškom znanju baš u šibenskoj bolnici⁹⁵ o čemu svjedoči i Svjedožba o jednogodišnjoj bolničkoj praksi.

⁹⁵ Liječnički vjesnik, broj 9-10, Zagreb, 1957.

Povjerenički pokrajinske bolnice
Broj 31.
Šibenik o jednogodišnjoj
obiteljskoj praksi.
Šibenik, 26. januara 1928.
Miro
Kratoma svjedožba.

gosp. Dr. med. Miro Mladinić se prošle na
Svebi odjelu god. 1928 izjavio je u ovoj pokrajinskoj bolnici
jednogodišnju praksu u onim sekcijama Ministarstva narodnog
zdravlja št. 14048/20 i to od 12. j. 1928 do 12. j. 1929 god
bez napomenute vrijeme on je praksu sa svojim
osobno na internom, chirurgičkom, ginek. i ginek. i ginek.
i obstetričnom odjelima i to u skladu sa uslovima
svijetle kulture sa obilježima.
Na temelju kliničkog iskustva i upitima on može
potvrditi da je praksi te praksi u skladu sa obilježima.

Povjerenički m. o.
M. M.
Dr. Mladinić
imp.
Prepla se t. a. u. s. l. s. sa svjedožbu.
Janj. 3. vid. št. 1527

Svjedožba o odrađenoj jednogodišnjoj praksi u pokrajinskoj bolnici Šibenik.
Obiteljska arhiva.

Iz Šibenika dr. Miro odlazi u Zagreb, gdje se zapošljava kao asistent kirurškog odjela Bolnice milosrdnih sestara.⁹⁶ Pridružuje se masonskoj loži Maksimilijan Vrhovac u kojoj je bio muž njegove sestre Vilke, dr. Mirko Deanović⁹⁷. U Zagrebu upoznaje i svoju prvu suprugu, Danicu Benić, koja je iste godine kada je dr. Miro završio studij u Beču, postala udovica nakon smrti svog prvog supruga, inženjera Vladimira Moderčina koji je umro u dobi od 39 godina⁹⁸. Nisu imali djece. Dr. Mirko i Danica imali su dvije kćeri, Biserku, rođenu 1926. i Dubravku, rođenu 1930. Danica je bila sestra poznatog glazbenog kritičara i skladatelja profesora Krešimira Benića (Koranskog).

⁹⁶ Uvjerjenje o reguliranju vojne obaveze izdano od Zagrebačkog vojnog okruga 1923.; Svjedožba o stanju obiteljsko-gospodarstvenom izdana od strane općine Šolta 1926. i Uredovna liječnička svjedožba izdana od Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu 1928. Obiteljska arhiva.

⁹⁷ Ivan Mužić, Masoni u Hrvatskoj 1918-1967, {Dokumenti iz tajnih arhiva Udb-e}, Orbis, Split, 1993.

⁹⁸ <https://hr.billiongraves.international/grave/Kre%C5%A1imir-Beni%C4%87/22445154>

1928. godine, dr. Miro se javlja na natječaj Oblasne bolnice u Dubrovniku za primarijusa kirurškog odjela. U svojoj prijavi navodi da je oženjen, otac jednog djeteta od dvije godine te kao važnu činjenicu ističe da u Bolnici milosrdnih sestara u Zagrebu gdje je trenutno zaposlen kao asistent kirurškog odjela ne postoji poseban ginekološki odjel, već su se ginekološki slučajevi primali na kirurgiju tako da je osposobljen i kao ginekološki kirurg. Oblasni odbor dubrovačke oblasti nakon skupštine koja se održala krajem 1928. imenuje ga šefom kirurškog odjela Oblasne bolnice u Dubrovniku⁹⁹. Kao prvi službeno educirani kirurg u dubrovačkoj bolnici unaprjeđuje službu te vrlo brzo proširuje broj i vrstu operacijskih zahvata. Već iduće godine dubrovački tjednik *Narodna svijest* pun je javnih zahvala koje objavljuju zahvalni pacijenti.

Narodna svijest od 21/7. 1928.

JAVNA ZAHVALA
Veleučeni g. Dr. MIRKU MLADINOV
primarijusu kirurškog odjela Dubrovnik

U honorarnoj bolnici u Dubrovniku bio sam petlika dana vješto operiran na obojnoj oštjasti od vježdnog i najvježdnog liječnika g. Dr. Mira Mladinova, pak istome ličniku ovim svojim mišljenjem izvala vengo i izdovoljno, da sam sve oseno poboljšao. Hvala također i časnoj sestri Rahneli na vještom uprav samostanice sigravnice i najdi.

Dubrovnik 4. lipnja 1928.

Krsto L. Nikolić
iz Lantre Gornje (Dobričica).

(99)

Narodna svijest od 9/4. 1930.

JAVNA ZAHVALA.
Vel. g. g. g.
Dr. Mirko Mladinova,
Primarijus kirurškog odjela Dubrovnik

Moja žena Margarita bila je ličnom smrti. Vi ste Valom na diletu čuvom sposobnoću, i vježdnim uz pomoć g. Dr. Mira Mladinovića, pre-kandata se bolnice, upeli, da je ometo pobju izmrti. Nek Van dobi Bog pial dočiji, a mi najbgo-
stov i moje djeco prati te Van, kao i moje sad sreće
Bene sve do groba. Bog Van šteti!

Dubrovnik, 1. aprila 1929.

Ivo i. Šarić
gl. uka. sad. m. m. m.

(100)

Narodna svijest od 17/7. 1930.

JAVNE ZAHVALE
Veleučeni O. g.
Dr. Mirko Mladinovi i Dr. Mira Štamskovići
kod Banke Bolnice — Dubrovnik.

Napuhajući bolnicu, u kojoj sam proveo čenti
mesece, izito bolnicu, najbgo. mošta. Dobro da
i ovim putom izratim dočika blagodatost ovim vje-
dnim i najvježdnim vježdnim bolničkim liječnicima
čigovna zamja i vježdnost mogi zahvaliti da sam
petlika bolia bolio.

Dubrovnik, 15. aprila 1930.

Barić Marčelo.

Veleučeni O. g. g. g.
Gosp. Dr. Mirko Mladinovi
Primarijus Oblasne Bolnice

Dubrovnik.

Činim se upravo obvezana, da Van se i javno
zahvalim Van na vježni život vježdnim i vježdnom
operacijom, podvježdnim radom i Valim vježdnim zas-
namizim. Već je bila izgubljena svaka nada u moje
održivost, ali Bog me zasretno na tako vježdnim i
čestim liječniku, te sam danas živa i zdrava. Žato
osajmo do smrti bama i Lantre Gornje vježdnog pial
Vama, veleučeni gospodine Dobriču.

Ivana Katerger i vježni vježdnim asistenta vje-
zdnog, gosp. Dr. Mira Štamskovića, koji mi je u vjemu
pial ruci bio za cijelo vrijeme moje bolni.

Dobričica 15. aprila 1929. I Vama i svima
na sve ono, što ste za mene učinili.

Lipad, 11. vježdnog 1929.

Zahvalna do groba Antica Urlica.

Narodna svijest od 21/7. 1929.

JAVNA ZAHVALA.
Diletnost mi nalika, da i ovim putom najbgo-
stovim vježdnim i, podvježdnim Dr. M. MLADIN-
OVIM, Primarijus Oblasne Bolnice, koji mi je vjemu
krovim putem i bolničkom vježdnim osajmo živo
da vjemu miše bolio.

Katle na Poljeta 19. II. 1929.

Kap. Ivo Krstić.

Narodna svijest od 25/7. 1929.

ZAHVALA.
Smatram svojom osobnom zahvalom, da sa ovim putem
najbgo. stovim vježdnim g. Dr. Mira Mladinovića, primarijusa
kirurškog u Oblasnoj Bolnici u Dubrovniku, na vilo
vježdnim operacijom, koje je poduzeo nad mojom upragom.
Dobila operacija, rana ostvarena na ka-
sim kamerečim, bila je miše usreći, ali g. Dr. Mirko
Mladinovi vježdnim bolnicu rano i vježdnim vježdnim
vježdnim izvalio je je obično. Činim pohvalno svoga
manje pohvalno je drugo svoje vježdnim — obična zasre-
nost i podvježdnost, miše i vježdnim riječ i svoje vje-
zno radim, te me za sve ove odlične osobne vje-
zno radim.

Istodobno se najbgo. zahvaljujem i g. Dr. Mira
Štamskoviću, liječniku, koji je također pokazao svoje
dobrotu spremnost i listama vježdnim.

Također ovako miše miše i Lantre Gornje
bolnice, koje poput pravim mišlostim Sanitarima
vježdnim bolnicu.

Neko je vjemu moja bolia, vjala i do Boga
piala, u Dubrovniku miše bama na diletu ovake vježdnim
i podvježdnim vje, koje miše u svojoj bolnici, u kojoj
i vjemu da vjala sama sposobnost i podvježdnost.

11. II. 1929.

Milo Milović, trgovac.

(111)

Javne zahvale dr. Mirku Mladinovu u dubrovačkom tjedniku Narodna svijest. Obiteljska arhiva.

⁹⁹ Prijava dr. Mirka Mladinova na natječaj za primarijusa kirurškog odjela Oblasne bolnice Dubrovnik i imenovanje dr. Mirka Mladinova šefom kirurškog odjela, 1928. Obiteljska arhiva

Zbog političkog angažmana kao istaknuti član HSS-a bio je u nemilosti (Dubrovnik tada pripada Zetskoj banovini koja se većim dijelom nalazila na teritoriju Crne Gore i tek 1939. se područje od Boke Kotorske do Pelješa, uključujući i Dubrovnik pripojilo Hrvatskoj banovini) pa je premješten na Kosovo, a 1932. otpušten iz javne službe. To razdoblje dr. Mirko spominje u svojoj kratkoj biografiji, koju je napisao u svrhu putovanja u Italiju, na međunarodni kongres o medicinskoj profilaksi 1951. Piše da je u ljeto 1931. iznenada zbog potrebe službe premješten u Peć, da oslobodi mjesto u dubrovačkoj bolnici za sina jednog poznatog dubrovačkog liječnika te da je taj postupak na njega djelovao tako da je dobio slom živaca i oboljenje bubrega pa se umjesto stupanja na novu dužnost, idućih 14 mjeseci liječi u Beogradu, Zagrebu i Sarajevu. Njegovo značenje za dubrovačku kirurgiju tim događajem ne prestaje jer iste godine objavljuje u Liječničkom vjesniku „Upute za popunjavanje atesta kod osiguranja života“¹⁰⁰, radi na svom stručnom usavršavanju, već iduće godine započinje s privatnom praksom, a 1934. dovršava novi privatni sanatorij *Mladinov* u ulici Sv. Andrije na Pilama koji je bio opremljen suvremenom operacijskom dvoranom, Siemensovim rtg uređajem, dijatermijom i još mnogo toga uz što su se obavljali razni kirurški zahvati. U sanatoriju je stalno zaposlen bio i dr. Ivo Račić, specijalist otorinolaringolog (uho-grlo-nos). Povremeno je u sanatoriju dr. Mladinova, koji se i sam uspješno bavio ginekološkom strukom i iskazivao poseban interes za ginekološke zahvate, radio i prvi službeni specijalist ginekologije i porodiljstva u Dubrovniku, dr. Ivo Smolčić, koji će nakon II. svjetskog rata kada se u zgradi sanatorija Mladinov ustroji samostalni Ginekološko-porođajni odjel, postati njegovim prvim šefom. U sanatoriju su se operacije izvodile uz jednog ili dvojicu asistenata, a jedan od liječnika je davao narkozu. Usluge su pružane ne samo građanima Dubrovnika, nego i čitavog zaleđa i Boke kotorske sve do 1943¹⁰¹.

---

¹⁰⁰ Glasnik za staleška i zdravstvena pitanja, Prilog Liječničkog vjesnika, br.9. Septembar, 1932.

¹⁰¹ Stručni sastanci HKD-a 2002. - 2009., Zagreb: Hrvatsko kirurško društvo HLZ, 2010 (zbornik)

Zgrada privatnog sanatorija Mladinov u Dubrovniku. Unutrašnjost sanatorija. Obiteljska arhiva. (Na fotografiji lijevo vidi se zvonik crkve Sv. Andrije na Pilama.)

Unutrašnjost privatnog sanatorija Mladinov u Dubrovniku. Obiteljska arhiva.

Dr. Mirko Mladinov sa osobljem i pacijenticom u privatnom sanatoriju Mladinov. Dubrovnik, 1940. Obiteljska arhiva.

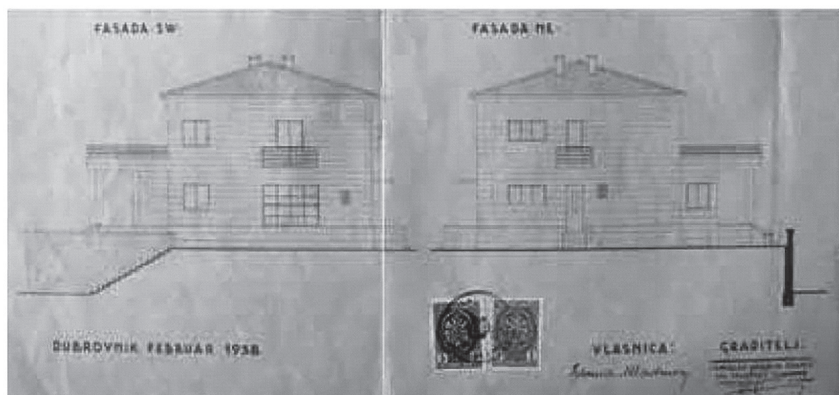
Dr. Mirko je 1933. bio predsjednik osnivačkog odbora za utemeljenje Rotary kluba u Dubrovniku, a 1935./1936. je bio njegov predsjednik. S obitelji je živio u stanu u sklopu svog privatnog sanatorija, do useljenja u kuću (vilu) na Lapadu. Za lapadsku vilu je 1937. ostao nedovršen projekt Kuće Mladinov poznatog arhitekta Nikole Dobrovića koji je tada djelovao u Dubrovniku¹⁰², pa kuću godinu dana kasnije za Danicu i dr. Mirka Mladinova projektira dvadesetsedmogodišnji splitski arhitekt Budimir Pervan. Kuća se nalazi na sjevernoj obali poluotoka Babina kuka, na istaknutom zapadnom kraju plitke uvale Seka te se, oblikovana na temelju poveznice tradicijskog građenja i moderne arhitekture, s osebnim vrtnim prostorom, svrstava među kvalitetnija ostvarenja arhitekta Pervana¹⁰³.

---

¹⁰² Grand hotel Nikole Dobrovića, Mirela Slonjšek, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za povijest umjetnosti, Zagreb, 2015.

¹⁰³ Urbanistički plan uređenja Gruški akvatorij, knjiga III, obvezni prilozi, Izrađivač:Urbos d.o.o.Split, 2011.

Fotografije vile na Lapadu te samog projekta arhitekta Budimira Pervana preuzete iz: Urbanistički plan uređenja Gruški akvatorij, knjiga III, obvezni prilozi. Izrađivač: Urbos d.o.o.Split, 2011.

Kuća je registrirana kao spomenik javne arhitekture visokog stupnja važnosti¹⁰⁴ te ju je prije nekoliko godina od nasljednika obitelji Mladinov kupio Darko Pervan, poznati hrvatski poduzetnik, koji je u Švedskoj gdje živi i radi bio na čelu tima stručnjaka koji su izumili i komercijalizirali prvi laminat.

¹⁰⁴ Identifikacija i valorizacija prirodne i graditeljske baštine područja Dubrovnika u prostornom kontekstu, Izrađivač: Institut za povijest umjetnosti, voditelj studije Joško Belamarić, 2014.

Obzirom da projektant kuće i on nose isto prezime moguće da su u rodu, ali potvrdu za to nisam pronašla. Bile su to sretne godine obitelji dr. Mira, provedene u obilju i zajedništvu. U vrijeme kada se vila Mladinovi gradila, u Dubrovniku je živio i brat Danice Mladinov koji je tada osnovao privatnu muzičku školu, a kamen za vilu prema pričanju Nikole Cevića-Karuzića, stizao je i sa Šolte.

Kćeri dr. Mira, Biserka i Dubravka, iz razdoblja dok su živjeli u vili na Lapadu 30. godina XX. st.. Obiteljska arhiva

1938. po prijavi težaka Josipa Burice Sule, pok. Ante iz Grohota, razrješava se težački odnos između njega i Anke Karaman udove Luke, Karmine Mladinov udove Marina, dr. Mirka Mladinova, Vilke Deanović i Antice Mladinov, udove dr. Ante, svi nasljednici pok. Filomene i Damjana Mladinova, pa 15.470 m² zemlje zvane Pareroža prelazi iz vlasništva Mladinovi u vlasništvo Josipa Burice Sule, a prema Zakonu o likvidaciji agrarnih odnosa na području ranije pokrajine Dalmacije od 19.10.1930., ukoliko su težaci u vrijeme stupanja zakona na snagu obrađivali zemlju u nekom od feudalnih odnosa (i to 30 godina unatrag od dana stupanja zakona na snagu), postali su vlasnici zemlje, a feudalcu

je priznato pravo na odštetu¹⁰⁵. Obitelj Burica Sule je bila u težačkom odnosu sa Mladinovima još od vremena dr. Mirove bake Filomene. Laički gledano radilo se o ugovornom odnosu u kojem ona daje zemlju, a težak umjesto novcem, taj najam plaća urodom da bi na kraju po agrarnom principu da zemlja pripada onome tko je obrađuje, zemlja prešla u vlasništvo težača, a vlasnik bio obeštećen od države. U vezi ovoga mi stalno odzvanjaju Gundulićevi stihovi iz *Osmana*: *Kolo od sreće ukoli, vrteći se ne pristaje, tko bi gori, eto je doli, a tko doli gori ustaje*, jer jedna od potomaka spomenute težačke obitelji te nasljednica dijela upravo zemlje Pareroža, na koju se navedeni ugovori odnose, je danas supruga aktualnog načelnika Općine Šolta.

U IME NARODNOG VELEKASNIKA HRVATSKE I

Kotorski sud u Splitu pp. po sudiji Mardina Dr. Hrvoski rješavajući po prijavi težača Burica Sule Josipa pk. Ante protiv vlasnika Korvana Ante ud. Luke iz Splita, ostavštine pk. Mladinov Marina pk. Damjana iz Rogođa, suot. po naslijeđu čina Mladinov Karužića ud. Marine iz Rogođa, Mladinov Dr. Mirka opć. Lokara u Duvrnjaku i Vejanović Vilka žena Dr. Mirka iz Zagreb preogrtačka 35, Mladinov Antice ud. Dr. Ante iz Rogođa radi razrijšenja po Zakonu o likvidaciji agrarnih odnosa na području ranije pokrajine Dalmacije od 19. oktobra 1930 god od težačkog postojećeg na zemljama suot. zem. 1937, 1938, 1937, 1939/2, bide 46, 47 Zem. III 624, P.O. Grohote i na osnovu same postupka provedenog po obrazloženju 1. 22 i slijedećih spomenutih Zakona, presudio je:

I. Razriještara se težački odnos među postojeći između težača: Burica Sule Josipa pk. Ante u Grohote a jedne strane i vlasnika Korvana Ante ud. Luke iz Splita, ostavštine pk. Mladinov Marina pk. Damjana iz Rogođa Mladinov Antice ud. Dr. Ante iz Rogođa a druge na zemljama: suot. zem. 1937, 1938, 1937, 1939, bide 46, 47 Zem. III. 624, P.O. Grohote, te se ove nakrotine dozudaju u vlasnost pomenutem težaču Burica Sule Josipa pk. Ante.

II. U ime oštete odzuta zemlju dužni su platiti vlasnicima u tački I:

- a/ Država din 4641 / četiriljadestototridest i jedan dinar /
- b/ Težak u tački I din 4641 / četiriljadestototridest i jedan dinar /

III. Država je dužna dati, pošto ova presuda postane

pravomomom, platiti vlasnicima u tački I oštete iznose u tačkama II a/ sa svoj račun, a oštete iznose u tačkama II b/ sa račun težača u tački I a te se sa oveznicama po nominalnom iznosu koje nose nasiv. Države obveznice za likvidaciju agrarnih odnosa na području ranije pokrajine Dalmacije, koje glase na iznosima po din 500.-, 1.000, 5.000, na 6 % godišnjem kamatom koji teče od 1. januara one godine koja prethodi utone na snagu, a sama ispod din 500.- u gotovom novcu...

IV. Protiv ove presude stranke imaju pravo žalbe na Apelacioni sud u Splitu, u roku od 15 dana, a država u roku od 30 dana.

Ošteta se ima platiti kod sreskog suda u Splitu.

RAZLOZI:

Na temelju suglasnog kazivanja stranke i zemljišnoknjižice, uzimaju sud primati, da na zemlji postoji trajan i neprotivni težački odnos iz 11. 1. 1878 god. a od prijave 6/IX. 1930 god. tako da zemlja po 1. 3 agr. zak. upadne pod udar agrarnog reforme

Zemlja na stoga desudjena potraživa i to u onoj površini kako je prilikom identifikacije gromotar izmerio...

Čet. zem. 1937, 1938, 1937, 1939 su ukupnog površine od 12476 m. kv. uvrštene su u IV razred po cijeni od 0,60 din mkv.

Na toj bazi odmjerna je ošteta po skali iz 1. 12/3 agr. zakona te polovinu po 1. 13/2 agrarnog zakona prihvaćeni su tereti.

Ukršćenih dohodaka nema.

Radi utrijenih dugova oštete deponovana u sud.

SRPSKI SUD U SPLITU AGRARNOG ODLJEKA

Sve J.V. septembra 1938

na licu ovog opisa

Upravni sudski sudski prav.

Dokument Sreskog suda u Splitu iz 1938, u arhivi obitelji Ceci Karuzić.

¹⁰⁵ Agrarno pitanje u Dalmaciji između dva rata (1918.-1941.), Zdenka Šimončić Bobetko, UDK 333.013.6>>1918-1941<<, Izvorni znanstveni rad, Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske, Zagreb, 1988.

Potom je došao II. svjetski rat. Kada je Italija kapitulirala godine 1943., dr. Mirko se preko rodne Šolte priključuje Narodnooslobodilačkom pokretu gdje djeluje kao ratni kirurg. U prosincu 1943. šef je pomoćne Korpusne bolnice u Livnu, a ujedno je i šef kirurške ekipe 8. korpusa. Kada je bolnica rasformirana, ranjenici i bolesnici preseljeni su u jedinstvenu bolnicu u Preodcu, u podnožju Šator planine blizu Bosanskog Grahova u koju su dovoženi najteži ranjenici i bolesnici (oboljeli od pjegavog tifusa). Uvjeti smještaja i snabdijevanja bili su veoma teški¹⁰⁶. U I. svjetskom ratu dr. Mirko bio je mladić ispred kojega je ako preživi rat bio studij, ljubav, život, pa je sigurno lakše zaboravio jad i nesreću koje rat posije oko sebe kao i mnoge ranjene, osakaćene i poginule. U II. svjetski rat dr. Miro ulazi kao pedesetogodišnjak, na čija se leđa breme života već naslonilo. Kalvarija ranjenika, pogotovo *tifusara* u tom ratu je vrlo dobro poznata. Operirajući u šumi, u improviziranoj, skućenoj prostoriji, često bez osnovnih sredstava za rad i stalno se bojeći i za vlastiti život, obavio je preko tisuću operativnih zahvata u vremenskom razdoblju od nepune dvije godine. Usporedbe radi operirajući u Dubrovniku u razdoblju od desetak godina obavio je 2400 operativnih zahvata, u Splitu u jednakom vremenskom razdoblju 3000¹⁰⁷. Luksuzni privatni sanatorij, vila na Lapadu, sastanci rotarijanaca i

Fotografija iz 1938. Obiteljska arhiva.

Fotografija iz 1944. Obiteljska arhiva.

---

¹⁰⁶ Nastanak i razvoj sanitetske službe u Narodnooslobodilačkom ratu u Hrvatskoj, dr. Ivan Kralj, general-potpukovnik, 1981.

¹⁰⁷ Slobodna Dalmacija od 2.10.1954.

mnoge druge stvari vjerojatno su mu se tada činile kao san. Kao život nekog potpuno drugog čovjeka. Uostalom dr. Mirko na slikama između kojih je vremenski razmak od samo nekoliko godina i izgleda potpuno drugačije. Kao da se ne radi o istoj osobi.

Čovjeku je svojstveno da u situacijama kada u trenu mora odlučiti kome će pokloniti život ili barem šansu, a koga će pustiti da umre, traži tračak svjetlosti, trenutak, koji će unijeti barem malo ljudskosti, ljubavi i zaborava. Taj tračak svjetlosti za dr. Mira bila je mlada udovica, dvadesettri godine mlađa, glavna instrumentarka Stanka (Stošija) Defilipis. Rođena u Pirovcu, tadašnjem Zloselu, s nepunih 15 godina zaposlila se kao tekstilna radnica u tadašnjoj *Domaćoj tvornici predenja i tkanja pamuka Duga Resa d.d.*¹⁰⁸ koja upravo u to doba doseže svoj proizvodni maksimum¹⁰⁹. Živjela je u Tušiloviću, u obitelji svog prvog muža, Đure Bjelića. Čim je Kraljevina Jugoslavija kapitulirala u travnju 1941. počinje raditi kao kurir na vezi Tušilović-Karlovac i to u Tušiloviću, s Nikolom Basarom i Većeslavom Holjevcem (od 1952.-1962. gradonačelnik Zagreba), a u Karlovcu s Josipom Krašom (narodnim herojem po kojem je kasnije nazvana tvornica kekisa i čokolade), prof. Ivom Marinkovićem te Srećkom Manolom (narodni heroj i admiral JRM)¹¹⁰. Iz Karlovca je na Kordun prebacila i dr. Savu Zlatića, tada jedinog liječnika na Kordunu i Baniji koji je zahtijevao izgradnju partizanske bolnice na Petrovoj gori, gdje je Stanka premještena iz partizanskog odreda *Debela Kosa*, u koji je povučena kao borac, jer je zbog neprestanog prebacivanja drugova upala u oči ustaškim vlastima.

U bolnici u Petrovoj gori radi kao bolničarka godinu dana, a onda je određena da kao upravitelj organizira bolnice na drugim područjima Korduna vjerojatno zbog iznimnih organizacijskih sposobnosti. Od Glavnog štaba Hrvatske bila je zadužena za njegu teško ranjenog, zarobljenog ratnog zločinca Jure Francetića¹¹¹. Početkom 1944. premještena u Dalmaciju na vlastiti zahtjev¹¹². Zarobljena na Kornatima i odvedena u tadašnji njemački logor u tvrđavi Gripe

---

¹⁰⁸ Rješenje komisije za utvrđivanje radnog staža i posebnog staža Narodnog odbora općine Šolta temeljeno na potvrdi Pamučne industrije Duga Resa od 20.12.1957. Obiteljska arhiva.

¹⁰⁹ <https://tehnika.lzmk.hr/pamucna-industrija-duga-resa-duga-resa/>

¹¹⁰ Biografija Stanke Mladinov pisana za potrebe dobijanja Partizanske spomenice 1941. Rukopis. Obiteljska arhiva.

¹¹¹ Izjava koju je Stanka Mladinov dala Savezu udruženja boraca NOR-a, 1976. Obiteljska arhiva.

¹¹² Izjava dr. Save Zlatića, tadašnjeg šefa saniteta partizanskih odreda Korduna i Banije i sekretara Okružnog komiteta partijske organizacije okruga Karlovac, koju je dao ovjerenu i pečatiranu u svrhu dobijanja partizanske spomenice za Stanku Mladinov, 1957. Obiteljska arhiva.

Izjava Izidora Štroka, pukovnika, 1959. Obiteljska arhiva.

u Splitu, odakle je nakon desetak dana organizirala bijeg i s još nekoliko žena pobjegla, skočivši s osam metara visokog zida. Nakon toga raspoređena u bolnicu 8. korpusa u Preodcu kao prva instrumentarka. Između nje i dr. Mirka u kaosu ratnih zbivanja dogodila se ljubav.

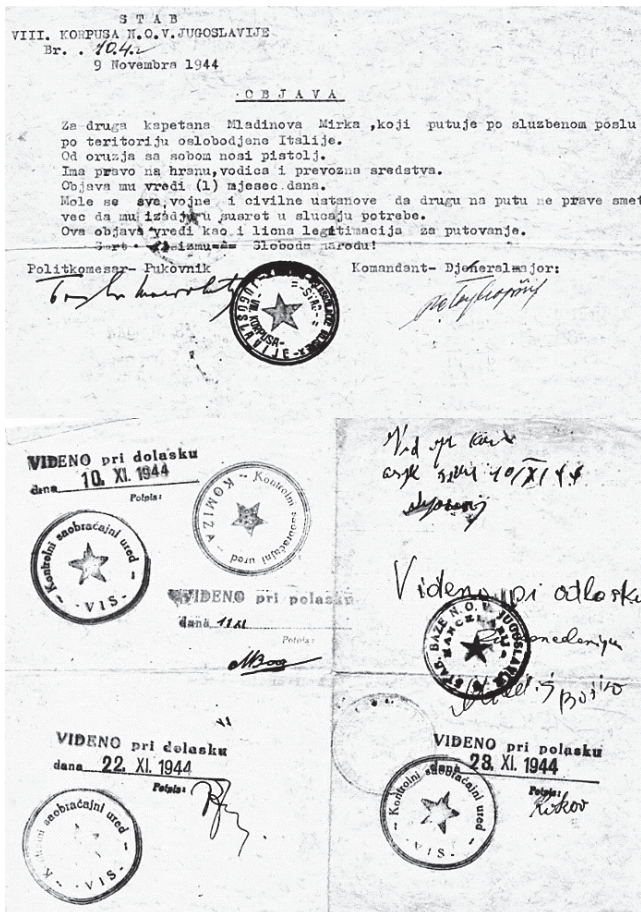
Fotografija lijevo: Bolnica 8. korpusa u Preodcu, Stanka Mladinov prva s lijeva, dr. Mirko Mladinov drugi s lijeva. Fototeka Muzeja narodne revolucije Split. Obiteljska arhiva.

Fotografija desno: Bolnica 8. korpusa u Preodcu, Stanka Mladinov druga s lijeva, dr. Mirko Mladinov treći s lijeva. Fototeka Muzeja narodne revolucije Split. Obiteljska arhiva.

Preodac, ljeto 1944. S lijeva na desno: zubar Čulić, pop Zečević (pravoslavni svećenik koji je iz četnika prešao partizanima a nakon rata bio ministar unutrašnjih poslova u vladi FNRJ), dr. Miro Mladinov i dr. Marijani. Fototeka Muzeja narodne revolucije Split. Obiteljska arhiva.

Dr. Miro je krajem 1944. upućen od strane 8. korpusa, kao predsjednik organizacije Crvenog križa za Dalmaciju, na put u Bari (Italija) da zatraži pomoć u snabdijevanju sanitetskim materijalom. U to vrijeme je prešao, s činom majora¹¹³, iz vojnog u civilni sanitet na traženje oblasnog Narodnog odbora.

Objava štaba 8. korpusa NOV Jugoslavije od 9.11.1944. Obiteljska arhiva.

¹¹³ Legitimacija rezervnih i penzioniranih oficira, generala, admiralata i vojnih činovnika Jugoslavenske armije br.775, serija PU-0001 L. Obiteljska arhiva.

01.12.1944. postavljen je za ravnatelja splitske bolnice. Već idući dan o temi *Ratna kirurgija*, drži predavanje na I. konferenciji saniteta VIII. korpusa, prvom širem okupljanju liječnika i ostalog zdravstvenog osoblja na teritoriju oslobođene Dalmacije¹¹⁴. *Slobodna Dalmacija* je tih godina bila puna javnih zahvala pacijenata, koje je dr. Miro, ili oslobodio nesnošljivih bolova, ili spasio od sigurne smrti. Njegova buduća supruga Stanka demobilizirana je u proljeće 1945. te iduću godinu radi u Općoj bolnici Split.

U ljeto 1945. otišao je u posjet svom kolegi iz splitske bolnice i prijatelju još iz studentskih dana, dr. Josipu Aveliniju, ortopedu, na Hvar. Tamo je boravio sa sestrom Vilkom te kćerima Dubravkom i Biserkom kojima se osjećao obavezan kao otac osobno objasniti svoju ljubav prema Stanki i želju da se razvede od njihove majke, a svoje prve supruge Danice. Kćeri su to već saznale prije, takoreći na ulici te ni one, ni njegova tadašnja supruga Danica nisu to dobro primile tako da je razvod protekao u iznimno teškoj atmosferi za sve njih¹¹⁵. Kćeri nikada nisu htjele doći u kontakt sa Stankom, a prva supruga je bila ogorčena. Brak je razveden 1947. i iste godine se dr. Mirko vjenčao sa Stankom.

S lijeva na desno: Katica Avelini, rođena Machiedo, dr. Josip Avelini, dr. Mirko Mladinov, Vilka Deanović rođ. Mladinov, Dubravka Mladinov, Ivan Avelini, Biserka Mladinov, Rada Avelini. Hvar, 1945. Obiteljska arhiva.

¹¹⁴ Slobodna Dalmacija od 05.12.1944.

¹¹⁵ Kolekcija pisama iz perioda od 1945.-1952. Obiteljska arhiva

Krajem četrdesetih, tada kao šef kirurgije, bio je nekoliko puta pohvaljivan od strane Opće bolnice u Splitu za vrijeme ravnatelja dr. Viskovića za zalaganje, dobar odnos na uzdizanju stručnih kadrova i dobro ophođenje prema bolesnicima¹¹⁶. Pisao je dopise gradskim vlastima sa naglaskom na adaptaciju operacionih sala, sanitarnih čvorova, šok sobe, te sobe glavne sestre u kojoj se čuvaju lijekovi i zavojni materijal¹¹⁷. U Splitu živi na adresi Poljana Grgura Ninskog 6/I, a sudeći po obrascu privatnog recepta od 16-18 sati ordinira u privatnoj ordinaciji koja se vjerojatno nalazila na istoj adresi¹¹⁸.

Privatni recept dr. Mladinova. Obiteljska arhiva.

1951. član je organizacijskog odbora, te predavač na Prvom internacionalnom kongresu za profilaktičku medicinu u Trstu. Tema njegovog predavanja bila je *Etiologija i profilaksa urolitijaze*. Samim kongresom dr. Mladinov nije bio zadovoljan te piše iscrpan osvrt o tom događaju, u kojem ističe talijansku političku propagandu jer u to vrijeme je teritorij Trsta još uvijek sporan. Zamjerenost mu je i što je svoj referat napisao i pročitao na njemačkom (organizatori su bili uglavnom profesori bečkog fakulteta), iako mu je i talijanski jako dobro poznat¹¹⁹.

1953. dr. Mirko kao liječnik na prekoceanskom brodu putuje u Ameriku. Povjerena mu je brodska liječnička služba na tromjesečnom putovanju Split-NewYork-Split. U vrijeme boravka u Americi plan mu je bio posjetiti najveće bolnice u NewYorku i Chicagu¹²⁰. Da je to i ostvario, saznajemo iz pisma koje

¹¹⁶ Pohvalnice dr. Mirku Mladinovu od strane Opće bolnice Split od 29.11.1948. i 01.05.1949. Obiteljska arhiva

¹¹⁷ Dopis pisan gradskoj upravi u vrijeme dok je dr. Miro bio šef kirurgije. Obiteljska arhiva.

¹¹⁸ Privatni recept specijalista kirurga M. U. Dr. Mladinov Mirka, Split, 195_, obiteljska arhiva.

¹¹⁹ Prijevod predavanja dr. Mladinova sa njemačkog na hrvatski. Iscrpni izvještaj sa kongresa, rukopis. 1951. Ob. arhiva

¹²⁰ Slobodna Dalmacija od 25.05.1953.

je sa putovanja poslao svojoj supruzi Stanki. 1954. umire mu majka Karmina te on preuzima njenu kućnu pomoćnicu Kristinu Ruić, koja je ionako uvijek bila više član obitelji nego kućna pomoćnica.

Sprovod Karmine Mladinov, 1954. godine. Iza lijesa sa lijeva na desno stoje Vilka Deanović, Stanka Mladinov i dr. Mirko Mladinov. Obiteljska arhiva.

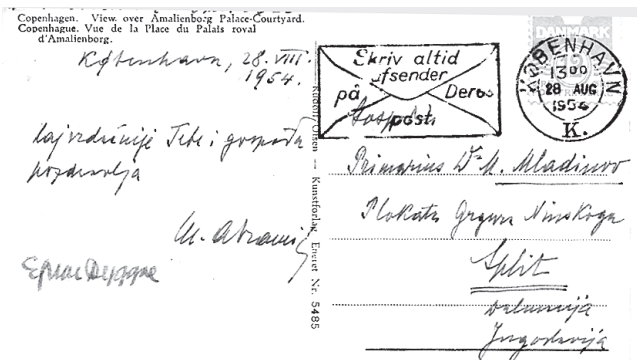
Krstina, kako su je zvali, Mladinovima je posvetila čitav svoj život, omiljena među ljudima, izvrsna kuharica i velika prijateljica moje pok. babe Anke, Ličke.

Fotografija iz pedesetih godina XX. st. Stoje s lijeva na desno: Stanka Mladinov, Karmina Mladinov, dr. Mirko Mladinov. Dolje desno Kristina Ruić. Obiteljska arhiva.

Iste godine, malo neobično, u pismu kojim izražava saučešće, Davor Zanella, budući ginekolog, piše i o svojoj ljubavi prema Biserki, kćerki dr. Mira te o njihovoj namjeri da se vjenčaju. Dr. Zanella, koji mu postaje zet bio je sin dr. Srečka Zanelle, jednog od najpoznatijih hrvatskih ginekologa, privatnog docenta na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, šefa ginekologije bolnice *Dr. Mladen Stojanović* i ravnatelja *Primaljskog učilišta* u Zagrebu. Biserka je završila Filozofski fakultet u Zagrebu (smjer engleski, francuski i hrvatski), a mlađa kći Dubravka isti fakultet (smjer povijest umjetnosti) te je postala poznata konzervatorica i povjesničarka umjetnosti, direktorica Muzejskog dokumentacionog centra u Zagrebu te glavna i odgovorna urednica muzejske publikacije *Informatica Museologica*.

U ljeto te iste godine iz dalekog Kopenhagena najsrdačnije pozdrave šalju mu dr. Mihovil Abramić, nasljednik don Frane Bulića na mjestu ravnatelja Arheološkog muzeja u Splitu, te Ejnar Dyggve, poznati danski arheolog, istraživač i arhitekt, predstavnik danske zaklade Rask-Orsted koja je financirala arheološka istraživanja u staroj Saloni, a koji je boravio i na Šolti. Kada je rektor zagrebačkog Sveučilišta 1921. obavijestio don Franu Bulića o njegovom izboru za počasnog doktora filozofije, don Frane u svom odgovoru piše da on i Mihovil Abramić čekaju dolazak E. Dyggvea pa da će poslije toga požuriti na promociju¹²¹. Istinski zaljubljenici u svoje zvanje baš kao i naš dr. Miro pa nije čudo da su im se životni putevi sreli.

Razglednica iz Copenhagena iz 1954. koju potpisuju Mihovil Abramić i Ejnar Dyggve. Ob. arhiva.

¹²¹ Tkalčić, godišnjak Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije, br.17, Počasni doktorat zagrebačkog Sveučilišta Frani Buliću, dr. Ivan Mirak, 2013.

Tog ljeta dr. Miro kao šef kirurgije svim sredstvima nastoji izboriti adaptaciju stare bolnice Grad, smatrajući da to neće biti uzalud potrošen novac budući da će kirurgija i ortopedija ostati u tadašnjoj zgradi još barem deset godina¹²². Bio je u pravu jer je gradnja bolnice na Firulama završena 1975. kada su se svi bolnički odjeli našli na okupu na jednom mjestu¹²³. Isticao je više puta da su higijenske prilike odjela takve da se u njima jedva može raditi, znao je važnost i stručne i financijske strane tog poduhvata, ali stručna strana mu je bila važnija¹²⁴. Međutim dr. Miro ostaje usamljen u svojim traženjima jer su se i njegovi kolege kao i ing. arh. Milivoj Vukasović, sanitarni inženjer Higijenskog zavoda u Splitu, koji je imao zadatak da napravi plan sanacije javno ogradili od njegovih zahtjeva smatrajući ih neprihvatljivim¹²⁵.

1955. godina za dr. Mira nije bila dobra godina. Zbog smrti pacijentice u kolovozu na odjelu kirurgije kojem je bio šef udaljen je, odlukom ravnatelja splitske bolnice dr. G. L. Lavčevića, s dužnosti uz uskratu 2/3 osobnog dohotka. U listopadu te godine pred Okružnim sudom u Splitu započinje rasprava protiv instrumentarke i liječnika koji su za vrijeme cistoskopije umjesto 3% otopine Acidi borici upotrijebili sublimat (živin klorid, antiseptik) i prouzročili smrt pacijentice te dr. Mirka Mladinova koji je bio optužen da je kao šef kirurgije propustio da sprovede potrebnu organizaciju i kontrolu, u smislu da se otrovni lijekovi strogo izoliraju i drže pod ključem. Optužen je još i da je u svojoj privatnoj ordinaciji vršio ilegalne abortuse¹²⁶. 18.02.1956. vijeće Okružnog suda u Splitu izreklo je presudu instrumentarki i liječniku koji je vršio cistoskopiju, a dr. Mirko je optužbi oslobođen jer mu nisu dokazane¹²⁷. Vjerojatno i profesionalno i ljudski povrijeđen daje otkaz zaključno s danom 31.12.1956. te podnosi zahtjev za mirovinu¹²⁸ u koju odlazi 01.01.1957.¹²⁹ Tu godinu između otkaza i mirovine

---

¹²² Dopis splitskom gradskom vijeću od strane dr. Mira. Obiteljska arhiva.

¹²³ http://www.kbsplit.hr/O_ustanovi

¹²⁴ Slobodna Dalmacija od 17.07.1954.

¹²⁵ Slobodna Dalmacija od 31.07.1954.

¹²⁶ Slobodna Dalmacija od 27.10.1955.

¹²⁷ Slobodna Dalmacija od 18.02.1956.

¹²⁸ Rješenje Opće bolnice u Splitu br.192/57 od 30.01.1957. Obiteljska arhiva.

¹²⁹ Rješenje o mirovini Kotarskog zavoda za socijalno osiguranje od 27.02.1957. Obiteljska arhiva.

provodi na Šolti, gdje se vjerojatno bavi privatnom praksom¹³⁰ te uređuje kuću svog pok. oca Marina u kojoj je odlučio živjeti. Iako je u mirovini, ne miruje.

Kuća Mladinovich na Rogaču pedesetih godina XX.st. Obiteljska arhiva.

Uređuje kuću, prozore i vrata daje izraditi u zanatsku stolarsku radnju *Jasen* u Grohotama, uplaćuje novac za elektrifikaciju Šolte, izgradnju zadružnog doma u Grohotama, a kao član Bratovštine Sv.Stjepana uplaćuje i za gradnju zvonika župske crkve¹³¹. Putuje i održava veze s rodbinom. Čest gost u Rogaču bio je njegov rođak sa majčine strane, otac dominikanac Ivan Dešković koji bi sa malim jedrenjakom *Stella Maris* dolazio u posjet iz bračkog Bola, gdje je živio u dominikanskom samostanu. Živo se toga sjeća i nećakinja padre Ivana, Ružica Dešković, bivša vlasnica dvorca Dešković u Pučišćima na Braču, koja mu je često na tim putovanjima pravila društvo. Mladinovi su rado uzvraćali posjete.

---

¹³⁰ Priznanice narodnog odbora općine Šolta o uplaćenom porezu na dohodak iz 1957. Obiteljska arhiva.

¹³¹ Zbirka priznanica i računa iz perioda od 1957.-1970. Obiteljska arhiva

Stanka i Miro Mladinov sa padre Ivanom Deškovićem, rođakom od dr. Mira, u Bolu na Braču, 1962. Obiteljska arhiva.

Ni svoju liječničku profesiju nije zanemario, kupuje instrumente u Austriji i Njemačkoj, preko ljeta je ugovoreni liječnik Odmarališta saveza slijepih Hrvatske u Stomorskoj¹³², a po javnim zahvalama u Slobodnoj Dalmaciji pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeće vidimo da je itekako prisutan kao liječnik na Šolti. Njegov status u odnosu na Dom zdravlja, točnije ambulantu u Grohotama, pojašnjava dr. Petar Vitezica, kada je drugom polovicom šezdesetih godina XX.st. postojao na Šolti problem s nalaženjem stalnog liječnika, koji kaže da mu nije jasno nestrpljenje Šoltana, jer Šolta nije ni na tren ostala bez

---

¹³² Ugovor između odmarališta saveza slijepih Hrvatske u Stomorskoj i dr. Mirka Mladinova od 16.06.1963. Obiteljska arhiva.

liječnika pošto na njoj živi i radi dr. Miro Mladinov koji sa splitskim Domom zdravlja ima zasnovan stalni honorarni radni odnos¹³³. Tamo je zaposlena i njegova supruga Stanka kao administrativna radnica s nižom stručnom spremom (6 razreda osnovne škole)¹³⁴. Sigurno je da su supružnici Mladinov bili istinski dobitak za Šoltu tog vremena i profesionalnim znanjem i iskustvom stečenim u ratnoj kirurgiji minulih svjetskih ratova. Krug prijatelja je bio vrlo širok pa u osobnom adresaru dr. Mirka uz svog pok. djeda Špira i njegovu čikašku adresu, nailazim i na dr. Žagara iz Trsta (to je legendarni Smojin dr. Žagar), dr. Dušana Machieda (šef kirurgije vojne bolnice u Zagrebu), prof. Carry Hausera (austrijski slikar i pjesnik), dr. Emanuela Berghoffa (poznati austrijski liječnik), dr. Franza Kleinhoppel (glavni kirurg vojne bolnice u Zagrebu), Većeslava Holjevca (zagrebačkog gradonačelnika), prof. dr. Branimira Gušića (specijalist ORL i antropogeograf), prof. Radu Lopašića (sveučilišni profesor), dr. sc. Grgu Novaka (povjesničara i arheologa), prof. dr. Ivu Rubića (koji vrlo poštovanom i cijenjenom dr. Miru Mladinovu, liječniku specijalisti 1960. poklanja posebni otisak svoje knjige Podrijetlo stanovništva otoka Šolte¹³⁵) i mnoge druge.

Dr. Mira se sjeća i Šoltanin, Marin Pipunić, prvo po događaju kada su dr. Stanić, tadašnji šoltanski liječnik i dr. Mirko operirali njegovu majku u kući, na kauču, koja bi bila iskrvarila *odozдал*. Dovodio bi mu kobilu u Rogač da uzjaše i pođe u lov a on bi mu nosio pušku jer dr. Miro je bio i strastveni lovac. Moj pok. stric Andrija, koji je mnogo vremena provodio kod dr. Mira, koji mu je bio krizmani kum, sjeća se da je on vadio i zube. Jednom prilikom došao je pok. Vlade Sinovčić, Šuškin, da izvadi zub. Dr. Miro ga je pozvao da se tiho prišulja prozoru sa vanjske strane i otvori usta. Kad je zub već bio vani rekao mu je: *A sad biži, jer ako te Stanka vidi moraćeš platit*.

Ljeto 1970. bilo je zadnje ljeto koje su dr. Miro i Stanka proveli zajedno. On je duže vrijeme bio teško bolestan. Moj otac Ivica sjeća se da je njega i Stanku vozio svojim brodom *Haluga* na izlet na Vis sredinom šezdesetih, te da je dr. Miro morao prileći u kabinu jer ga je putovanje iscrpilo. Bolest je već tada polako počela napredovati. 1970. krajem ljeta umire. Posljednji put je bio tema u dnevnom tisku ali javna zahvala ovaj put nije bila njemu, nego svima onima koji su olakšali njegov put u smrt.

---

¹³³ Slobodna Dalmacija od 09.05.1966.

¹³⁴ Rješenje Kotarskog zavoda za socijalno osiguranje br. PD-903 od 14.06.1960. Obiteljska arhiva.

¹³⁵ Podrijetlo stanovništva otoka Šolte, posebni otisak sa posvetom, Srpska akademija nauka, Beograd, 1960. Obiteljska arhiva.

JAVNA ZAHVALA

Povodom smrti i sahrane mog neprežaljenog supruga

Dr MIRKA MLADINOV

PRIM. KIRURGA U MIROVINI želim ovim putem izraziti zahvalnost svima koji su miom pokojniku u njegovoj teškoj i dugotrajnoj bolesti ukazivali pomoć i pažnju kao i svima onima koji su mu odar cvijećem oktili i odali mu zadnju počast.

Posebnu zahvalnost izražavam dru Igoru Mornaru, dru Ivi Kuzmaniću, dru Voju Kandijašu, dru Milovanu Tomiću, doktorima i osoblju kirurškog odjela vojne i opće bolnice, kao i internog odjela vojne bolnice u Splitu, medicinskoj sestri Tonki Tičina i osoblju zdravstvene stanice u Grohotama koji su svi skupa svojim zalaganjem i požrtvovnošću ublažili bolest i pružali svoju pomoć.

Posebno zahvaljujem Marinu Kalajžiću na ukazanim požrtvovanim i dugotrajnim uslugama, kao i Ruzariju Ceviću, kao i svim ostalim prijateljima pokojnikova rodnog otoka Solte na iskazanoj pažnji.

Molim sve koji su mi u mojoj velikoj žalosti pružili utjehu i pismeno ili licho izrazili saueće da ovim putem prime moju duboku zahvalnost

supruga Stanka ud. Mladinov

9819

Dana 28. VIII 1970. godine preminuo je dugogodišnji n naše radne zajednice

Prim. dr MIRO MLADINOV šef Kirurškog odjela u mirovini

Kolektiv Opće bolnice u Splitu zadržat će ga u trajn sjećanju kao dobrog druga i vrsnog stručnjaka.

OPĆA BOLNICA — SPLIT

Javna zahvala u Slobodnoj Dalmaciji od 05.09.1970. te osmrtnica koju je objavila Opća bolnica Split u Slobodnoj Dalmaciji od 29.08.1970. Obiteljska arhiva.

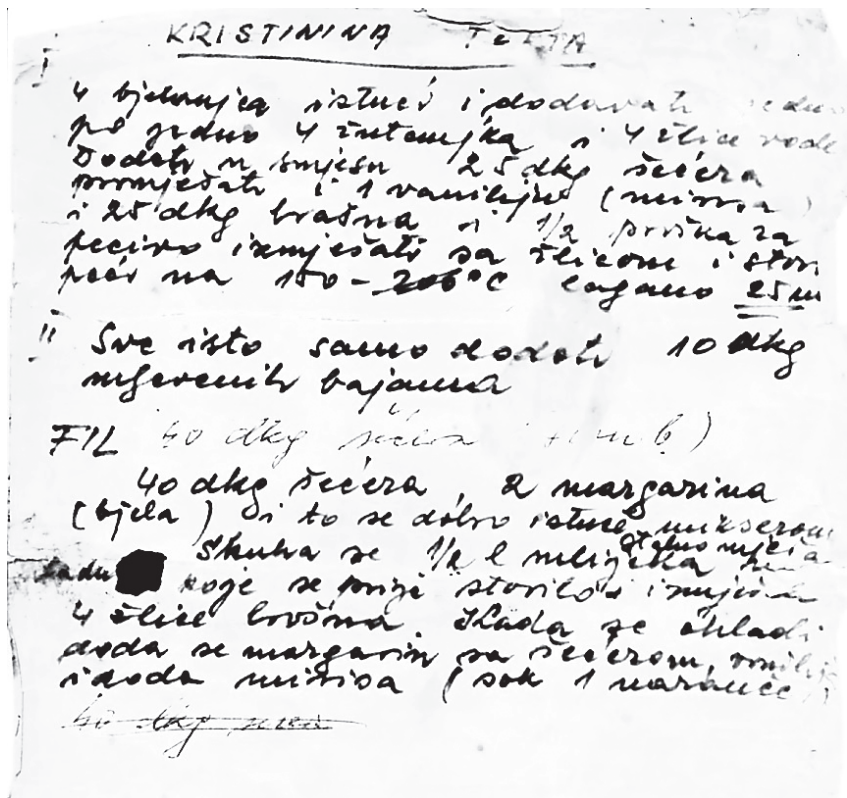
Moje sjećanje na njega je maglovito, ali sjećam se šale i smijeha ćelavog, starog gospodina. Njegove supruge Stanke se sjećam kao stroge gospode koja mi je uvijek izazivala strah, a Krstine kao uvijek nasmijane prijateljice moje babe pok. Anke, Ličke. Često su zajedno kuhale na svadbama. Tako su kuhajući za pir mog pok. strica Andrije, tri puta mijenjale donje rublje koliko su se smijale. Zarazile su i mene, sjećat ću se tog smijeha čitav život. I nisam jedina koja ne može prežaliti što je Krstinina bilježnica sa receptima izgubljena. Mladinovi su bili imućni ljudi, možda nekome zbog toga nisu bili dragi, ali odanost Krstine ovoj obitelji i nakon što ih je svih nadživjela, govori o njihovim ljudskim kvalitetama kojima su zaslužili njeno poštovanje i njenu legendarnu kužinu. Zato ovaj tekst o obitelji Mladinov i doktoru Miru završavam Krstininim receptom za tortu koja je uljepšala i moju punoljetnost.

Tortom kojom je zasigurno sladila gorke momente života ljudi kojima je služila.

Tortom koja je uljepšavala razne šoltanske prigode, recept te torte zapisala je moja pok. majka Mirjana. Tortom, kao slatkim tragom postojanja. Jer dr. Miro umro je baš na moj rodendan. Ove godine napraviti ću je za svoj rodendan i prisjetiti ga se.

I tortu i život ukrasite po želji¹³⁶.

¹³⁶ Svoj život ja ukrašavam ljudima, neizmerno je to bogatstvo. Želim zahvaliti na podršci i pomoći svojoj strpljivoj obitelji, Alenki Milić, Tei Blagačić Januška, Anamarii Marušić Tonković, Siniši Meichsneru, Marinki i Nikoli Cecić Karuzić, Željki Alajbeg, Dinku Suli te autoru Pete i, što se mene tiče, svih ostalih dimenzija, Tomislavu Beroniću. Ljudi, od srca vam hvala.

Nataša Blagaić

ŠOLTANSKI NAČELNIK - LUKA SINOVČIĆ (1837.-1893.)

Načelnik od 1884.-1893.

Prezime Sinovčić prvi put se na Šolti spominje 1538. godine¹. Bila su to vremena kada Poljicima, odakle prema pisanju dr. Ive Rubića dolazi ovaj rod², vladaju Turci pa su Sinovčići, možda ne mogavši plaćati harač, pobjegli na otoke pa tako i na Šoltu. Odakle su stvarno na Šoltu došli nije još uvijek utvrđeno jer u Poljicima se prvi veliki knez prezimena Sinovčić (Jure) spominje od 1626.-1628.³.

Ovo prezime spominje i *Fojnički grbovnik*, jedan od najpoznatijih grbovnika u seriji ilirske heraldike, gdje za plemićku obitelj Ugrinović piše da se drugačije prezivala - Sinovčić⁴.

UGRINOVIĆ

Plemićka obitelj Ugrinovića zvala se drugačije Sinovčići. U Poljicima je postojala ugledna obitelj Sinovčića, «gospode ugarske». Od te obitelji bili su birani u Poljičkoj republici veliki kneževi i vojvode (dr. A. Solovjev « Prinosi za bosansku i ilirsku heraldiku» u Glasniku Zemaljskog muzeja, Arheologija, sv.IX. (1954.) str. 127). U bosanskim dokumentima spominje se knez Ugrin na povelji bana Matije Ninoslava iz god. 1234. (Miklošić, Monumenta serbica 32 – 34.).

Iz *Fojničkog grbovnika*, preuzeto sa <http://www.camo.ch/grbovibhvlastele.htm>

Spominju se Sinovčići najranije na Pagu i to 1409.⁵, iste godine kada hrvatsko-ugarski kralj Ladislav Napuljski prodaje Dalmaciju Mletačkoj

¹ Mladen Andreis, Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900.

² Dr. Ivo Rubić, Podrijetlo stanovništva otoka Šolte

³ <https://www.geni.com/projects/Polji%25C4%258Dka-republika-Poljica/41333>

⁴ https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj_9Lyk6-TIAhUQUIAKHWcjCLMQFJACegQIBRAB&url=http%3A%2F%2Fwww.fojnica-samostan.com%2Fgrbovnik%2Ffiles%2Fsearch%2Fsearchtext.xml&usq=AOvVaw2U7M6c3UnfAmC5jIOD1TEd

⁵ Mladen Andreis, Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900.

Republici za 100.000 dukata⁶. I Pag i Šolta idućih, skoro 400 godina, bit će pod mletačkom vlašću, ali paškim Sinovčićima se Šolta možda učinila daljom i sigurnijom. No, sigurno je da ne znamo odakle je ovaj rod došao na Šoltu. Za sada.

Mihovil Sinovčić (c. 1808.-1880.) oženio se Andrijanom Kalebić (c. 1803.-1863.). Oboje su iz Donjeg Sela i imali su sinove Nikolu, Luku, Filipa i Matu, te kćer Dujku⁷. Filip je umro u dobi od tri godine od crijevne parazitarne infekcije uzrokovane tzv. dječjim glistama, česte na Šolti u to doba, a Dujka u dobi od tjedan dana od nedefinirane bolesti opisane kao temperatura⁸.

Budući šoltanski načelnik Luka, njihov drugorođeni sin, rođen je 1837. godine. Možda je baš na kamenu u koji je urezana igra trilje a koji se nalazio u hodniku kuće u Donjem Selu učio prve brojeve. Kamen je mnogo nakon njegove smrti premješten u dvorište ispred kuće te se trilja jedva vidi.

Igra trilje na kamenu ispred kuće pok. načelnika Sinovčića.
Foto: Nataša Blagaić, 2019.

---

⁶ <https://www.dnevno.hr/ekalendar/na-danasnji-dan/sramotna-prodaja-dalmacije-veneciji-1409-127127/>

⁷ Mladen Andreis, Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900.

⁸ Hrvatske crkvene matice, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q97-L99X-FH97?i=200&wc=9R24-PTB%3A391644801%2C392053501%2C392053601&cc=2040054>

U dobi od trideset godina Luka ženi sedam godina mlađu Anticu Blagaić s kojom ima Mihovila rođ. 1867., Tomicu rođ. 1868., Anticu rođ. 1872., Rafaela rođ. 1874., Franku rođ. 1877 i Pavicu rođ. 1880⁹.

Godine 1872., u drugom mandatu načelnika Petra degli Albertija, Luka Sinovčić je općinski tajnik, odnosno prvi predsjednik kako sam piše u Narodnom listu¹⁰. Načelnik Alberti moli ga da pođe u Split po tadašnjeg splitskog gradonačelnika dr. Bajamontija i općinskog blagajnika gosp. Zinka koje dovodi u Milnu (Brač) gdje su ih dočekali načelnik Alberti, Ivan Kalebić, Lovre Ruić i Vicko Bezić pa su u kući gosp. Babarovića nastavili započete pregovore o kupoprodaji Šolte Šoltanima. Tada, na Lukinu veliku žalost Šoltani ne htjedose pristati na ponudu dr. Bajamontija koji im je nudio Šoltu za 100.000 forinti na 25 godina, 7.000 godišnje sa 5% godišnje kamate i 2% kao amortizacija glavnice¹¹. Mandat načelnika Albertija traje do 1877. kada načelnik postaje Mihovil Bezić, član Narodne stranke kojoj pripadaju i ostali članovi općinske uprave Ivan Zlendić, Petar Andreis, Mile Purtić i tajnik Luka Sinovčić.

Konačno 1884. godine većinom glasova općinski načelnik postaje Luka Sinovčić. Općinski načelnik Šolte, koji je zasigurno jedan od najspominjanijih načelnika na sjednicama Splitskog općinskog upraviteljstva posljednjeg desetljeća devetnaestog stoljeća. Načelnik, koji je tijekom više desetljeća pregovarajući o otkupu Šolte od Splićana shvatio onu mudru izreku da je pero oštrije od mača te i svojim pismima iz 1889. i 1890. upućenim Narodnom listu, najstarijim, živim, hrvatskim novinama, čitavoj Hrvatskoj prezentirao splitsko-šoltansko pitanje. Skoro dvadeset godina nakon svoje ponude Šoltanima u Milni na Braču da cijena otkupa bude 100.000 forinti, dr. Bajamonti 1889. napada Splitsku općinu što namjerava prodati svoja prava na Šolti za samo 300.000 forinti. Luka Sinovčić opisuje između ostaloga u Narodnom listu i tih pregovora te mu sarkastično poručuje da neobavezni razgovor ne traje dva dana koliko su proveli u Milni 1872., da se kroz dva dana ima vremena za izmijeniti više nego jednu *duzinu* rečenica te da je sigurno za to vrijeme popio više od jedne *chicchere di caffè*. Velika je zasluga Luke Sinovčića u

---

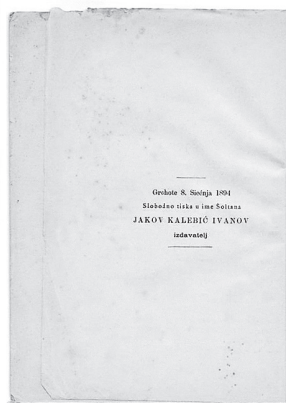
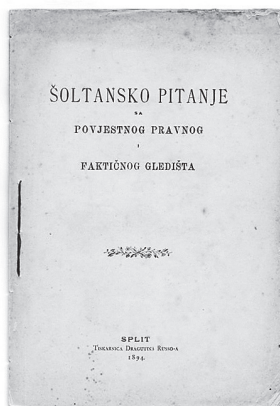
⁹ Mladen Andreis, Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900., osim što godina rođenja Lukine kćeri Tomice nije 1869. nego 1868. prema zbirkama matičnih knjiga snimljenih u središnjem laboratoriju za mikrografiju Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu- <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99X-FH6Y?i=94&wc=9R24-PTB%3A391644801%2C392053501%2C392053601&cc=2040054> Antica umire u dobi od tri godine od difterije.

¹⁰ Narodni list broj 71, god.1889., Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb

¹¹ Šoltansko pitanje sa povjestnog pravnog i faktičkog gledišta, Jakov Kalebić, Ivanov, Grohote, 1894., Zavičajna zbirka gradske knjižnice Marka Marulića u Grohotama.

rješavanju splitsko-šoltanskog pitanja pa splitsko općinsko upraviteljstvo 1893. izdaje okružnicu na ovu temu namijenjenu svojim općinskim vijećnicima, a Jakov Kalebić Ivanov u svojoj knjižici iz 1894. još jednom Šoltane podsjeća na njihovog *vrlog domoroca* Luku Sinovčića i sve bitne detalje oko ovog pitanja.

Članovi šoltanskog odbora 1888. bili su uz načelnika Luku Sinovčića i Frane Andreis, Šimun Mihovilović, Ivan Kalebić, Karlo Koludrović i Lovre Ruić, a za splitski odbor tadašnji splitski gradonačelnik dr. Gajo Bulat, Vid Mörpurgo, Ivan Matošić i Lovro Borčić. 1890. u šoltanskom odboru su Luka Sinovčić, Lovre Ruić, Ivan Kalebić, Petar Purtić, Šimun Mihovilović, Karlo Koludrović, Šimun Ruić i Frane Andreis¹²

¹² Splitsko-šoltansko pitanje, Okružnica splitskoga općinskog upraviteljstva općinskim vijećnicima, Split, 1893., Zavičajna zbirka gradske knjižnice Marka Marulića u Grohotama.

Izdavač knjižice Šoltansko pitanje sa *povjestnog pravnog i faktičkog gledišta*, Jakov Kalebić, Ivanov (1864.- ?) sa drugom ženom Terezom Dobrošević (1866.-1945.).
Izvor: obiteljska arhiva, ustupio Vid Kalebić.¹³

Ove, za povijest Šolte, interesantne knjižice možete pronaći u zavičajnoj zbirci Gradske knjižnice Marka Marulića u Grohotama.

Načelnik Luka nije se u svoja dva mandata bavio samo splitsko-šoltanskim pitanjem nego između ostalog i zdravstvenim stanjem otočnog stanovništva, arheološkim pronalascima na području Šolte te stabilnošću ekonomskih prilika u općini.

S obzirom na to da mu je 1875. u dobi od tri godine od difterije umrla kći Antica, dobro mu je bila poznata ozbiljnost situacije kada se 1887. u Gornjem Selu pojavila ova zarazna bolest jer djeca se tada, nažalost, nisu cijepila. Čim

---

¹³ Izdavač knjižice Šoltansko pitanje sa *povjestnog pravnog i faktičkog gledišta*, Jakov Kalebić sin je Ivana Kalebića, člana šoltanskog odbora koji se uz načelnika Luku bavio rješavanjem ovog pitanja. Jakov je sa prvom suprugom Anticom Kalebić(1863.-1888.), kćerkom Luke Begovića(1829.-?) i njegove prve žene Dujke Blagaić(1831.-1886.) imao petoro djece. Godine 1888. umire mu, iste godine rođeni, sin Toma i supruga Antica. Iste godine ženi se ponovo sa Terezom Dobrošević(1866.-?), kćerkom Vicenca Dobroševića(1838.-?) i Ivane Radman(1828.-?), sa kojom također ima petoro djece. Između dva svjetska rata bio je i načelnik općine Šolta.

se pojavio prvi slučaj i on i tadašnji općinski liječnik dr. Šišman Sajtory i goripojski glavar Šime Garbin poduzeli su uspješno sve mjere da ne dođe do epidemije¹⁴.

Godine 1890. u *Bullettino di archeologia e storia dalmata* don Ante Pirak, tadašnji župnik Donjeg Sela piše kako je za vrijeme raskopavanja gomile na ledini, koja je pripadala obitelji načelnika Luke Sinovčića otkriven, na zapadnoj strani Donjeg Sela, pedeset koraka od Sv. Jele (jednom župske crkve), bunarić okruglog oblika te jedan dobro sačuvan grob u kojem su nađene tri zemljane svjetiljke. Luka ih je poklonio Arheološkom muzeju u Splitu, a za ostale predmete koji su pronađeni u grobu, koji izgleda nije bio jedini, piše da će se pobrinuti općinska uprava da ne budu oštećeni.¹⁵ Što je s tim predmetima bilo, ne zna se.

Za predmete, koje su osim Luke i drugi šoltanski načelnici poklanjali Arheološkom muzeju u Splitu, sigurno će se jednog dana naći i odgovarajući prostor na Šolti za stalni muzejski postav i razumijevanje splitskog Arheološkog muzeja koji će ih sasvim sigurno pokloniti nazad Šolti.

Godine 1893., jedva napunivši pedeset i šest godina, Luka Sinovčić se razbolio. Toliko da nije mogao napisati oporuku pa je jedne hladne, zimske večeri, 10.01.1893. u devet sati navečer pozvao Burić Špira pok. Fabe, Antu Paladina pok. Brne i Jerića Radetića Marinovog da budu svjedoci njegovoj posljednjoj volji. Naložio im je da odmah sljedeći dan otiđu kod Ante Radmana Felicijeva u Maslinicu da sastavi oporuku te da je njih trojica kao svjedoci potpišu¹⁶. Tako su i napravili pa je 11.01.1893., na dan Lukine smrti, Ante Radman sastavio oporuku koja je 08.07.1893. u uredu CK Gradske preture u Splitu u prisutnosti Gustava de Grisogona proglašena zakonitom¹⁷.

---

¹⁴ Mladen Andreis, Uzroci smrti na otoku Šolti od god.1825. do 1900. prema podacima iz matičnih knjiga umrlih, UDK 612.67 (497.13 Šolta) =18= (093), Radovi 22 Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta, Zagreb, 1989.

¹⁵ Don Ante Pirak, Starinsko iznašašće na otoku Šolti, *Bullettino di archeologia e storia dalmata*, 1891., br. 8, str 120.

¹⁶ Mladen Andreis, Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900. Državni arhiv Split, signatura AIS III/80, br. 6 (Radi se o Burić Špiru, pok. Fabjana, rođenom 1850., oženjenom Matildom Paladin, rođenom 1855., sestrom drugog svjedoka Antuna Paladina pok. Barnabe, rođenog 1859., oženjenog nećakinjom Luke Sinovčića Filomenom Sinovčić rođ. 1868. (kći Lukinog starijeg brata Nikole).

Treći svjedok je bio Jerolim Radetić, Marinov, rođ. 1858., oženjen Domenikom Kundičević rođ. 1861.

¹⁷ Državni arhiv Split, signatura AIS III/80, br.6, Sinovčić Luka (p. Mihovil)

Izbor Ante Radmana da napiše njegovu posljednju volju nije za Luku bio slučajan, baš kao što nije bio slučajan ni odabir trojice svjedoka. Jedna Antina sestra, Tereza Radman, bila je udana za Josipa, starijeg brata Antuna Paladina, jednog od trojice svjedoka, a druga sestra Bartola bila je udana za Antunovog najmlađeg brata Marina, pomorskog kapetana. Obitelj Sinovčić Luke od davnina je i prijateljskim i ženidbenim vezama te kumstvima bila jako povezana sa obitelji Paladin. Tako je još pradjed svjedoka Antuna, Mate Paladin (c. 1783.-1848.) sa svojom ženom Šimom Ljubić (c. 1781.-1864.) bio kum na krštenju Lukinog mlađeg brata Mate Sinovčića, koji se 1873. oženio sestrom Antuna Paladina, Matijom rođ. 1852.¹⁸ Za napomenuti je još da je Antun Paladin bio mlađi brat pok. Josipa Paladina, pradjeda svjetski poznatog neurokirurga dr. Joška Paladina.

Ante Radman, Felicijev, zabilježen kao učitelj, oženio se 1888. na Drveniku s posjednicom Viktorijom Gjeldum¹⁹. Kada je 1895. Kotarsko školsko vijeće obavijestilo drveničkog župnika da odobrava utemeljenje jednorazredne, mješovite, pučke škole u Drveniku te ga zadužilo da nađe prostorije za školu, kuću za najam ponudio je Ante Radman, inače tajnik Općine Šolta u to vrijeme.²⁰

U kratkoj oporuci Luka kaže da su sve pogodbe od kupovine učinjene u njegovo ime u zajedničkom dijelu sa braćom Nikolom i Matom, što svjedoči o njihovim dobrim odnosima. Polovicu imanja ostavlja svojoj ženi Antici do njene eventualne udaje ili smrti. U oba slučaja, bilo da mu se žena preuda ili umre, želi da to dobije njegov mlađi sin Rafael, ne sluteći da će Rafael umrijeti samo tri godine nakon njega u dobi od 25 godina. Drugu polovicu imanja dijeli ravnopravno između svojih kćeri Tomice, Franke i Pavice, te starijeg sina Mije (Mihovila). Sina Miju je lišio ostavštine jer je na njegovo školovanje potrošio više od 6.000 forinti. Usporedbe radi godišnji prihod općinskog liječnika na Šolti, te godine kada je Luka umro, iznosio je 2.000 forinti. Očito povrijeđen,

---

¹⁸ Zbirke matičnih knjiga snimljene u središnjem laboratoriju za mikrografiju Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu

¹⁹ Ivan Pažanin, Stanovništvo Vinišća, Velog i malog Drvenika u XIX. stoljeću, njihova prezimena i nadimci, UDK 800.87:801:313, 1988. U ovom Pažaninovu radu piše da je porijeklo Antine majke Antice Prvinić Pečar iz Trogira ali u *Stanovništvu otoka Šolte do godine 1900*. Mladena Andreisa, piše da je spomenuta Antica rođena u Grohotama 1820. Otac joj je Marin Prvinić (1790.-1872.), a majka Ana Markoč (1787.-1875.), a za Felicija Radmana udala se 1849. u Splitu. Kumovao im je Oktavij Martinis Marchi, tadašnji vlasnik dvorca u Maslinici. Dakle porijeklo joj nije iz Trogira već sa Šolte.-<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-VQQH?i=116&wc=9R2H-W3J%3A391644801%2C392240201%2C392245701&cc=2040054>

²⁰ Ivan Pažanin, Školstvo u trogirskom kraju u 19. i 20. Stoljeću, UDK 371 (497.5-Trogir) (091)“18-19“

Luka bi ga, ako zakon dozvoljava bio lišio i onog četvrtog dijela od druge polovice nasljedstva koje je trebao podijeliti sa svojim sestrama. Mještani kažu da je dozvoljavao šverc jastozima kao carinik u splitskoj luci te zbog toga služio i kaznu, ali nikakva traga se o njemu za sada ne pronalazi.

Ljubaznošću više kustosice Muzeja grada Splita, Tee Blagaić Januška, donosimo tekst oporuke u cijelosti kako ga je svojom rukom zapisao Ante Radman.

Nakon smrti Luke Sinovčića, Šoltani tri godine ne uspijevaju izabrati novu općinsku upravu, već su se u tom periodu izmijenila tri vladina povjerenika koja su ispraznila općinsku blagajnu i stvorila mnoge financijske probleme²¹.

Godine 1896. nasljeđuje ga novi načelnik Marin Mladinov iz Grohota.

Luka je pokopan na Starom groblju kod crkve Sv. Martina u Donjem Selu. Spomenik je oštećen, lijepa kovana ograda propada. Ugasila se Lukina loza po muškoj strani, a društvo u posljednjem počivalištu mu pravi razmetni sin Mijo. Barem tako piše na spomeniku. Neki mještani i daljnja rodbina tvrde drugačije. Kažu da s Lukom u grobu počiva njegov mlađi sin Rafael. Drugi, koji se još uvijek sjećaju Mijinog sprovoda, kažu da je tu zaista pokopan Mijo, a da je pok. načelnik Luka kada je grob otvoren, budući je njegov lijes imao stakleni pokriv poviše glave, izgledao kao da je tek umro. Otvaranjem groba pretvorio se trenutno u prah. Što je istina, nije sigurno. Ako netko jest siguran, Baščina nastavlja svojim putem otkrivanja svih šoltanskih dragocjenosti. Čekamo ga.

Luka Sinovčić je od današnjih Šoltana i općine, kojoj je nekoć bio na čelu, zaslužio mnogo više, da ga pamte s ponosom i poštovanjem, pričaju o njemu mlađim naraštajima, uredi njegov grob i lijepu, ali zapuštenu kovanu ogradu koja ga okružuje, na zadovoljstvo svih nas te brojnih gostiju našeg otoka koji potpuno očarani šetaju našim prekrasnim grobljima. Našim uspomenama...

Jer, tko smo mi ako ih puštamo da nepovratno odlaze u zaborav.

---

²¹ Mladen Andreis, Stanovništvo otoka Šolte do godine 1900

Grob načelnika Luke Sinovčića na starom groblju pored crkve Sv. Martina u Donjem Selu. Foto: Nataša Blagaić, 2019.

W Wredu Cep. Grad. 120 Tre. 1700.
Sp. 9. et 8. R. 1893
K. 1893

Donji Selenak Salti dne 11. Siječnja 1893

Opravna adredba stoji ustmeno ačitaras
Luka Siniavici p. Miji u dan 10. Siječnja 1893 u
9 sati večer, pred nama trojicama podpisanima
svjedocima, Barić, Spira p. Fali, Ante Paladiv
p. Brne i Jerić Radetić Marinac z ajedro nazo-
ćim. Zato je poznat suim trojicam receni ope-
rućiteli Luka Siniavici p. Miji, adredbe je kod je
kolovao; ali sasim zdrave i bistro pameti.
Namišeno zapisati ove adredbe i ačitaranja, da
nam se stogad nebi sarglo s pameti; a ačitaranje
ad avaga časa, dasmo spravni svaku peturditi
zakletvom u Sudu u kojemu drago daba.

Određujujem

- I^o Sve pogodbe ad kepar store sto en ućinjone na
maji nio, taji sve u zajedničke dile sa mojom
bratom Nikolom i Matom.
- II° Palavicu moza misija potrovan i nepotrova sto
sam ja gospodar ačitujem na plodu uživanja moji
čeni i bratići do njezine smrti ili do udage. Ako se
slučajno udala, ili kad umre onda de avo palavica
ačtare mamu sina i kofaelu. Traja palavica moza
mijetka da bude rajdijona u jedvačke dile izmija
mojih sinova Miji i kofaela; imojih brera
Janice, Franke i Pavice.
- III° Kadastavfom surisi da ako koj a ad mojih brera
nebi se udala, dasme nia hraniti na njezini dila
i njezini raggalozati po volji.
- IV° Doduci dasam ja potraće za nauku moza sina
Miji priko 6 šest hiljada fiorina; zato sam za
kiseo bačimetro ad ene palavice sto sam ja ho

gospodar razpelajiti, s tega akabi Zakon našao
zakonitim ovaj petrašak, da biva lišće i ad svega
dila stonuje astavljem kao i nojini kćerani, pošto
ova ogranna svata garijeza petrašosa nadmašuje
za tri puta onu stabi isti, in se basteniti ad svega
maga nieta. Ako pak po Zakonu nemoje se
uzeti u abzir ovaj petrašak, i bitinu usacionu
u dio bastinstra, ande mekamu se dade dio
ad ane polavice kao i nojini kćerani kako sam
adredio u tački II^a ane aparake.
Spiero furio po: fabe. 2000.00

Ante Paladinov Dvidok

Radite grolu. Sredak

M. Wrede. Let. Quads. 10. Proctus.
Sp. et 8. Cap. 1893
p. 100

Let. Quarta. des. Guineensis
per. Adrethi

Quarta. partit. des. Duri. Spe.
ro. f. Fabr. Caut. Calodius f.
Dm. f. Jere. Radetii. Marium
su. ij. Jurej. sela. eda. lura. ca.
stura. i. Kao. seyedai. na. uya.
re. f. Ueta. Chivovii. f. et.
Jurej. ij. Jurej. sela. eda. uya. Kaka.
Ljara. apamanuti. na. itiu.
Ljara. Kalcana. na. partija.
satura. i. per. rupa. K. 1. f.
Ojuro. Duri. Kaka. r. f.

Li. O. Oram. Ojuro. Duri. f.
Kale. ij. Jurej. sela. eda.
4. 3. Jurej. i. Jurej. i. Jurej. i.
re. f. r. f. r. f.

Let. Quarta.

Let. 10. iura. f. g. Jurej. i.
re. f. r. f. Ueta. Ch.
re. f. Jurej. i. Jurej. i.
Caut. Calodius. f. Jurej.
Radetii. eda. uya. r. f.

zina kao uzidati na uzi
oporuke.
Prema oporučitelj p. lo
prijemu loštanu ali opak
se ualadiš p. l. traž. sa
uati i lag. sile p. v. o. c. e.
i letuo bludici u su
vranecij. p. v. o. c. e. t. a.
u. a. s. t. a. j. e. b. s. u. j. e. b. k. a. o. p. o. r. u. k. e.
rušio t. s. u. t. a. d. a. u. s. i. m. i. l. i. u. m.
u. i. t. i. s. u. j. e. b. l. o. v. a. d. a. d. e. u. t. e.
Raduau Policiju rastar.
u. p. o. r. u. k. e. m. e. g. l. a. d. e. r. a. d. o. j. a. j.
oporuke i u. i. t. i. s. u. j. e. b. k. a. o. p. o. r. u. k. e.
d. a. u. s. t. a. j. e. b. k. a. o. p. o. r. u. k. e.
r. a. b. i. j. a. u. s. u. p. a. c. t. i. s. u.
Koji protu. l. o. v. g. i. z. e. l. i. u.
d. a. u. s. p. r. o. v. i. t. a. t. o. r. e. c. i. u.
u. p. o. r. u. k. e. m. e. K. o. j. i. s. e.
u. a. h. o. d. i. p. r. i. k. l. o. p. t. j. e. n. a.
u. s. p. e. c. i. u.

Pročitano u re. u. p. o. r. u. k. e. m. e. 11/11
1183.

Kaš. Nako. s. t. a. u. i. n. a. s. a.
p. r. o. c. i. t. a. l. e. p. o. t. k. O. s. t. k. a.
O. i. n. o. v. i. j. i. p. i. t. a. k. o. r. a. z. p. o. t. k.
j. i. s. a. s. u. j. i. u. s. i. m. e. t. k. a. u.
Kurić Spiro

Prinijem podpis li. uvedeo O. u. t. e.
Paladui Kirić li. z. p. i. t. a. u. K. a. k. o.
s. j. e. s. t. e.

Irmgard Krisai-Greilhuber und Dinko Sule

Ergänzungen zur Dokumentation der Pilze der Insel Solta (Šolta)

Im Vorjahr erschien eine erste Liste der Pilze der Insel Solta (Krisai-Greilhuber & Sule 2019). Der Zweitautor fotografierte auch im Jahr 2019 weitere Pilze auf der Insel Solta. Anhand der Fotos nicht eindeutig bestimmbare Aufsammlungen wurden getrocknet und an die Erstautorin zur weiteren Bestimmung geschickt. So kamen im Verlauf des Jahres 2019 viele weitere Pilzfunde dazu, neben bereits bekannten Arten konnten auch fünfzehn Arten erstmals für die Insel festgestellt werden. Die Anzahl der auf der Insel Solta gefundenen Pilze hält somit derzeit bei insgesamt 276 Pilzarten.

Die neu erfassten Arten sind:

- Agaricus dulcidulus* Schulzer ----- (Gripa, 21. 11. 2019.)
Clavulina coralloides (L.) J. Schröt. ----- (Ravni laz, 23. 12. 2019.)
Coprinellus disseminatus (Pers.) J.E. Lange ----- (Grohote, 24. 10. 2019.)
Flammulina velutipes (Curtis) Singer ss. str. ---- (Grohote, 24. 10. 2019.)
Fomitopsis pinicola (Sw.) P. Karst. ----- (Žukova, 16. 11. 2014.)
Inocybe lilacina (Peck) Kauffman (= *Inocybe geophylla* var. *lilacina*) ---- (Brnistrova, 29. 5. 2019.)
Irpex lacteus (Fr.) Fr. ----- (Potoka, 25. 4. 2018., 11. 4. 2019.)
Lentinula edodes (Berk.) Pegler ----- (Grohote, 2019.)
Lepiota lilacea Bres. ----- (Grohote, 7. 11. 2018.)
Leucoagaricus cinerascens (Quél.) Bon & Boiffard ----- (Banje, 6. 12. 2019.)
Mycetinis scorodoni (Fr.) A.W. Wilson & Desjardin ----- (Božanjinka, 27. 11. 2019.)
Perenniporia ochroleuca (Berk.) Ryvarden ----- (Podvelagomila, 5. 12. 2019.)
Peziza vesiculosa Bull. ----- (Grohote, 24. 3. 2019.)
Pilatotrama ljubarskyi (Pilát) Zmitrovich
(= *Trametes ljubarskyi*) ----- (Vela Straža/ Grohote, 4. 1. 2019.)
Tricholoma inamoenum (Fr.) Gillet ----- (Borovik, 30. 11. 2019.)

Bemerkungen zu einzelnen Arten:

Agaricus dulcidulus gehört zu den Zwergchampignons, sein Hut ist von typischen rosaroten Fasern bedeckt, die in der Hutmitte auch kleine Schüppchen ausbilden können. Er hat einen auffälligen Anisgeruch, der bei Drücken des Hutrandes auch bittermandelartig werden kann. Mikroskopisch ist er durch die kleinsten Sporen in der Gruppe der Zwergchampignons gekennzeichnet (Parra 2008). Auf Solta wächst er bei Eichen.

Inocybe lilacina wurde bis vor kurzem noch als Varietät von *Inocybe geophylla* betrachtet. Sie ist jedoch eine selbständige Art. Dieser Mykorrhizapilz wächst gern bei Föhren, aber auch bei Eichen, auf nährstoffreichem und kalkhaltigem Boden (Ludwig 2017).

Mit *Clavulina coralloides* konnte, neben *Clavulina cinerea*, eine weitere Art mit korallenförmigem Fruchtkörper gefunden werden, die insgesamt weit verbreitet und auch häufig ist. Auch der Gesäte Tintling, *Coprinellus disseminatus*, ist ein weit verbreiteter Pilz, der jetzt auch für die Insel registriert werden konnte.

Der Samtfußrübling, *Flammulina velutipes*, ist in Mitteleuropa ein typischer Winterpilz. In Solta wurde er ebenfalls in der kälteren Jahreszeit gegen Ende November gefunden, hier ist das jedoch mitten in der Pilzsaison. Er zählt ebenfalls zu den Vitalpilzen und seine Hüte ergeben bisweilen eine schmackhafte Suppe.

Der Fund von *Fomitopsis pinicola* schließt eine Lücke in den Nachweisen, denn der Rotrandige Porling ist allgemein verbreitet und häufig, sowohl auf Nadel- als auch auf Laubbäumen, und sollte somit auch in Solta vorhanden sein.

Der Milchweiße Eggenpilz, *Irpex lacteus*, ist in den gemäßigten Zonen der Welt weit verbreiteter krustiger Porling, also im temperaten Europa durchaus häufig, jedoch im Mediterrangebiet selten. Mikroskopisch ist dieser Weißfäulepilz durch auffällige kristalltragende Zystiden gekennzeichnet.

Mit dem Shii-Take, *Lentinula edodes*, ist auch ein Vitalpilz auf der Insel vertreten. Er ist jedoch nicht einheimisch und stammt aus einer Pilzkultur.

Der kleine Lilaschuppige Schirmling, *Lepiota lilacea*, ist tödlich giftig. Ein auffälliges Merkmal ist sein dünner unterseits dunkelbraun gefärbter Ring. Er bevorzugt gestörte Böden in Gärten und Parkanlagen und hat in Europa eine temperate und mediterrane Verbreitung, ist aber überall eher selten.

Auch *Leucoagaricus cinerascens* wächst gern auf gestörten Böden. Im Gegensatz zu seinem häufigen Verwandten, dem Rosablättrigen

Egerlingsschirmling, *Leucoagaricus leucothites*, hat er eine grauliche Hutfarbe. Er ist ungenießbar.

Der Kleine Knoblauchschildling, *Mycetinis scorodoni*, riecht intensiv nach Knoblauch und ist ein geschätzter Würzpilz.

Perenniporia ochroleuca kommt in den Tropen vor und hat Außenposten besonders in den Küstengebieten rund ums Mittelmeer. Er ist ein durch seine gelblichen Töne erkennbarer Porling und besiedelt Eichen und Hainbuchen, sowie andere mediterrane Hölzer, etwa *Myrtus*, *Phillyrea* und *Pistacia* (Bernicchia 2005).

Der Blasiige Becherling, *Peziza vesiculosa*, ist durch seine blasenartige Form sehr auffällig und kann in großer Zahl auf Grasresten, Strohhaufen, ja sogar auf Misthaufen auftreten.

Pilatotrama ljubarskyi (= *Trametes ljubarskyi*) wurde aus Ostasien beschrieben und später auch in Sibirien, Kirgisistan und im Kaukasus gefunden (Jahn 1972/1973). In Europa ist er ein typisch mediterran verbreiteter Porling und hat Fundpunkte in Spanien, Frankreich, Italien, bis Südösterreich (GBIF), ist aber überall sehr selten.

Der Lästige Ritterling, *Tricholoma inamoenum* ist durch seinen leuchtgasartigen Geruch sehrauffällig. Er ist ein Mykorrhizapilz und in Mitteleuropa meistens mit Fichte, auf Solta mit Föhre vergesellschaftet.

Coprinellus disseminatus (Pers.) J.E. Lange – Grohote,
24. 10. 2019. – Foto: Dinko Sule

Flamulina velutipes (Curtis) Singer ss. str. – Grohote, 24. 10. 2019. – Foto: Dinko Sule

Perenniporia ochroleuca (Berk.) Ryvarden – Podvelagomila,
5. 12. 2019. – Foto: Dinko Sule

Pilatotrema ljubarskyi (Pilát) Zmitrovich – Vela Straža/ Grohote,
4. 1. 2019. – Foto: Dinko Sule

Literatur:

- 1) Bernicchia, A., 2005: Polypoaraceae s.l. *Fungi Europaei* 10.
- 2) GBIF—the Global Biodiversity Information Facility. www.gbif.org
- 3) Jahn, H., 1972/1973: Neue europäische Funde von *Perenniporia ochroleuca* (Berk.) Ryv. *Westfälische Pilzbriefe* 9: 68-72. www.pilzbriefe.de
- 4) Krisai-Greilhuber, I., Sule, D., 2019: Dokumentation der Pilze der Insel Solta (Šolta). *Baščina* 27: 24–36.
- 5) Ludwig, E., 2017: *Pilzkompodium*, Band 4. Fungicon.
- 6) Parra Sánchez, L.A., 2008: *Agaricus*. *Fungi Europaei* 1a.

Povećanje broja vrsta ptica na otoku Šolti na 144 vrste

Prošlo je dugo vremena, a da se broj dosad zabilježenih ptica na otoku Šolti nije povećavao. Dosad je zabilježeno 142 vrste ptica, a posljednju, riđeg škanjca (*Buteo rufinus*) je zabilježio Pallaoro (2016.). Relativno velik je to popis za jedan srednjedalmatinski otok površine 58,98 km², s karakterističnom mediteranskom vegetacijom i tek s nekoliko manjih vodenih površina koje često presušuju. Jedna od tih lokava, Lokva kod Grohota, dana 11. svibnja 2019. ugostila je još jednu dosad neopaženu pticu na otoku Šolti. Bio je to gak kvakavac (*Nyctycorax nyctycorax*), pripadnik porodice čaplji (*Ardeidae*). Vrsta je rasprostranjena u Europi i u drugim toplijim krajevima svijeta, ali ne i u Australiji. Zbijenog je tijela i pogrbljenog držanja. Svojim snažnim kljunom lovi manje ribe, žabe, kukce i guštere. Zato je i posjetila ovu lokvu, u kojoj očito za nju ima nešto od spomenute hrane. Stručnjaci smatraju da njenim populacijama opada broj, stoga nam je drago da je otok Šolta bar na kratko i u vrijeme selidbe ugostio ovu čaplju. Gak kvakavac je ptica selica koju nećemo zateći u našim krajevima u jesen ili tijekom zime. Uvrštavajući ovu vrstu ptice na ukupan popis ptica otoka Šolte, došli smo do broja 143. A onda, iako nakon godine dana, je uslijedilo iznenađenje: u luci Maslinice, 2. Svibnja 2020., pojavili su se crvernokljuni labudovi (*Cygnus olor*), relativno velike bijele ptice prepoznatljive po crvenom kljunu i dugom vratu koji se svija u obliku slova S. Ni ova vrsta ptice iz reda *Anseriformes* (gušćarice) nije do sada zabilježena na otoku Šolti. Između čamacu vezanih u luci „švrljale“ su četiri jedinke u potrazi za hranom. Labudovi su biljojedne ptice i hrane se podvodnom vegetacijom, travama i algama. Izvan sezone gniježdenja obično se pojavljuju na slatkim vodama te ušćima rijeka, ali i uz morsku obalu. Njihovo pojavljivanje u Maslinici fotografskim je aparatom zabilježila Kristina Majcen. Zahvaljujemo joj! I tako je popis ptica otoka Šolte „poskočio“ na 144 vrste. To je već impozantan broj.

I dalje vjerujemo da ovaj broj zabilježenih vrsta ptica kojeg redovno dopunjujemo nije konačan te da će se u bliskoj budućnosti zabilježiti još pokoja nova vrsta za otok Šoltu. Pratit ćemo i s radošću je zabilježiti, a čitatelje *Baščine* o tome izvijestiti.

Literatura: Pallaoro, A (2016.): Nalaz riđeg škanjca (*Buteo rufinus*) na otoku Šolti. *Baščina* 25: 14 -15.

Gak kvakavac *Nycticorax nycticorax* na Lokvi kod Grohota, 11. svibnja 2019.
Foto: Dinko Sule

Crvenokljuni labudovi *Cygnus olor* u Maslinici 2. svibnja 2020.
Foto: Kristina Majcen.

Zmije otoka Šolte

Od davnina zmije su u usmenim i pismenim predajama opisane kao zle, agresivne i podle. U Bibliji zmija se smatra simbolom zla te je osuđena „puzati na trbuhu i hraniti se prašinom za vrijeme svoga života”. Čak i danas, zmije su u mnogim filmovima predstavljene kao opasna bića. Ipak, ima i pozitivnih primjera kao što su legende priča o zmijama kućaricama koje je zabilježio naš prirodoslovac Miroslav Hirtz. U nekim dijelovima Hrvatske zmije kućarice smatralo se donositeljima sreće, a svako tjeranje ili ubijanje ukućanima je donosilo lošu sreću u daljnjem životu. Većina ljudi danas i dalje razmišlja o zmijama kao o nečemu čega bi se trebalo bojati i što bi trebalo istrijebiti. Nadamo se da će se taj stav u budućnosti promijeniti i da će ljudi shvatiti ljepotu i važnost ove zanimljive i jedinstve skupine koja na Zemlji obitava već više od 100 milijuna godina.

U Hrvatskoj je prisutno 15 vrsta zmija. Većinom se radi o vrstama koje nisu opasne za čovjeka i nalaze se unutar porodice Colubridae - guževi. Ostatak vrsta, točnije njih 25% spada u ljutice, odnosno otrovnice, kako ih ljudi često nazivaju. Radi se o poskoku (*Vipera ammodytes*), riđovci (*Vipera berus*) i planinskom žutokrgu (*Vipera ursinii*).

Fauna zmija na većini jadranskih otoka je dobro istražena, ali većinom nedostaju recentni pregledni radovi. Zato je cilj ovoga članka objediniti literaturne nalaze i neobjavljene nalaze Udruge Hyla kako bi se dao pregled zmija koje dolaze na otoku Šolti, a može poslužiti kao početni korak za buduća istraživanja i akcije očuvanja ove zanimljive skupine. Također, cilj nam je upoznati i educirati stanovnike i posjetitelje Šolte o zmijama koje mogu susresti na otoku kako bi smanjili strah i predrasude koje se vežu za njih.

Istraživanje vodozemaca i gmazova na otoku Šolti započinje krajem 19. stoljeća te se nastavlja do sredine 20. stoljeća. Tome svjedoči nekoliko literaturnih zapisa u kojima je za otok navedeno šest vrsta zmija (Tablica 1). Nakon 1979. godine više nema pisanih dokaza o istraživanjima gmazova, odnosno zmija Šolte.

Zaposlenici Udruge Hyla bave se istraživanjem vodozemaca i gmazova na cijelom teritoriju Hrvatske, a poseban se naglasak stavlja na područja s malom količinom podataka ili bez recentnih istraživanja. Upravo zbog toga tijekom 2013., 2014. i 2017. godine posjetili su otok Šoltu kako bi saznali više o njegovoj bioraznolikosti, a samim time i o rasprostranjenosti zmija. Tijekom

tih istraživanja zabilježene su četiri vrste: šara poljarica, bjelica, zmajur i crnokrpica.

Tablica 1. Popis vrsta zmija na otoku Šolti

	Hrvatsko ime vrste	Latinsko ime vrste	Istraživanje Udruge Hyla	Literaturni podaci
1.	Šara poljarica	<i>Hierophis gemonensis</i>	+	Bolkay, 1924.; Lončar, 2005.; Pavletić, 1964.; Werner, 1902., 1891.
2.	Zmajur	<i>Malpolon insignitus</i>	+	Bolkay, 1924.; Kolombatović, 1882., 1893.; Lončar, 2005.; Werner, 1902
3.	Bjelouška	<i>Natrix natrix</i>	/	Boettger, 1898.; Werner, 1902.
4.	Crnokrpica	<i>Telescopus fallax</i>	+	Lončar, 2005.; Werner, 1902.
5.	Bjelica	<i>Zamenis longissimus</i>	+	Kolombatović, 1882.; Lončar, 2005.; Werner, 1902., 1891.
6.	Poskok	<i>Vipera ammodytes</i>	/	Dolce, 1979.

Šara poljarica, *Hierophis gemonensis* (Laurenti, 1768.)

Šara poljarica je vitka zmija koje može narasti do 130 cm. Leđna strana je siva ili smečkastomaslinasta i ima male tamne mrlje i bijele točkice po tijelu. Leđna strana je bijela ili žučkasta i s crnim mrljama na bočnim stranama pri vratu (Slika 1.). Rasprostranjena je po čitavoj obali Hrvatske i na mnogim otocima.

Nastanjuje suha staništa kao što su kamenjari s grmovitom vegetacijom, vinograde, maslinike, kamene zidove, vrtove, otvorenu šumu i kanale uz ceste.

Prvi nalaz šare poljarice na otoku Šolti zabilježio je Werner (1891.) u blizini naselja Grohote. Vrstu su još zabilježili drugi istraživači (Werner, F., 1902.; Bolkay, S.J., 1924.; Pavletić, J., 1964.; Lončar, M., 2005.). U novijim istraživanjima Udruge Hyla zabilježena je na više lokacija i česta je vrsta na otoku Šolti.

Slika 1. Odrasla jedinka šare poljarice. Fotografija: Boris Lauš, Udruga Hyla.

Zmajur, *Malpolon insignitus* (Geoffroy de St-Hilaire, 1809.)

Zmajur je velika zmija koja može narasti preko dva metra, ali u Hrvatskoj se takvi primjerci rijetko susreću u prirodi. Iznad očiju nalaze se izražene ljuske koje daju zmiji „opak pogled“. Mužjaci su blijedosivi do tamnosivi, maslinasti ili crni. Ženke mogu biti sive do crvenkastosmeđe, a na leđnoj strani imaju svijetle ili tamne mrlje (Slika 2.). U Hrvatskoj živi od Istre do južne Dalmacije i na većini otoka. Nastanjuje područja s biljnim ili kamenitim pokrovom te vegetaciju poput makije i gariga.

Kolombatović (1882) je prvi zabilježio zmajura na Šolti, a kasnije je zabilježen još nekoliko puta (Kolombatović, J., 1893.; Werner, F., 1902.; Bolkay, S.J., 1924.; Lončar, M., 2005.). U novim istraživanjima Udruge Hyla zabilježen je na više lokacija. Usporedbom literaturnih nalaza i novijih nalaza vidimo da je vrsta jako česta na otoku.

Slika 2. Odrasli mužjak zmajura. Fotografija: Boris Lauš, Udruga Hyla.

Bjelouška, *Natrix natrix* (Linnaeus, 1758.)

Bjelouška jedna je od najčešćih zmija u Hrvatskoj. Ledna strana joj je siva i mogu imati dvije bijele crte. Trbušna strana je bijela s crnim mrljama ili potpuno crna. Ima karakteristične mrlje iza glave polumjesečastog oblika koje mogu biti bijele, žučkaste ili narančaste (Slika 3.). U Hrvatskoj je rasprostranjena na kontinentalnom dijelu i na nekim otocima. Nastanjuje područja u blizini vodenih i vlažnih staništa.

Za bjeloušku ima malo nalaza, prvi puta ju je zabilježio Boettger (1898.) te je Werner (1902.) zabilježio juvenilnu jedinu u lokvi u blizini naselja Grohote. Vrsta nije zabilježena u istraživanjima Udruge Hyla iako postoje vlažna staništa, odnosno lokve na kojima bismo je mogli očekivati. Vrstu je zabilježio Dinko Sule prijašnjih godina.

Slika 3. Odrasla jedinka bjelouške. Fotografija: Boris Lauš, Udruga Hyla.

Crnokrpica, *Telescopus fallax* (Fleischmann, 1831.)

Crnokrpica je vitka zmija te ima vertikalne zjenice koje nalikuju mačjima. Prosječne dužine je oko 75 cm. Leđna strana je sivkastosmečkasta s crnom mrljom na vratu te s jednim redom tamnih mrlja duž leđne strane (Slika 4.). Trbušna strana je bjelkasta te ponekad može imati crne mrlje. Upravo njezin izgled je odgovoran za ugroženost crnokrpice. Ova zmija svojim izgledom podsjeća na poskoke te je ljudi u strahu od zmija otrovnica ubijaju. U Hrvatskoj je rasprostranjena na obalnom području i na nekim otocima. Nastanjuje kamenita staništa kao što su suhozidi, ruševine i stijene.

Crnokrpica je prvi puta na Šolti zabilježena početkom 20. stoljeća (Werner, 1902.). Kasnije je zabilježena sredinom 20. stoljeća (Lončar, 2005.). U novijim istraživanjima Udruge Hyla zabilježena je na nekoliko lokacija. Ova vrsta nije česta na otoku, ali treba uzeti u obzir da je crnokrpica aktivna u sumrak i noću te ju je zbog toga teže zapaziti.

Slika 4. Odrasla jedinka crnokrpice. Fotografija: Stella Turnšek, Udruga Hyla.

Bjelica, *Zamenis longissimus* (Laurenti, 1831.)

Bjelica može ponekad narasti preko dva metra. Leđna strana je sivkasta ili maslinasto smeđa, a trbušna strana je bjelkasta ili žućkasta bez mrlja (Slika 5.). Rasprostranjena je na kontinentalnom i obalnom području te na nekim otocima. Nastanjuje suha staništa, šume, rubove polja, suhozide i kamenite obale.

Kolombatović (1882.) je prvi zabilježio bjelicu na otoku. Werner (1891.) je pronašao mladu jedinku u blizini naselja Grohote. Kasnije je još par puta zabilježena (Werner, F., 1902.; Lončar., 2005.). U istraživanjima Udruga Hyla zabilježena je na više lokacija.

Slika 5. Odrasla jedinka bjelice sa Šolte. Fotografija: Ivona Burić, Udruga Hyla.

Poskok, *Vipera ammodytes* (Linnaeus, 1758.)

Poskok je zdepasta zmija. Leđna strana može biti siva, smeđa ili ponekad narančastocrvenkasta. Duž leđa imaju cik-cak šaru (Slika 6.). Trbušna strana može biti siva, crna ili smečkasta. Imaju karakteristični roščić na vrhu njuške. Rasprostranjena je na gotovo cijelom priobalju, a u sjeverozapadnoj Hrvatskoj živi samo na termofilnim staništima. Nastanjuje suha otvorena staništa.

Dolce (1979.) spominje da se poskok nalazi na otoku bez konkretnih nalaza. Međutim, Werner (1891.) napominje da nije zabilježio zmije otrovnice na otoku. Također, Kolombatović (1882.) napominje da iako poskoka ima na Braču, da ga nije zabilježio na Šolti. Vrsta nije zabilježena novim istraživanjima Udruge Hyla, a i lokalno stanovništvo tvrdi da na otoku nije viđena. Nalazi poskoka nisu pouzdani te smatramo da vrsta nije prisutna na otoku. Slijedom toga možemo zaključiti da je na otoku Šolti prisutno pet vrsta zmija koje su sve neotrovnice. Postoji mogućnost da na otoku dolazi još jedna vrsta zmije koja do sada nije zabilježena, a radi se o četveroprugom kravosasu (*Elaphe quatuorlineta*) jer je zabilježena na susjednim otocima ili na obližnjem kopnu.

Slika 6. Odrasla ženka poskoka. Fotografija: Boris Lauš, Udruga Hyla

Najveća prijetnja gmazovima na Mediteranu je gubitak, fragmentacija i degradacija staništa na kojima žive, koji su rezultat direktnog ili indirektnog utjecaja ljudi. Ta prijetnja zabilježena je i na otoku Šolti. U središnjem dijelu otoka poljoprivredne su površine napuštene te zarastaju, čime se gube povoljna staništa za zmije. Također, neke lokve su zapuštene i obrasle vegetacijom, dok su neke i nestale. Nestajanjem lokvi gubi se stanište na kojem bjelouške žive te se gubi važan izvor vode za sve životinje, a ne samo za zmije.

Još jedna prijetnja je ljudski strah te svjesno i namjerno ubijanje pronađenih jedinki. Zmije su od davnina predstavljane kao zle i podle, ali naprotiv svim legendama i mitovima, one su vrlo korisne i pridonose ravnoteži ekosustava. Imaju važnu ulogu u kontroli plijena kojima se hrane, odnosno u kontroli veličine populacija sitnih sisavca (miševa, štakora, rovki...) koji mogu prenositi bolesti. S druge strane, važan su izvor hrane drugim grabežljivcima i predstavljaju važnu kariku u hranidbenom lancu.

Prilikom susreta sa zmijom važno je obuzdati strah, razmišljati racionalno te ne paničariti. Zapamtite da se zmije više boje vas te da im je primarni instinkt

pobjeći i sakriti se od potencijalnih “ljudskih” grabežljivaca. Ako naidete na zmiju, pričekajte da ode ili je zaobiđite u širokom luku te nastavite bezbrižno uživati u šetnji prirodom!

Dodatno:

Biolozi Udruge Hyla već se godinama bave istraživanjem bioraznolikosti Hrvatske te su stekli veliko znanje o gmazovima, među ostalima i zmijama. Ako naidete na zmiju i zanima vas o kojoj se vrsti radi, kontaktirajte nas i rado ćemo vam pomoći (info@hhdhyla.hr).

Dodatno, ako puno vremena provodite u prirodi istražujući i fotografirajući možete instalirati android aplikaciju biologer.hr na svoj mobitel. Nakon instalacije učitajte snimljene fotografije, a naši stručnjaci i koordinatori će vam otkriti o kojoj vrsti zmije ili neke druge životinje s fotografije se radi. Aplikacija je povezana s web stranicom (www.biologer.hr) na kojoj možete vidjeti nalaze pojedinih skupina životinja diljem Hrvatske te dodatno pročitati više informacija o pojedinoj vrsti.

Literatura

- 1) Barun, A., Simberloff, D., Budinski, I., 2010. Impact of the small Indian mongoose on native amphibians and reptiles of the Adriatic islands, Croatia. *Animal Conservation* 13, 1–7.
- 2) Boettger, O., 1898. Katalog der Reptilien-Sammlung im Museum der Senckenbergischen Naturforschenden Gesselschaf in Frankfurt am Main, II. Teil (Schlangen), Gebrüder Knauer. ed. Frankfurt am Main.
- 3) Bolckay, St.J., 1924. Popis vodozemaca i gmizavaca, koje se nalaze u bos.-herc. Zemaljskom muzeju u Sarajevu s morfološkim, biološkim i zoogeografskim bilješkama. *Spom. Srp. Kralj. Akad.* 61, 1–37.
- 4) Dolce, S., 1979. L' erpetofauna del Friuli, della Venezia Giulia, Istria e Dalmazia nella collezione del Museo civico di Storia Naturale di Trieste. *Catalogo ragionato. Parte II: Reptilia, Serpentes. Atti del museo civico di storia naturale di Trieste* 31, 201–232.
- 5) Kolombatović, G., 1882. Mammiferi anfi e rettili della Dalmazia e pesci rari e nuovi per l'Adriatico che furono catturati nelle acque di Spalato. *Godišnji izvještaj velike realke u Splitu 1881/82*, 1–35.
- 6) Kolombatović, J., 1893. Novi nadodaci kralježnjacima Dalmacije. *Godišnje izvješće carske kraljevske velike realke u Splitu za školsku godinu 1892.-1893. 1892–1893*, 3–27.

- 7) Lončar, M., 2005. Rasprostranjenost gmazova Hrvatske, Zbirka Hrvatskog prirodoslovnog muzeja (graduation thesis). Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb.
- 8) Pavletić, J., 1964. Amphibia i reptilia: zbirke Hrvatskog narodnog zoološkog muzeja u Zagrebu. Hrvatski narodni zoološki muzej, Zagreb.
- 9) Werner, F., 1902. Reptilien, in: Galvagni, E. (Ed.), Beiträge Zur Kenntniss Der Fauna Einiger Dalmatinischer Inseln. Verhandlungen zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien, pp. 362–388.
- 10) Werner, F., 1891. Beiträge zur Kenntniss der Reptilien und Amphibien von Istrien und Dalmatien. Verhandlungen der Kaiserlich-Königlichen Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien 1891, 751–768.

Op. ur. U vremenu finaliziranja časopisa *Baščina*, bjeloušku sam zabilježio 30. ožujka 2020. na lokaciji Ravni laz/ Grohote (zgaženi mladi primjerak), 17. travnja 2020. na lokaciji Kavčina/ Grohote (ubijeni stariji primjerak) i 20. svibnja 2020. na lokaciji Kavčina/ Grohote (zgaženi mladi primjerak). Identificirala ih je autorica teksta. Gospođa Lasta Barta je zabilježila mladi primjerak bjelice (Nečujam, svibanj 2020). Zabilježio sam i veliki primjerak bjelice na lokaciji Ravni laz/ Grohote (5. lipnja 2020.) te melanizirani, zgaženi primjerak majura (Prisade/ Srednje Selo, 7. lipnja 2020.). Fotografije ovih zmija također su prosljeđene na uvid autorici teksta.

Marko Pavlović (1), Dinko Sule (2) & Josip Skejo (1)

Pregled skakavaca i zrikavaca (Insecta: Orthoptera) Šolte i usporedba s faunom Brača

(1) Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno - matematički fakultet, Biološki odsjek, Rooseveltov trg 6, HR-10000 Zagreb (E-mail, Marko Pavlović - marko09.pavlovic@gmail.com; Josip Skejo - skejo.josip@gmail.com),

(2) Put Podvelegomile 32, HR-21430 Grohote, Šolta (E-mail, dsule9@gmail.com).

Kratki sažetak

Šolta je mali jadranski otok koji se nalazi zapadno od Brača. Prije desetak tisuća godina, Šolta i Brač bili su povezani. Skakavce i zrikavce Šolte do sada je proučavao samo gospodin Dinko Sule te je u suradnji s autorom (JS) objavio prvi doprinos fauni skakavaca i zrikavaca ovog zanimljivog otoka. Osim spomenutih, za Šoltu nema sistematskih podataka, dok za Brač postoje sistematski podaci sakupljeni kroz zadnjih sto i više godina. Šolta broji sveukupno 30 vrsta, a Brač 52 vrste. Brač je veći otok, s više mikrolokaliteta (malih jedinstvenih staništa). Vidova gora (Sutvid) na Braču najviši je vrh jadranskog arhipelaga. Zbog toga neke rijetke i endemične vrste nastanjuju Brač, ali ih ne nalazimo na Šolti, primjerice *Rhacocleis buchichii*. Šolta i Brač dobar su primjer otočne biogeografije, jer jasno pokazuju koliko mali, a koliko veliki otok blizu kopna može podržati veliku zajednicu i raznolikost ravnokrilaca.

Uvod

Područje zapadnog Balkana, kojem pripada i Hrvatska, geomorfološki, antropološki i biogeografski je izuzetno zanimljivo i jedinstveno područje sjeverne hemisfere. Gotovo netaknuto ledenim dobima, ovo je područje sačuvalo prastaru raznolikost kako biljaka i životinja, tako i kulturnih običaja pa se na malom području može pronaći velik broj endemičnih vrsta, zajednica ili čak narječja. Primjerice, po raznolikosti ravnokrilaca Hrvatska pripada među najbogatije zemlje Europe. Ravnokrilci, u narodu poznatiji pod nazivima 'skakavci i zrikavci' relativno su veliki kukci svakome poznati po skakanju i pjesmi.

Skakavci i zrikavci lako se razlikuju po duljini ticala (kratka u skakavaca, dugačka u zrikavaca), položaju slušnog organa (na zatku u skakavaca, na prednjim nogama u zrikavaca), obliku leglice u ženke (kratka u skakavaca,

dugačka u zrikavaca) te po samom načinu kako produciraju pjesmu (skakavci trljanjem krila o krilo, zrikavci trljanjem krila o krilo).

U Hrvatskoj je do sada zabilježeno 184 vrsta ravnokrilaca (81 vrsta skakavaca i 103 vrste zrikavaca). Od ukupnih 184 vrsta ravnokrilaca, čak 154 vrsta nastanjuju jadransko područje koje uključuje jadranske otoke i dinarske planine (Skejo i sur. 2018), od kojih se 27 vrsta ravnokrilaca nalaze na europskoj crvenoj listi ugroženih vrsta (Hochkirch i sur. 2016).

Brojnost vrsta skakavaca i zrikavaca na velikim jadranskim otocima je relativno dobro istražena. Primjer dobro istraženih otoka su Cres, Krk, Hvar i Brač. Tijekom povijesti manji otoci nisu bili od interesa istraživačima te za njih nedostaju sistematski skupljeni podaci. O raznolikosti skakavaca i zrikavaca Šolte znamo gotovo isključivo iz fotografija i zvučnih zapisa gospodina Sule (Skejo i Sule 2015, Sule 2016).

Cilj ovog rada je prikupiti dosadašnje objavljene i neobjavljene podatke i saznanja o ravnokrilcima Šolte. Faunu ovog manjeg otoka usporedit ćemo s većim, susjednim otokom Bračom kako bismo raspravili prisutnost pojedinih vrsta na Šolti, ali i kako bismo saznali koje vrste se mogu očekivati i na Šolti.

Proučavano područje

Šolta je srednjodalmatinski otok smješten južno od Trogira i Splita. Nalazi se zapadno od Brača, i jugoistočno od Drvenika Malog i Drvenika Velog. Površina otoka je 58,20 km² (Borovac 2002). Zapadni dio otoka proteže se u smjeru zapad-istok, a istočni dio u smjeru sjeverozapad-jugozapad (Prcić, 1990). Najviši je vrh ovog brdovitog otoka je Vela Straža (237 m) u blizini Gornjeg Sela. Ravni dio otoka (krško polje) nalazi se na zapadnom dijelu otoka. Obala je dobro razvedena sa mnogim uvalama. Jugozapadni dio obale je izložen utjecajima otvorenog mora te je zbog toga obala i najstrmija na južnom dijelu otoka. Šolta je od kopna udaljena oko 10km, a najbliži otok je Brač, koji je od Šolte udaljen svega 700 m (Prcić 1990). Tijekom prošlosti, Šolta je bila dio jedinstvenog kopna od kojeg se tijekom geološke povijesti i mnogo puta odvajala. Također, posljednjih 20 000 godina razina mora porasla je za oko 130 metara pri čemu su kopnene ravnice postale morske doline, a brda i planine, otoci su kakve danas poznajemo (Korbar i Mauch Lenardić 2012). Šolta se nalazi u najsunčanijem dijelu Hrvatske s 2697 sunčanih sati godišnje (Štamol i sur. 2017), uz tipičnu mediteransku klimu blagih i kišnih zima te suhih i vrućih ljeta (Bedalov i Fischer 1990). U ovom području najčešće pušu vjetrovi bura, jugo i maestral (Štamol i sur. 2017). Vegetacija je uglavnom mediteranska šuma (makija rogača i divljih maslina) (Borovac 2002), ili garrig i kameniti pašnjaci

te travnjaci (Bedalov i Fischer, 1990). Također se na otoku nalaze zasađene šume alepskog bora (*Pinus halepensis*) (Bedalov i Fischer 1990) te je danas oko 40% površine prekriveno šumom. Ostalih 42% prekriveno je pašnjacima, nešto više od 6% je napušteno ili neplodno tlo, a svega 11% površine otoka je kultivirano (Sušić i sur. 1990). Što se tiče poljoprivrednih kultura, prevladavaju maslinici i vinogradi (Sušić i sur. 1990, Elezović 2012, Kaštelanac 2012, Štamol i sur. 2017).

Brač i Šolta pripadaju srednjodalmatinskoj otočnoj skupini. Brač je jedan od najvećih jadranskih otoka, površine od 395,4 km². Pruža se u smjeru zapad–istok. Otok je od kopna odijeljen Bračkim kanalom, od Šolte Splitskim vratima, a od Hvara Hvarskim kanalom. Građen je od vapnenaca i dolomita s uskom plodnom zonom lapora, gline i pješčenjaka. Najviši vrh Brača je Vidova gora (780 m), a to je ujedno i najviši vrh jadranskog arhipelaga. Prevladava krški vapnenački reljef sa škrapama, jamama i malim poljima. U unutrašnjosti se nalaze dolomitni tereni. Sjeverna obala je razvedenija, pristupačnija i znatno naseljenija od južne, a ukupna duljina obale iznosi 180,6 km. Oborina ima mnogo više u unutrašnjosti (Pražnice - 1420 mm) nego na obali (Šutivan - 720 mm). Otok je izložen naletima vjetrova jugo, bure, a u ljetnim mjesecima maestralu. Prirodni vegetacijski pokrov su mediteranske šume, uglavnom makija i kamenjar, dok su viši dijelovi otoka mjestimice obrasli crnim (*Pinus nigra*) i alepskim borom (*Pinus halepensis*) (Hrvatska Enciklopedija 2020).

Određivanje skakavaca i zrikavaca do razine vrste. Jedinke su sa slika ili iz zvučnih zapisa determinirane pomoću taksonomskih ključeva (primjerice Harz 1969, 1975) i online baze podataka ravnokrilaca (Cigliano et al. 2020).

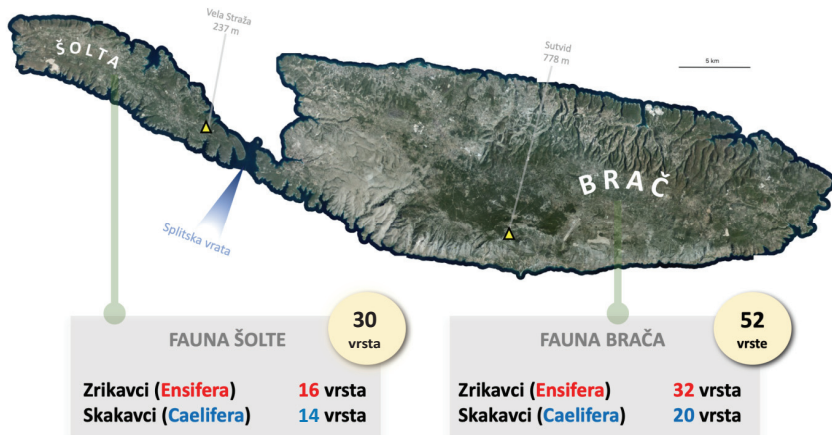
Popis vrsta skakavaca i zrikavaca Šolte i Brača

Tablica 1. Popis skakavaca i zrikavaca zabilježenih na Braču i Šolti, zajedno s izvorom podataka za svaki nalaz. Literaturni izvori potječu iz radova Werner (1916) i Puskás i sur. (2018).

<i>Podred CALIFERA (kratkoticalci ili skakavci)</i>				
Rod i vrsta	Brač	Izvor podataka za Brač	Šolta	Izvor podataka za Šoltu
<i>Tetrix depressa</i>	+	Skejo teren		
<i>Acrida ungarica</i>	+	literatura, Skejo teren	+	Sule teren
<i>Calliptamus italicus</i>	+	literatura, iNaturalist	+	Sule teren
<i>Pezotettix giornae</i>	+	literatura, Skejo teren	+	Sule teren
<i>Anacridium aegyptium</i>	+	iNaturalist	+	Sule teren
<i>Chorthippus bornhalmi</i>	+	literatura	+	Sule teren
<i>C. dorsatus</i>	+	literatura		
<i>C. m. lesinensis</i>	+	literatura	+	Sule teren
<i>Doclostaurus maroccanus</i>	+	iNaturalist		
<i>Euchorthippus declivus</i>	+	Skejo teren		
<i>Omocestus minutus</i>	+	Skejo teren	+	Sule teren
<i>O. petraeus</i>	+	iNaturalist		
<i>O. rufipes</i>	+	Skejo teren	+	Sule teren
<i>Stenobothrus fischeri</i>	+	literatura		

<i>S. nigromaculatus</i>	+	literatura		
<i>Acrotylus l. longipes</i>			?	Sule teren
<i>A. p. patruelis</i>	+	literatura, Skejo teren	+	Sule teren
<i>Aiolopus strepens</i>	+	literatura	+	Sule teren, iNaturalist
<i>Locusta migratoria</i>	+	Skejo teren	+	Sule teren
<i>Oedipoda caerulescens</i>	+	literatura	+	Sule teren
<i>O. meridionalis</i>	+	literatura	+	Sule teren
Podred ENSIFERA (dugoticalci ili zrikavci)				
Rod i vrsta	Brač	Izvor podataka za Brač	Šolta	Izvor podataka za Šoltu
<i>Ephippiger discoidalis</i>	+	iNaturalist		
<i>Meconema meridionale</i>	+	Skejo teren		
<i>Acrometopa macropoda</i>	+	Skejo teren	+	Sule teren
<i>Barbitistes yersini</i>	+	Skejo teren, literatura	+	Sule teren
<i>Leptophyes laticauda</i>	+	literatura		
<i>Phaneroptera falcata</i>	+	literatura		
<i>P. nana</i>	+	Skejo teren, iNaturalist	+	Sule teren
<i>Tylopsis lilifolia</i>	+	Skejo teren, iNaturalist		
<i>Decticus albifrons</i>	+	Skejo teren, literatura		
<i>Eupholidoptera schmidti</i>	+	Skejo teren, iNaturalist		iNaturalist, Sule teren
<i>Pachytrachis striolatus</i>	+	Skejo teren		
<i>Pachytrachis frater</i>	+	Skejo teren, literatura		
<i>Pholidoptera dalmatica</i>	+	Skejo teren	+	Sule teren

<i>Platycleis affinis</i>	+	Skejo teren	+	Sule teren
<i>P. a. grisea</i>	+	literatura		
<i>P. intermedia</i>	+	Skejo teren, iNaturalist	+	Sule teren
<i>Rhacocleis buchichii</i>	+	Skejo teren, literatura		
<i>R. germanica</i>	+	literatura	+	Sule teren
<i>Sepiana sepium</i>	+	Skejo teren		
<i>Tettigonia viridissima</i>	+	Skejo teren	+	Sule teren
<i>Yersinella raymondi</i>	+	Skejo teren	+	Sule teren
<i>Arachnocephalus vestitus</i>	+	Skejo teren		
<i>Pseudomogoplistes squamiger</i>	+	Skejo teren		
<i>Trigonidium cicindeloides</i>	+	Skejo teren		
<i>Acheta domesticus</i>	(+)	(vjerojatno prisutna)	+	Sule teren
<i>Eumodicogryllus bordigalensis</i>	+	Skejo teren	+	Sule teren
<i>Gryllus bimaculatus</i>	+	Skejo teren		
<i>G. campestris</i>	+	Skejo teren	+	Sule teren
<i>Melanogryllus desertus</i>	+	Skejo teren		
<i>Gryllomorpha dalmatina</i>	+	Skejo teren	+	Sule teren
<i>Gryllotalpa</i> sp.			+	Sule teren
<i>Oecanthus pellucens</i>	+	Skejo teren	+	Sule teren
<i>Troglophilus ovuliformis</i>	+	literatura		

Slika 1. Shematska usporedba bogatstva skakavaca i zrikavaca Šolte i Brača. Otoci su u omjeru. Označena su Splitska vrata te najviši vrhovi Šolte (Vela Straža) i Brača (Sutvid ili Vidova gora).

Popis vrsta zabilježenih na Šolti, zajedno s pripadajućim lokalitetom i datumom

Podred Ensifera – zrikavci, dugoticalci

Gryllidae - šturci

1. Kućni šturak - *Acheta domestica* (Linnaeus, 1758): **Grohote, 23.IX.2014.**
2. Primorski bjeloprugli šturak - *Eumodicogryllus bordigalensis* (Latreille, 1804): **Podvelagomila/ Grohote, 1.X.2019. (Novi nalaz za Šoltu).**
3. Livadni šturak - *Gryllus campestris* (Linnaeus, 1758): **Podvelagomila/ Grohote, 7. i 15. XI.2014.** Identifikacija po snimljenom zvuku.
4. Primorska šturkolilka - *Gryllomorpha d. dalmatina* (Ocskay, 1832): **Grohote/ Podvelagomila, 12. prosinca 2012.;** **Grohote/ Podvelagomila, 15.VII.2015. i 11.10.2019.**
5. Vinogradski prozirni šturak - *Oecanthus pellucens* (Scopoli, 1763): **Podvelagomila/ Grohote, 15.IX.2015.** Identifikacija: J. Skejo po tonskom zapisu (Sule, 2016.)

Gryllotalpidae – rovc

6. *Gryllotalpa* sp.: **Basilija, 7.VIII.2012.**

Phaneropteridae – srpasti konjci

7. Dugonogi listokrili konjic - *Acrometopa macropoda* (Burmeister, 1838): **Podvelagomila/ Grohote, 10.IX.2012., 12.V.2013., 10.X.2019.**

8. Yersinov ljuskokrili konjic - *Barbitistes yersini* (Brunner von Wattenwyl, 1878): **Grohote, 10.IX.2014.; Podvelagomila/ Grohote, 27.IX.2019.**

9. Obični listokrili konjic - *Phaneroptera nana* (Fieber, 1853): **Podvelagomila/ Grohote, 21.IX.2014.**

Tettigoniidae – pravi konjci

10. Crno-zeleni kožokrili konjic - *Eupholidoptera schmidti* (Fieber, 1861): **Srednje Selo, 13.VIII. 2007. (leg. Zoran Landeka); Podvelagomila/ Grohote, 13.VIII.2014.; Podvelagomila/ Grohote, 27.IX.2019.**

11. Dinarski kožokrili konjic - *Pholidoptera dalmatica* (Krauss, 1879): **Podvelagomila/ Grohote, 7. VIII.2013., 13.VIII.2014.**

12. Jednogrbi šikarski konjic - *Platycleis affinis* (Fieber, 1853): **Ravni laz/ Grohote, 17.VII.2013.**

13. Dvogrbi šikarski konjic - *Platycleis intermedia* (Serville, 1838): **Ravni laz/ Grohote, 20.IX.2014.**

14. Konjic grmušar - *Rhacocleis germanica* (Herrich-Schäffer, 1840): **Grohote/ Podvelagomila, 11.IX.2012.,17.X.2014.**

15. Veliki zeleni konjic - *Tettigonia viridissima* (Linnaeus, 1758): **Podvelagomila/ Grohote, 18.VIII.2013., 14.VII.2016.**

16. Krhka jersinela - *Yersinella raymondi* (Yersin, 1863): **Grohote, 24.IX.2014.**

Podred Caelifera – skakavci, kratkoticalci

Acrididae – pravi skakavci

1. Nosati skakavac - *Acrida ungarica* (Herbst, 1786): **Gravišča/ Grohote, 22.IX.2012.; Podvelagomila/ Grohote,13.VIII.2014., 9.IX.2014.**

2. Žutokrili pješčarski skakavac - *Acrotylus* cf. *longipes* (Charpentier, 1845): **Ravni laz/ Grohote, 8.IX.2014.** (opaska: Još nemamo dokaza da se zaista radi o žutokrilom skakavcu. Po srijedi bi mogla biti i kriva determinacija velikog pješčarskog skakavca, koji nije na Šolti česta vrsta.)

3. Vitki pješčarski skakavac - *Acrotylus patruelis* (Herrich-Schäffer, 1838): **Podvelagomila/ Grohote, 9.IX.2014.; Paroroža/ Grohote, 8.IX.2014.; Gripa/ Grohote, 27.IX.2019.**

4. Debelonogi pjegavi skakavac - *Aiolopus strepens* (Latreille, 1804): **Podvelagomila/ Grohote, 13.VIII.2014.; Lokva/ Grohote, 14.VIII.2014., 9.IX.2014.; Podvelagomila/ Grohote, 15.IX.2016.**

5. Egipatska šaška - *Anacridium aegyptium* (Linnaeus, 1764): **Podvelagomila, 15.VI.2013.; Paroroža/ Grohote, 20.VII.2014.; Podvelagomila/ Grohote, 20.VI.2016., 26.VIII.2016., 10.IX.2019.**

6. Talijanski krupnozadi skakavac/ skakavac Talijan - *Calliptamus italicus* (Linnaeus, 1758): **Podvelagomila/ Grohote, 13. i 16.VIII.2014.**

7. Primorski (dugokrili) livadni skakavac - *Chorthippus bornhalmi* (Harz, 1971): **Ravni laz/ Grohote, 8.IX.2014.**

8. Glavati (mali) livadi skakavac - *Chorthippus mollis lesinensis* (Krauss, 1888) : **Ravni laz/ Grohote, 8.IX.2014.; Paroroža, 22.V.2016.**

9. Plavokrili kamenjarski skakavac - *Oedipoda caerulea* (Linnaeus, 1758): **Podvelagomila/ Grohote, 13.VIII.2014.; Lokva/ Grohote, 27.VII.2016.**

10. Crvenokrili kamenjarski skakavac - *Oedipoda meridionalis* (Ramme, 1913): **Grohote, 26.IX.2012.**

11. Vitki travnjački skakavac - *Omocestus minutus* (Brullé, 1832): **Božanjinka/ Grohote, 12.IX.2014.**

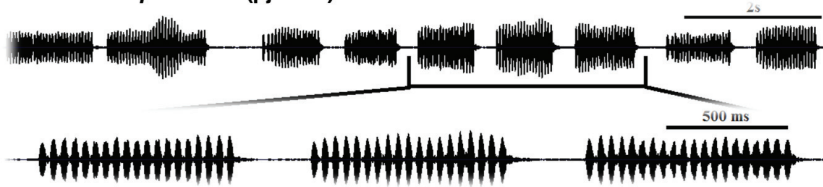
12. Crvenozadi travnjački skakavac - *Omocestus rufipes* (Zetterstedt, 1821): **Ravni laz/ Grohote, 15.IX.2014.**

13. Mali smeđi skakavac - *Pezotettix giornae* (Rossi, 1794): **Podvelagomila/ Grohote, 20. VIII. i 24.IX.2014. ; Lokva/ Grohote, 9.IX.2014.; Banje/ Rogač, 5.X.2019.**

14. Migratorna šaška - *Locusta migratoria* (Linnaeus, 1758): **Podvelagomila/ Grohote, 20.VI.2020. (Novi nalaz za Šoltu).**

Oecanthus pellucens (pjesma)

Eumodicogryllus bordigalensis

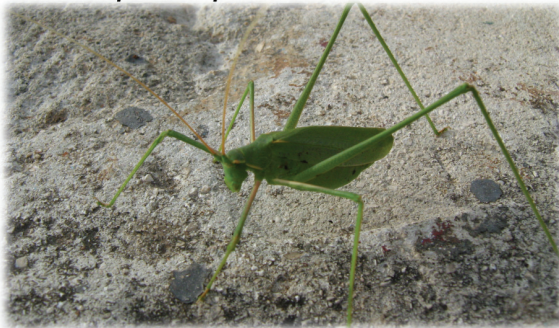
Gryllomorpha dalmatina

Eupholidoptera schmidti
kao plijen ose

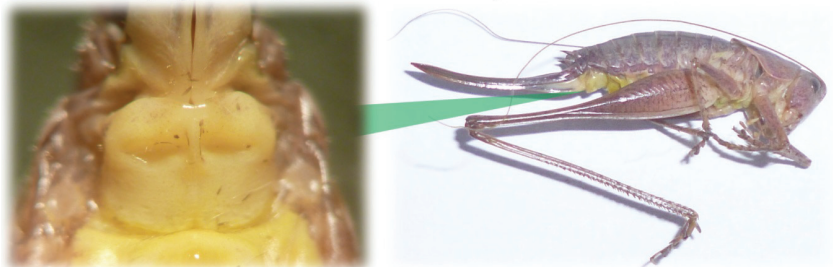

Acrometopa macropoda

Slika 2. Raznolikost zrikavaca Šolte. Prikazano je glasanje vinogradskog šturka, te fotografije, novozabilježeni bjeloprugi šturak, kao i predhodno zabilježeni primorski šturak i dugonogi listoliki konjic. Fotografija crno-zelenog kožokrilog konjica prikazuje za ovu ženku nesretan slučaj, u kojem je postala plijen ose (*Splex*. sp.).
Foto: Dinko Sule

Bučičev konjic grmušar (*Rhacocleis buchichii*)

(obični) konjic grmušar (*Rhacocleis germanica*)

Slika 3. Bučićev konjic grmušar (*Rhacocleis buchichii*) endemični je zrikavac koji živi na otocima, Braču, Hvaru i Visu te na dalmatinskim dinarskim planinama Biokovu i Troglavu. Obični konjic grmušar (*Rhacocleis germanica*) široko je rasprostranjen u jadranskoj i dinarskoj regiji. Slika prikazuje usporedbu 'podrepane ploče' kod ženki dviju vrsta. Po ovom se svojstvu naš endem razlikuje od običnog grmušara.

(Obični) konjic grmušar /fotografiran u ruci/ – foto Dinko Sule.

Rasprava i zaključci

Fauna skakavaca i zrikavaca Šolte predstavlja faunu malog jadranskog otoka. Susjedni Brač veliki je jadranski otok i ima gotovo duplo više vrsta ravnokrilaca od Šolte, što je razumljivo jer osim što je mnogo veći otok, posjeduje mnogo više različitih i često starijih mikrolokaliteta, što pogoduje razvoju i opstanku raznolike zajednice ravnokrilaca. Fauna Šolte broji ukupno **16** vrsta zrikavaca i **14** vrsta skakavaca, dok fauna Brača broji čak **32** vrste zrikavca i **20** skakavaca, što je sveukupno ne samo **52** vrste, već i **22** vrste

više nego što je zabilježeno na Šolti. Velika razlika u broju vrsta nije samo rezultat veće raznolikosti Brača, već i manje istraženosti Šolte. Naime, o Braču postoje mnogi podaci skupljeni kroz mnoga desetljeća i stoljeća, dok za Šoltu postoje isključivo podatci koje predstavljamo ovdje, a rezultat su fotografiranja i snimanja gospodina Dinka Sule. Kako bismo znali više o bićima koja nam ljetne noći uljepšavaju pjesmom, potrebno je još mnogo istraživanja na Šolti i okolnim otocima.

Čudnovata je prisutnost žutokrilog pješčenjarskog skakavca (*Acrotylus longipes*) na Šolti. Moguće je da se radi o krivoj determinaciji vrste koju je prije nekoliko godina prema slici gospodina Dinka Sule načinio Josip Skejo. Vrsta je do sada samo dvaput zabilježena u Hrvatskoj, jednom kod Zatona pored Dubrovnika (Skejo et al. 2018) i jednom na najjužnijoj pješčanoj obali otoka Mljeta (Papković & Jelinčić 2019). Potrebna su daljnja istraživanja kako bi provjerili prisutnost ove zanimljive vrste na Šolti. Zlatokrili se pješčarski skakavac lako razlikuje od ostalih pješčarskih skakavaca (rod *Acrotylus*) po žutim krilima na kojima nedostaje crna pruga. Ostale vrste prisutne kod nas imaju crvenkasta stražnja krila sa crnom mrljom.

Očekujemo da će na Šolti u budućnosti biti zabilježeno barem još deset vrsta ravnokrila (primjerice *Tylopsis lilifolia*, *Melanogryllus desertus*, *Pseudomogoplistes squamiger* ili *Mogoplistes brunneus*). Neke druge vrste ne očekujemo na Šolti, poput endemičnog *Rh. buchichii* koji na Braču nastanjuje visoke dijelove Vidove gore, no sa životinjama se nikad ne zna i iznenađenja su uvijek moguća.

U današnje vrijeme društvene nam mreže pomažu u komunikaciji i postale su vrijedno oruđe faunistike. Pozivamo svakog tko ima observacije skakavaca i zrikavaca Šolte i okolnih područja da ih doda na stranicu iNaturalist.org i na naj način doprinese poznavanju životinja jadranskih otoka.

Zahvale

Zahvaljujemo se Jadranki Škorput na iščitavanju teksta i tehničkoj podršci. Hvala svima koji svoje observacije dodavaju na iNaturalist i na taj način stručnjacima olakšavaju proučavanje zanimljivih organizama koji nastanjuju naša područja.

Literatura

- 1) Bedalov, M. i Fischer, M. A. (1990) Basic features of plant overgrowth on the Island of Šolta. p. 103-107 U: Mihovilović, M. A. (ed.) Otok Šolta: Monografija. 280 pp. Mihovilović, Zagreb
- 2) Borovac, I. (2002) Veliki atlas Hrvatske. 480 pp. Mozaik knjiga, Zagreb
- 3) Cigliano, M.M., Braun, H., Eades, D.C. & Otte, D. (2020) Orthoptera Species File. Version 5.0/5.0. [pristupljeno 20. travnja 2020.]. <http://Orthoptera.SpeciesFile.org>
- 4) Elezović, D. (2012) Poljoprivreda Šolte. p. 373-383. U: Radman, Z. (ed.): Otok Šolta, monografija. 631 pp. Šolta Municipality, Grohote
- 5) Harz, K. (1969). Die Orthopteren Europas. Vol. 1. Ensifera. Series Entomologica 5. Dr. W. Junk, The Hague.
- 6) Harz, K. (1975) Die Orthopteren Europas. Vol 2. Caelifera. Series Entomologica 12. Dr. W. Junk, The Hague.
- 7) Hochkirch, A., Nieto, A., García Criado, M., Cálix, M., Braud, Y., Buzzetti, F.M., Chobanov, D., Odé, B., Presa Asensio, J.J., Willems, L., Zuna-Kratky, T., Barranco Vega, P., Bushell, M., Clemente, M.E., Correas, J.R., Dusoulier, F., Ferreira, S., Fontana, P., García, M.D., Heller, K-G., Iorgu I., Ivković, S., Kati, V., Kleukers, R., Krištín, A., Lemonnier-Darcemont, M., Lemos, P., Massa, B., Monnerat, C., Papapavlou, K.P., Prunier, F., Pushkar, T., Roesti, C., Rutschmann, F., Širin, D., Skejo, J., Szövényi, G., Tzirkalli, E., Vedenina, V., Barat Domenech, J., Barros, F., Cordero Tapia, P.J., Defaut, B., Fartmann, T., Gomboc, S., Gutiérrez-Rodríguez, J., Holuša, J., Illich, I., Karjalainen, S., Kočárek, P., Korsunovskaya, O., Liana, A., López, H., Morin, D., Olmo-Vidal, J.M., Puskás, G., Savitsky, V., Stalling, T. i Tumbrinck, J. (2016) European Red List of Grasshoppers, Crickets and Bush-crickets. Publications Office of the European Union, Luxembourg, 94 pp.
- 8) Hrvatska Enciklopedija (2020) Brač. Hrvatski leksikografski zavod Miroslav Krleža. dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=9137>, pristupljeno: 9. travnja 2020.
- 9) Kaštelanac, V., 2012: Velike promjene u šoltanskoj poljoprivredi od 1990. do danas. p. 383-385. U: Radman, Z. (ed.): Otok Šolta, monografija. 631 pp. Šolta Municipality, Grohote

- 10) Korbar, T. i Mauch Lenardić, J. (2012) Kako je nastala Šolta – geološke značajke. p. 184- 187. U: Radman, Z. (ed.): Otok Šolta, monografija. 631 pp. Šolta Municipality, Grohote
- 11) Papković, D. i Jelinčić, A. (2019) Yellow-winged digging grasshopper, *Acrotylus longipes* (Acrididae: Oedipodinae), confirmed in Croatia. *Journal of Orthoptera Research* 28(1): 1-2. <https://doi.org/10.3897/jor.28.30736>
- 12) Prcić, M. (1990) Geografske karakteristike otoka Šolte. p. 90-92. U: Mihovilović, M. (ed.): Otok Šolta, monografija. 631 pp. Šolta Municipality, Grohote
- 13) Puskás, G., Nagy, B. i Szövényi, G. (2018) Faunistical data on the Croatian Orthoptera with four species newly recorded in the country. *Annales de la Société entomologique de France* (N.S.), 54:6, 539-558, DOI: 10.1080/00379271.2018.1530071
- 14) Skejo, J. i Sule, D. (2015) Prvi doprinos poznavanju raznolikosti zrikavaca i skakavaca (Insecta: Orthoptera) Šolte // First contribution to the knowledge of crickets' and grasshoppers' diversity (Insecta: Orthoptera) of the Island of Šolta. *Baščina*, 24, 19-24.
- 15) Skejo, J., Rebrina, F., Szövényi, G., Puskás, G. i Tvrković, N. (2018) The first annotated checklist of Croatian crickets and grasshoppers (Orthoptera: Ensifera, Caelifera). *Zootaxa*, 4533 (1): 1-95. DOI: <https://doi.org/10.11646/zootaxa.4533.1.1>
- 16) Sule, D. (2016) Još o bioraznolikosti otoka Šolte. *Baščina*, 25, 33-42.
- 17) Sušić, G., Pallaoro, A., Radović, D. i Stipčević, M. (1990) Ptice otoka Šolte. p. 107-111. In: Mihovilović, M. A. (ed.): Otok Šolta: Monografija. 280 pp. Mihovilović, Zagreb.
- 18) Štamol, V., Erőss, Z.P., Kletečki, E. i Vuković, M. (2017) Terrestrial snails (Mollusca: Gastropoda) of islands of Šolta, Drvenik veli and Drvenik mali (Croatia). *Nat. Croat.*, Vol. 26, No. 1., 45–64, Zagreb
- 19) Werner, F. (1916) 13. Orthoptera. In Ginzenberger, A. (Ed.) *Beiträge zur Naturgeschichte derr Scoglien un kleineren Inseln Süddalmaniens*. 92. Denkschriften der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften/ Mathematisch- Naturwissenschaftliche Klasse, Wien, pp. 1–341.

Slika 4. Skakavac selac ili migratorna šaška (*Locusta migratoria* (Linnaeus, 1758) najčešće se nalazi u mediteranskoj regiji Lijepe naše, posebice na jadranskim otocima, Istri, Kvarneru, Dalmaciji i dubrovačkom području (Skejo i sur. 2018). Migratorna šaška, Podvelagomila/ Grohote, 20.VI..2020. – foto Dinko Sule.